

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Sigita CHORŽAUSKIENĖ

KAIMO TURIZMO VERSLO PLĖTROS GALIMYBIŲ ĮVERTINIMAS
ŠIAULIŲ APSKRITYJE

Magistro darbas

Šiauliai, 2007

SANTRAUKA

Magistro darbo „Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje“ tikslas yra moksliniais metodais įvertinti kaimo turizmo būklę Šiaulių apskrityje. Pritaikyti kaimo turizmo plėtros hipotetinį investicinį projekto modelį, panaudojant ES struktūrinių fondų paramą, ir nustatyti kaimo turizmo plėtros galimybes Šiaulių apskrityje. Šiam tikslui pasiekti analizuojama kaimo turizmo plėtros strategijos koncepcija, paremta ES struktūrinių fondų ir valstybės paramos lėšomis, padeda įgyvendinti kaimo turizmo plėtrą Lietuvoje ir Šiaulių apskrityje. Anketinės apklausos, apie kaimo turizmo paslaugas, analizės duomenimis sudaromas hipotetinis investicinio projekto modelis, kurio efektyvumo rodikliai padeda numatyti šio verslo plėtros perspektyvas Šiaulių apskrityje.

SUMMARY

The aim of master thesis „The assessment of the possibilities of rural tourism business development in Siauliai circuit“ is to assess the state of rural tourism in Lithuania and Siauliai circuit by using scientific methods. After the assessment is performed to apply the investment model of rural tourism development by using the support of EU structural funds and to determine the possibilities of rural tourism development in Siauliai circuit. Theoretical part analyses the conception of the strategy of rural tourism development, which together with EU structural funds and State support helps to implement rural tourism development in Lithuania and Siauliai circuit. On the basis of the analysis of the questionnaires about the services of rural tourism, the model of investment project; which is evaluated by using various methods of efficiency estimation, is created and then the prospects of the development of the business of rural tourism in Siauliai circuit are foreseen.

TURINYS

SANTRAUKA	2
IVADAS	6
1. KAIMO TURIZMO PLĖTROS STRATEGIJOS KONCEPCIJA	8
1.1 Turizmo plėtros strateginės kryptys, prioritetai ir įgyvendinimo veiksmai	10
1.2 Kaimo turizmo verslo reikšmė.....	13
1.3 ES struktūrinių fondų ir valstybės paramos svarba kaimo turizmo plėtrai Lietuvoje.....	15
1.4 Panaudotų metodų charakteristika.....	19
1.4.1 Statistinės analizės sistema SPSS	20
1.4.2 Koreliacinė analizė, ekonominių rodiklių tarpusavio ryšio analizė	20
1.5 Investicinio projekto efektyvumo įvertinimo kriterijai	21
2. KAIMO TURIZMO PLĖTROS GALIMYBIŲ ĮVERTINIMAS ŠIAULIŲ APSKRITYJE	
2.1 Kaimo turizmo plėtra kitose ES valstybėse.....	28
2.2 Kaimo turizmo situacijos analizė Lietuvoje ir Šiaulių apskrityje.....	30
2.3 Koreliacinio ryšio nustatymas tarp ekonominių statistinių rodiklių	41
2.4 Apklaustos duomenų analizė Šiaulių apskrityje	44
3. KAIMO TURIZMO HIPOTETINIO INVESTICINIO PROJEKTO MODELIAVIMAS ..	54
3.1 Hipotetinio investicinio projekto pagrindimas	54
3.2 Projekto biudžetas ir finansavimo šaltiniai	55
3.3 Pinigų srautų planavimas	56
3.4 Projekto trukmė ir kiekybiniai projekto rezultatai	58
3.5 Projekto efektyvumo koeficientų vertinimas	59
3.6 Projekto rizikos įvertinimas	60
3.7 Hipotetinio projekto alternatyvų pasirinkimas	62
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	64
LITERATŪRA	67
PRIEDAI	70

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Strateginių tikslų ir įgyvendinimo veiksmų reziumė.....	12
2. lentelė. Projekto atrankos kriterijai.....	17
3 lentelė. Numatomas finansinis svoris.....	19
4 lentelė. Poilsiautojų skaičius kaimo turizmo sodybose (tūkst.).....	35
5 lentelė. Kaimo turizmo verslo gautos pajamos iš pagrindinės (apgyvendinimo) veiklos 2001 – 2006 metais (Lt.).....	37
6 lentelė. Kaimo sodybų skaičius Šiaulių apskrityje.....	38
7 lentelė. Poilsiautojų skaičius kaimo turizmo sodybose Šiaulių apskrityje tūkst.....	39
8 lentelė. Nakvynių skaičius kaimo turizmo sodybose Šiaulių apskrityje.....	40
9 lentelė. Koreliacinio ryšio nustatymui panaudoti rodikliai	41
10 lentelė. Koreliacinio ryšio nustatymui panaudoti rodikliai	42
11 lentelė. Koreliacinio ryšio nustatymui panaudoti rodikliai	43
12 lentelė. Sodybų pakankamumas pagal amžiaus grupes.....	50
13 lentelė. Kaina už nakvynę pagal amžiaus grupes.....	51
14 lenelė. Kaina už nakvynę pagal rajonus.....	51
15 lentelė. Kaina už nakvynę pagal respondentų pajamas.....	52
16 lentelė. Virtuvės butinybė pagal rajonus.....	52
17 lentelė. Apartamento dydis pagal respondentų pajamas.....	53
18 lentelė. Sodybų kategorijos pagal rajonus.....	53
19 lentelė. Projekto finansavimas.....	56
20 lentelė. Prognozuojamos bendrosios veiklos pajamos.....	57
21 lentelė. Prognozuojami grynieji pinigų srautai (tūkst. Lt) (A).....	57
22 lentelė. Prognozuojami grynieji pinigų srautai (tūkst. Lt)(B).....	57
23 lentelė. Atsipirkimo periodo duomenys (Lt).....	59
24 lentelė. Analizė naudojant scenarijus.....	61
25 lentelė. Projekto efektyvumo įvertinimo metodų palyginimas.....	63

ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

1 pav. ES struktūrinių fondų paramos Lietuvai struktūra pagal BPD prioritetus.....	16
2 pav. Organizuotai atvykusių turistų skaičiaus kitimas.....	30
3 pav. Apgyvendintų užsieniečių visose apgyvendinimo įmonėse kitimas.....	31
4 pav. Apgyvendinta vietinių turistų visose apgyvendinimo įmonėse.....	33
5 pav. Apgyvendintų vietinių turistų pasiskirstymas pagal miestus.....	33
6 pav. Kaimo turizmo sodybų dinamika Lietuvoje.....	34
7 pav. Kaimo turizmo sodybų poilsiautojų skaičiaus dinamika.....	36
8 pav. Kaimo turizmo sodybų ir poilsiautojų skaičiaus juose santykis.....	36
9 pav. Kaimo turizmo sodybų pasiskirstymas pagal apskritis.....	38
10 pav. Poilsiautojų skaičius kaimo turizmo sodybose pagal apskritis 2005 m.....	39
11 pav. Vidutinis vieno poilsiautojo nakvynių skaičius apskrityse 2005 m.	40
12 pav. Gyventojų pajamų priklausomybė nuo BVP vienam gyventojui.....	42
13 pav. Nakvynių skaičiaus kaimo turizmo sodybose priklausomybė nuo darbo užmokesčio Šiaulių apskrityje.....	43
14 pav. Kaimo turizmo sodybų Lietuvoje pajamų priklausomybė nuo nakvynių skaičiaus.....	44
15 pav. Apklaustųjų pasiskirstymas pagal Šiaulių apskrities raj.....	44
16 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes.....	45
17 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.....	45
18 pav. Apklaustųjų pasiskirstymas pagal pajamas.....	46
19 pav. Kaimo sodyboje praleistų dienų skaičius per mėnesį.....	47
20 pav. Respondentų pasirengimas sumokėti už nakvynę.....	47
21 pav. Respondentų kambarių skaičiaus pageidavimas ilsintis kaimo sodyboje.....	48
22 pav. Respondentų nuomonė į maitinimo paslaugas.....	48
23 pav. Respondentų pasirinkimas kaimo sodybą lemiantys veiksniai.....	49
24 pav. Respondentų pasirinkimas poilsiauti pagal suteiktas kategorijas.....	50

IVADAS

Per pastarąjį dešimtmetį Lietuvos turizmo sferoje įvyko dideli kiekybiniai ir kokybiniai pokyčiai. Ypač pasikeitė turizmo paslaugų kokybės samprata. Šiuo laikotarpiu keitėsi turistų srautai, paslaugų struktūra, jų kokybė ir kaina, suintensyvėjo tarptautinis bei vietinis turizmas, ypač kaimo turizmas.

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą (ES), šalies kaimo turizmo verslui atsivėrė naujos perspektyvos. Ypač svarbi yra ES struktūrinių fondų parama šiam verslui – ne tik kaip ES finansinio solidarumo, bet ir kaip ekonominės integracijos priemonė. Tai pagrindžia šio magistro baigiamojo darbo temos **aktualumą ir naujumą**. Šiame darbe atlikta analize ir skaičiavimais, galėtų pasinaudoti norintys šiuo verslu užsiimti ūkininkai, kaimo gyventojai ir verslininkai. Turizmo plėtros strategijoje numatomos ilgalaikės, prioritetinės turizmo plėtros kryptys, susijusios su šalies ir jos regionų turizmo verslo plėtros galimybėmis, siekiant efektyviai išnaudoti šalies turistinį potencialą – gamtinius, kultūrinius, rekreacinius, žmogiškuosius bei verslo infrastruktūros išteklius.

Akivaizdus ir spartus kaimo turizmo plėtojimas sulaukia pelnyto įvairių socialinių mokslų tyrinėtojų dėmesio. Vis dėl to kaimo turizmas dažniausiai tyrinėjamas bendrame paslaugų ekonomikos ir turizmo kontekste, neišryškinant jo ypatumų, objektyvių ir subjektyvių plėtojimo sunkumų. Sėkmingas turizmo plėtojimas neįmanomas be gero jo aplinkos pažinimo, šios aplinkos įvertinimo bei tyrimais pagrįstų rinkodaros sprendimų.

Strategijos dokumente numatytais tikslais ir veiksmais siekiama sustiprinti atskirų valdžios institucijų ir privataus verslo sektorių bendradarbiavimo ir ryšių galimybes, įgyvendinant numatytas turizmo plėtros priemones, įsisavinant ir racionaliai panaudojant ES struktūrinių fondų lėšas turizmo sektoriaus konkurencingumui stiprinti, todėl **darbo problema** yra kaimo turizmo plėtros perspektyvos Šiaulių apskrityje.

Darbo tikslas – moksliniais metodais įvertinti kaimo turizmo būklę Šiaulių apskrityje, suformuoti kaimo turizmo plėtros hipotetinį investicinį modelį, panaudojant ES struktūrinių fondų paramą, ir nustatyti kaimo turizmo plėtros galimybes Šiaulių apskrityje.

Darbo objektas – kaimo turizmas.

Darbo subjektas – Šiaulių apskritis.

Darbo dalykas – kaimo turizmo verslo plėtros galimybės.

Darbo metodai: mokslinės literatūros analizė; kiekybinė rezultatų analizė; santykinė analizė; lyginimas ir apibendrinimas; anketinė apklausa.

Kaimo politikos tikslas pasikeitė iš “daugiau maisto žemomis kainomis” į tikslą, apimančią žmonių gerovės, ekonomikos bei aplinkos aspektus neurbanizuotose vietovėse. Ypatingas dėmesys skiriamas ekonomikos stiprinimui ir diversifikavimui kaimo regionuose.

Darbo uždaviniai:

1. Išnagrinėti teorinius aspektus kaimo turizmo plėtros galimybei įvertinti.
2. Nustatyti kaimo turizmo būklę Lietuvoje ir Šiaulių apskrityje.
3. Atlikti Šiaulių apskrities gyventojų apklausą.
4. Įvertinti hipotetinio investicinio projekto efektyvumą.
5. Numatyti kaimo turizmo plėtros galimybes Šiaulių apskrityje.

Šiame baigiamajame darbe atliktas anketinis tyrimas padeda išsiaiškinti kaimo turizmo vartotojų galimybes ir norus investiciniam projektui sumodeliuoti.

Kaimo turizmo verslo plėtra turi ypatingą reikšmę socialinei ekonominei būklei stabilizuoti ir jai gerinti ateityje. Plėtojant turizmo verslą ir infrastruktūrą, būtų skatinama ekonomika, vystomas smulkus verslas, atsirastų alternatyvūs pajamų šaltiniai kaimo gyventojams. Darbe keliamas **hipotezė:** kaimo turizmo paslaugų plėtra lemia kaimo gyventojų ir ūkininkų pajamų didinimą, sudaro prielaidas efektyviam investicijų panaudojimui.

Kaimo turizmo plėtra yra kaip tarp dviejų ugnių: lokals ir globalios plėtros – ką vietiniai gyventojai ir verslininkai norėtų veikti, remdamiesi esamais ištekliais, ir tarp diktuojamų rinkos sąlygų, politikų ir taisyklių bei paramos siūlomos iš išorės. Būtent dėl šių priežasčių reikia suprasti politikos sistemą, kuri įtakoja kaimo plėtrą – apimančią ir kaimo turizmą. Subalansuotumas siejamas su visomis keturiomis kaimo plėtros “atramomis”– žmonėmis, ekonomika, aplinka bei institucijos.

1. KAIMO TURIZMO PLĖTROS STRATEGIJOS KONCEPCIJA

Lietuvai pereinant į rinkos ekonomiką ėmė ryškėti gana dideli regionų skirtumai. Dabar Lietuva yra viena iš ES regionų, todėl ji pati turi spręsti, kaip sumažinti pagrindinius regionų išsivystymo skirtumus bei kitus svarbius regioninės politikos klausimus. Daugelio pasaulio šalių patirtis rodo, kad atsiliekantiems regionams gali padėti tik nuosekliai valstybės vykdomos priemonės. Būtent to siekiama šiuo metu kuriama Lietuvos nacionalinė regioninės plėtros politika. Tai nėra ilgalaikė garantuota parama atsiliekantiems regionams, o veikia investicinės priemonės, galinčios suteikti pradinį postūmį ir galimybę tiems regionams patiems konkuruoti rinkos sąlygomis.

Viena mokslininkė mano, kad Lietuvos nacionalinė turizmo plėtros programa prioritetą teikia vietiniam ir atvykstamajam turizmui, toks ir yra kaimo turizmas. Todėl turizmo politika labai aktuali kaimo turizmui. (Vainienė, I. (2002) p.75)

Turizmo plėtros strategija, tai Lietuvos turizmo verslo sistemos sukūrimas ir jos įgyvendinimas subalansuojant šalies ekonominius ir humanitarinius tikslus.

Misija - užtikrinti turizmo verslo sistemos funkcionavimą, pagrįstą tarpusavio ryšiais, bendradarbiavimu, kuriant patrauklius turizmo produktus, efektyviai išnaudojant kultūrinius, istorinius bei gamtinius resursus, taip adaptuojantis prie individualių turizmo vartotojų poreikių ir Lietuvos gyventojų ekonominio ir kultūrinio gyvenimo kokybės gerinimo.

Turizmo plėtros iki 2015 metų strategija parengta, atsižvelgiant į LR Vyriausybės patvirtintas Nacionalines turizmo plėtros programas 1994 m., 1999 m., bei šių programų įgyvendinimo priemones 2000-2002 metams (žin., 2000, Nr.31-868), vadovaujamosi LR Turizmo įstatymu (ž., 1998, Nr.32-852) bei LR Turizmo įstatymo siūlomų pakeitimų, derinama su *Nacionaliniu plėtros planu* (2001-2003), ir pasaulio turizmo bei ES turizmo organizacijų numatytais strateginiais kryptimis bei politika. Pasaulio turizmo statistika, numatant turizmo poveikį kitoms ūkio šakoms. (Vengrauskas, V., Hopenienė, R., Grecevičius, P., Stauskas, V., Raguckas, J. (2002)).

Turizmo plėtros strategijoje numatomos ilgalaikės turizmo plėtros kryptys, būtinos šalies turizmo verslo plėtrai skatinti ir efektyviai išnaudoti šalies turistinį potencialą (gamtinius, kultūrinius, rekreacinius, žmogiškuosius bei verslo infrastruktūros išteklius), įgalins atskiru

valdžios institucijų ir privataus verslo sektorių bendradarbiavimo ir ryšių palaikymo galimybes įgyvendinant numatytas turizmo plėtros priemones.

Mokslininkai pastebi, kad, kai turizmo verslo plėtra priklauso nuo gamtos unikalumo, aplinka turi būti išsaugota, kad vietovė neprarastų savo patrauklumo. Tolydžios turizmo plėtros koncepcijos realizavimas leidžia išlaikyti regiono konkurencinį pranašumą kitų regiono atžvilgiu. Norint pasiekti tolydžios turizmo plėtros tikslus, reikalingas tinkamas planavimas ir strategijų kūrimas, kurių įgyvendinimui reikalinga tiek privataus sektoriaus, tiek aplinkosaugos bei vietinės bendruomenės kooperacija ir bendradarbiavimas. (Hopenienė, R., Kamičaitytė, A., (2004.29, p.52)

Kitas mokslininkas (S. Hassan (2000)) mano, kad gamtinės aplinkos ir visuomeninės gyvenimo kokybės išsaugojimui neribotam laikui reikalingas vietinės visuomenės įsitraukimas į visas turizmo plėtros fazes. Jo teigimu, siekiant sėkmingos tolydžios turizmo plėtros reikia, kad:

1. Turizmo plėtrai didelę reikšmę turintys gamtiniai išteklių būtų išlaikomi ir įtraukti į ilgalaikius plėtros planus.
2. Turizmas būtų suvokiamas kaip teigiama veikla, suteikianti daug privalumų vietinei visuomenei, pačiai vietovei ir turistams.
3. Ryšiai tarp turizmo ir aplinkos turi būti tokie, kad būtų galima išlaikyti supančios aplinkos ir ekosistemų ilgalaikį gyvybingumą. Turizmo plėtra negali turėti neigiamo poveikio gamtiniams ištekliams.
4. Turizmo veikla ir plėtra turi atsižvelgti į tos vietovės gamtą, mastą ir savybes. Šiuolaikinis pasaulis yra labia dinamiškas ir pokyčiai jame yra neišvengiami, tačiau sugebėjimas adaptuotis neturi peržengti jau išvardytų principų.
5. Turizmo verslo atstovai, vietinė valdžia ir aplinkosauga turi gerbti šiuos principus ir dirbti kartu norint juos įgyvendinti praktikoje. (Hassan, S.S (2000).

Šie principai iliustruoja ryšius tarp aplinkos tolydumo ir valdomos turizmo paklausos. Siekiant sustiprinti vietinės bendruomenės galimybes pertvarkant ekonomiką Lietuvoje ir suformuoti konkurencingą turistinį regioną (tiek visos Lietuvos kaip regiono atžvilgiu, tiek atskirų Lietuvos apskričių atžvilgiu) reikalingas tarpusavio ryšiais pagrįstas požiūris, kuris reikalauja sukurti partnerystės pagrindus tarp trijų pagrindinių segmentų: valstybinių ir nevyriausybinų organizacijų, privataus segmento bei vietinės bendruomenės.

Įvairūs mokslininkai pastebi, kad rengiant regionų plėtros planus reikia nustatyti svarbiausius regionų socialinius ir ekonominius bei infrastruktūros plėtros tikslus bei priemones, jų įgyvendinimo būdus bei užsienio finansavimo šaltinius. Pvz., Šiaulių regioninės plėtros plano

preambulėje rašoma, jog svarbiausias plėtros tikslas – “užtikrinti geras gyvenimo sąlygas regiono gyventojams, puoselėti kultūrinės, gamtos bei kraštovaizdžio vertybes, vystyti vietinius verslus, kurti naujas darbo vietas, racionaliai išnaudoti teritorinį gamybos ūkį”. Lyginant apskričių regioninės plėtros prioritetus, matyti, kad, išnaudodami palankias geografines sąlygas (neurbanizuotas kraštovaizdis, rekreacinių zonų gausa, kultūros paveldo paminklai), Utenos bei Panevėžio regionai vienu iš pagrindinių plėtros prioritetų pasirinko turizmo vystymą. (Nevedomskas, M., Žygelytė, J., 2000, p16).

Plėtojant turizmą, kiekvienas regionas turi nusistatyti savo prioritetus ir tikslus plėtojant turizmą. Pasauliniu mastu, intensyviai besiplėtojantis turizmas daro tiek neigiamus, tiek teigiamus poveikius įvairioms makro aplinkoms. Verslo pajamos turi būti derinamos su šalies, vietovės interesais, todėl turizmo veikla turi būti valstybės kontroliuojama. Jei ji nėra tinkamai kontroliuojama, turizmo plėtra gali sukelti rimtas ekonomines problemas.

1.1 Turizmo plėtros strateginės kryptys, prioritetai ir įgyvendinimo veiksmai

Ilgalaikėje Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtotės iki 2015 metų strategijoje išskiriamos turizmo plėtotės strateginės kryptys ir prioritetai, kurie padės formuoti varomosios jėgos ekonomikos augimą, demografinius ir kitus veiksnius, sąlygos integruotos į Europos Sąjungą turizmo verslo sistemos Lietuvoje 2002-2015 m. Jame numatyta:

Pirma, 2002-2004 metais rinkodaros, telekomunikacijų ir informacijos sistemų panaudojimas padės palaiapsniui ES ir kitų šalių gyventojams “atrasti” Lietuvą, kaip turizmui patrauklią kelionės tikslo šalį.

Antra, šiuolaikinių viešbučių, kitų apgyvendinimo paslaugas teikiančių įmonių plėtra, turizmo ir kelionių organizavimo bei kitų turizmo infrastruktūrą sudarančių elementų plėtra ir kooperavimasis, įgalins kokybiškai suteikti paslaugas, patenkinančias turistų besikeičiančius ir individualius poreikius, eksportuojant vidinius šalies diferencijuotus turizmo produktus.

Trečia, 2005-2010 metais, Lietuvai tapus ES nare, susiformuos palankesnės sąlygos (verslo, kultūros ir pan.) bei dėl tolydžios plėtros susiformavus palankiam šalies įvaizdžiui, turistų skaičius iš ES bei Rytų šalių turės tendenciją augti. Šių tendencijų augimą sąlygos ir žemės pardavimas užsieniečiams, turizmo ir svetingumo, turizmo ir svetingumo bei pramogų industrijos kūrimas bei naujų turizmo produktų pasiūla kaip turizmo verslo sistemos kūrimo ir plėtojimo pasekmė.

Ketvirta, 2010-2015 metais turizmo verslo sistemos integracija į išsivysčiusių šalių gretas išplės turizmo industrijos galimybes: pritrauks besivystančių šalių gyventojus savo senovės kultūra ir specifiniu Vidurio Europos krašto gamtos autentiškumu. (Liekis, A., (2002) p.743).

Glaustai suformuoti Lietuvos turizmo plėtros prioritetai 2002-2015 metais iš esmės atitinka Europos komisijos 2001 lapkričio mėn. 13 d. dokumente “Working together for the future of European tourism” išdėstytomis nuostatomis, kur didelis dėmesys skiriamas turizmo ir užimtumo plėtojimui, turizmo paslaugų kokybei ir konkurencingumui.

Pagal keliamus uždavinius buvo suformuluota tokia Lietuvos turizmo plėtros vizija, misija, starteginiai tikslai bei prioritetinės kryptys.

Svarbiausi prioritetai:

- a) vietinio turizmo plėtra,
- b) atvykstamojo turizmo plėtra.

Įvertinus turizmo konkurencinius pranašumus ir atsižvelgiant į Lietuvos specifinių turizmo produktų diferenciaciją, bei įgyvendinant numatytus Lietuvos turizmo plėtros strateginius tikslus ir uždavinius išryškėja tokios mokslininkų pateiktos prioritetinės turizmo rūšių plėtros kryptys.

Vieni mokslininkai išskiria:

1. Dalykinio turizmo plėtra.
2. Kurortinio (gydomasis ir rekreacinis) turizmo plėtra.
3. Vandens (jūrų ir upių) turizmo plėtra.
4. Ekologinio ir kaimo turizmo plėtra.

(Matekonienė, J., Navackaitė, L., Dumbauskaitė, J., 2002, p. 132)

Ilgalaikės Lietuvos strategijos dokumente mokslininkai yra numatę tokią turizmo rūšių plėtotę:

1. Kultūrinis ir pažintinis turizmas.
2. Verslo ir dalykinis turizmas.
3. Kurortinis turizmas.
4. Vandens (jūrų ir upių) turizmas
5. Ekologinis ir kaimo turizmas

Iš esmės pateiktos mokslininkų numatytos plėtros kryptys nesikeičia, tačiau kai kurie mokslininkai papildomai išskiria kultūrinio ir pažintinio turizmo plėtros būtinumą.

Turizmo plėtotės tikslų siekimas turi įtakos ir glaudžiai siejasi su kitų ūkio šakų strategijomis bei jose numatytais veiksmais ir priemonėmis. Turizmo plėtotė siejasi su tokiais valstybės veiklos sektoriais kaip aplinkos apsauga, žemės ūkis, transporto, regionų, smulkiojo ir

vidutinio verslo plėtotė. Tokiu būdu dalis turizmo funkcijų tiesiogiai ar netiesiogiai patenka į daugelio ministerijų ir kitų institucijų kompetenciją. Efektyvi turizmo plėtotė galima tik turint subalansuotą visų organizacijų struktūrą ir tvirtus koordinavimo ryšius. Plėtotės priemonės turėtų būti vykdomos ir koordinuojamos per Vyriausybės programą ir Nacionalinę turizmo plėtotės programą. (Liekis, A.,(2002) p.746).

Turizmo plėtros strategijos santraukoje pateikiami galimi veiksmai ir priemonės, kurios detalizuojamos pilname strategijos variante.

1 lentelė. Strateginių tikslų ir įgyvendinimo veiksmų reziumė

Strateginis tikslas	Strateginio tikslo įgyvendinimo veiksmai
STRATEGINIS TIKSLAS TPST-1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Šalies rekreacijos ir turizmo administravimo stiprinimas. 2. Efektyvios turizmą skatinančios teisinės aplinkos sukūrimas. 3. Kompleksinių programų rengimas. 4. Efektyviai išnaudoti šalies integracijos į ES privalumus. 5. Išplėsti turizmo ir rekreacijos specialistų rengimą Lietuvos universitetuose ir kolegijose.
STRATEGINIS TIKSLAS TPST-2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Išplėsti apgyvendinimo (svetingumo) sektoriaus pajėgumus. 2. Išplėsti pramogų sektorių rekreacinėse gyvenvietėse ir vietovėse. 3. Plėtoti turizmo paslaugų įvairovę rekreacinėse vietovėse bei turizmo centruose.
STRATEGINIS TIKSLAS TPST-3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Išplėsti Lietuvos jūrinio ir vidaus vandens turizmo infrastruktūrą. 2. Formuoti Lietuvos, kaip patrauklios turizmo šalies įvaizdį. 3. Sukurti ir palaikyti nacionalinę turizmo informacinę sistemą. 4. Įsteigti turizmo informacijos centrus visose savivaldybėse, sujungiant juos į vieningą sistemą. 5. Pilnai suformuoti turizmo informacijos kelio ženklų ir informacinių aikštelių sistemą. 6. Vystyti turizmo administravimo gebėjimus.
STRATEGINIS TIKSLAS TPST-4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Užtikrinti transregioninių turizmo srautų judėjimą šalies teritorijoje 2. Sudominti Lietuvos turizmo produktų tranzitu keliaujančius turistus, inicijuoti naujų tarptautinių turizmo kelių idėjas. 3. Pagerinti turizmo sektoriaus statistinę apskaitą.

Šaltinis: Regionų plėtra-2002. Lietuvos mokslas ir pramonė: tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga.(215 p.)

1.2 Kaimo turizmo verslo reikšmė

Kaimo turizmas yra vienas iš perspektyviausių kaimo paslaugų verslų. Dažniausiai kaimo turizmo verslas yra kaime gyvenančių šeimų nuosavybė ir jame įdarbinami šeimos nariai. Kaimo turizmo paslaugos yra plėtojamos panaudojant vietos išteklius. Kaimo turizmas užtikrina santykinai didelias pajamas tuose rajonuose, kur sugebama panaudoti patrauklaus kraštovaizdžio naudą. Šis verslas remiasi individualiomis iniciatyvomis ir įdarbina visų pirma asmenis, susijusius su žemės ūkiu.

Atskirų regionų gamtos turtingumas bei įvairovė, ją papildantys kultūros paveldo objektai, palyginti geras kelių tinklas sudaro palankias sąlygas kaimo turizmui. Šios paslaugos vis populiarėja tarp šalies miestų gyventojų. Kaimo turizmas taip pat tampa pagalbiniu kaimo ūkio verslu, galinčiu ūkiui duoti 30 – 40% pajamų, svarbia regiono plėtros kryptimi, ypač nederlingose žemėse. (Vainienė, I., (2002) p. 75)

Svarbiausi Europos Sąjungos kaimo vietovių plėtros principai ir integruoto kaimo samprata išdėstyti Europos Tarybos 1995 m. parengtoje Kaimo vietovių chartijoje bei konferencijoje, įvykusioje 1996 m. Cork'e Airijoje. Pagal šią chartiją kaimas turi būti patraukli ir saugi gyventi vieta, su gera infrastruktūra, gyvybingais žemės ūkio, miškininkystės, žuvininkystės bei kitos veiklos sektoriais, su sveika aplinka, išsaugotu bei puoselėjamu kraštovaizdžiu. Socialinės ir ekonominės politikos derinimo dėka visi kaimo regionai turi būtų plėtojami tolygiai.

Lietuvos kaime atsirado nauja, sparčiai besivystanti ekonominės veiklos kryptis – kaimo turizmas. Apie šią naują kryptį domisi ir mokslininkai. Jie mano, kad kaimo turizmo verslo plėtojimas yra puiki galimybė kaimo infrastruktūros, o kartu ir visos šalies ekonomikai gerinti.

Kaimo plėtrą dideliu mastu lemia šeimos ūkių plėtra, kai pajamos yra gaunamos iš kelių ūkinės veiklos šaltinių. Norint ateityje išsilaikyti rinkoje, turi galvoti, kaip išplėsti veiklos profilį, o tai reiškia, kad be žemės ūkio gamybos, reikia vystyti kitas veiklos rūšis. A. Čiūtienė ir R. Martinkus (2002) savo straipsnyje rašo, kad „Diversifikuoti žemdirbių ūkiai, kuriuose įgyvendinamos ne su žemės ūkiu susijusios verslo idėjos, gali tapti svarbiu kaimo ekonomikos

plėtros šaltiniu. Tokiu būdu žemės ūkis gali atlikti svarbų vaidmenį, aktyvinant kaimo vietovių ekonomiką.“

Visuotinai pripažįstama, kad miesto ir kaimo teritorijos yra ekonomiškai, socialiai ir ekologiškai viena nuo kitos priklausomos. Miesto ir kaimo teritorijos gali funkcionuoti kaip harmoninga visuma, jei užtikrinama reikiama sąveika, kai kaimiškosios ir urbanizuotos vietovės plėtojamos lygybės ir abipusio papildomumo principais. Per kaimiškųjų ir urbanizuotų gyvenviečių sąveiką pasiekama stabili ekonominė plėtra, realizuojamos užimtumo galimybės ir užtikrinama socialinė pažanga. (Matekonienė, J., Navackaitė, L., Dumbauskaitė, J., (2002)

Kaimo turizmą reikėtų traktuoti kaip svarbų kaimo ekonomikos įvairinimo faktorių. Augantis šalies ir užsienio turistų, aplankančių kaimus ir mažus miestelius, skaičius sukuria naują kaimo plėtros impulsą, reikalaujantį iš kaimo gyventojų prioritetiškai traktuoti gamtos apsaugą, rūpintis vietos tradicijomis ir kitu kultūros paveldu. (Čiūtienė, A., Martinkus, R., (2002 p.66)

Mokslininkai pastebi, kad pastaraisiais dešimtmečiais miesto populiacijų sistemose ir jų elgesio modeliuose įvyko žymus pokytis. Tai pertvarkė žmonių gyvenimo stilių ir ypač jų atostogas : paragavę visaverčio gyvenimo, jie pradėjo labiau vertinti kokybę ir tiesioginį vartojimo būdą. Tai nebūtinai reiškia prisirišimą prie materialinių vertybių, dauguma ėmė labiau vertinti gamtą, išskėlė “būvimą” virš “turėjimo”.

Straipsnio autoriai pripažįsta, kad “Kaimo vietovės dažnai siejamos su natūralia gamta, o miestų plėtra asocijuojama su ekologine grėsme. Paplitęs požiūris į ūkininkus kaip į tarpininkus, užtikrinančius visuomenės ir gamtos sąryšį. Taip traktuojamas “kaimiškumas” suvokiamas, kaip “natūralumas”. Galima nesunkiai atsekti diskursą tarp sąvokų visuomenė ir gamta, miestas ir kaimas, bei industrija ir žemės ūkis. Tokia samprata nėra visai priimtina. Nors ji atspindi romantizuotą ir idealizuotą požiūrį į ūkininkavimą, tačiau tuo pačiu užkrauna kaimui moralinę atsakomybę už sveikos visuomenės aplinkos išsaugojimą.” (Čiūtienė, A., Martinkus, R., (2002 p.66).

Vainienė I. ir kiti mokslininkai pastebi, kad poreikis atostogauti kaime labiausiai kyla urbanizuotos erdvės žmonėms, priklausantiems vidutinei ir aukštesnei visuomenės grupei. Šie žmonės gerai nusimano apie geografiją, istoriją, aplinkos apsaugą. Taip pat turi daugiau patirties, įgytos gyvenant mieste, lankant kosmopolitinius objektus ir parsivežtos iš daugkartinių tarptautinių kelionių. (Vainienė I., ir kiti, 2001, 255 p.)

Šių dienų konkurencinės sąlygos verčia modifikuoti ir atnaujinti turizmo paslaugų reprezentacijos strategiją bei einamąsias priemones ne tik verslo organizacijų, bet ir regioniniame bei valstybiniame lygmenyje. Turizmo paslaugų reprezentacijos problemos analizuojamos daugelio užsienio mokslininkų (Shermach, 2005; Franks, Mills, 2005; Odell, 2005 ir kt.) darbuose. Lietuvoje minėtoms problemoms dar nėra skiriamas pakankamas dėmesys. Lietuvos mokslininkų nuomone “ apžvalginio ar analitinio pobūdžio moksliniai tyrimai, kuriuose būtų susisteminta užsienio šalių patirtis formuojant turizmo paslaugų reprezentacijos strategiją arba analizuojamos pasaulinės turizmo paslaugų reprezentacijos tendencijos, faktiškai nėra atliekami”. (Navickas, V., Malakauskaitė, A., (2006.39))

Turistai siekia sėklesnių atostogų, harmoningesnių ir labiau subalansuotų ekonominių, socialinių ir kultūrinių santykių. Pasirinkimą atostogauti kaime lemia skirtingos priežastys: nuo paprasto noro gerai pailsėti iki žinių pasisėmimo apie tradicinius menus ir amatus.

1.3 ES struktūriniai fondai ir valstybės parama kaimo turizmo plėtrai Lietuvoje

ES struktūriniai fondai finansuoja ekonomiškai naudingus, tačiau finansiškai negreitai atsiperkančius projektus. Žemės ūkio sektoriuje dirbančios įmonės gali panaudoti ES paramą žemės ūkio produktams perdirbti ir rinkodarai gerinti, žemės ūkio ir artimų veiklos sektorių įvairovei kurti, alternatyvioms veikloms kaimo vietovėse plėtoti, kaimo turizmui ir amatams skatinti. Tarybos reglamente, nustatančiame struktūrinių fondų bendrąsias nuostatas (EB) vienas iš pagrindinių tikslų yra remti krizės apimtus regionus, padėti jiems persiorientuoti į kitas ekonomikos sritis. Įgyvendinant šį tikslą yra remiami regionai, kuriuose ekonominės veiklos pagrindą sudaro pramonė, ilgai išlieka didelis nedarbas, taip pat yra skatinama kaimo vietovių plėtra ir padedama prisitaikyti prie ekonomikos pokyčių. (BPD (2005) p.1)

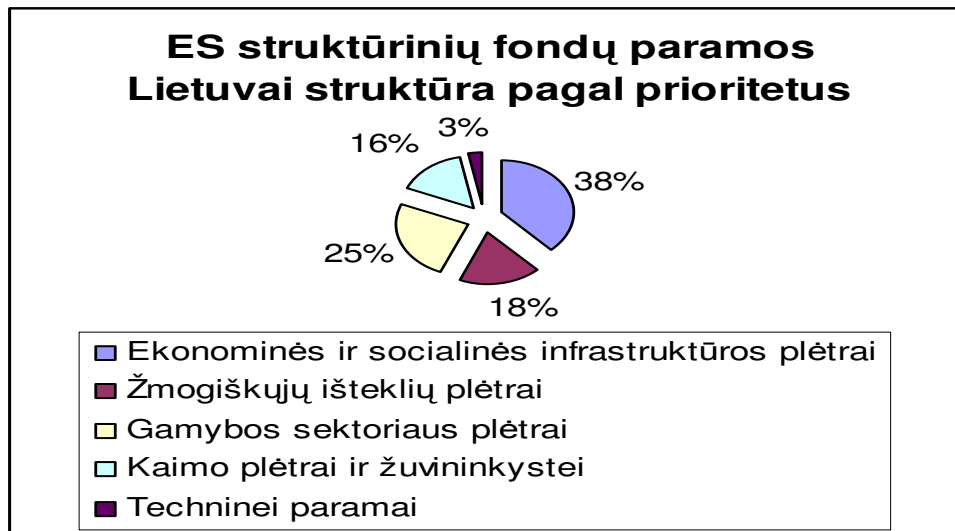
Didžioji dalis ES struktūrinės paramos verslui yra skiriama iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), kuris teikia finansinę paramą įvairioms ūkio šakoms taip pat verslui ir turizmui. Fondas numato investicijas į gamybą ir infrastruktūrą, investicijas, padedančias atgaivinti ekonominį sąstingį patiriančius pramonės, žemės ūkio ar nuo žvejybos priklausančius regionus, darbo vietų kūrimą bei paramą smulkiam ir vidutiniam verslui, mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrą, vietinės infrastruktūros plėtrą, investicijas į gamybą siekiant sukurti ir išlaikyti ilgalaikes darbo vietas. (Liekis, A. (2002).

ES struktūrinės paramos paskirstymą reglamentuoja Lietuvos 2004-2006 metų bendrasis programavimo dokumentas (BPD), patvirtintas Europos komisijos ir Lietuvos Respublikos

vyriausybės. Šiame dokumente yra išdėstyta 2004-2006 metų Lietuvos ūkio plėtros strategija, išskirti prioritetai, apibūdintos jų įgyvendinimo priemonės, nurodyti ES ir nacionalinio finansavimo šaltiniai, pateikta struktūrinių fondų lėšų administravimo sistema. ES struktūrinių fondų lėšomis yra remiami verslo įmonių projektai, kurie atitinka BPD nurodytus prioritetus, priemones ir remiamas veiklos rūšis. (BPD (2005) p.5)

BPD numatytoms priemonėms finansuoti 2004-2006 metais (1 pav.) buvo skirta 3,09 mlrd. Lt (895,2 mln. eurų) iš ES struktūrinių fondų ir 1,07 mlrd. Lt (309,5 mln. eurų) – iš Lietuvos biudžeto:

- Ekonominės ir socialinės infrastruktūros plėtrai – 1585 mln. Lt;
- Gamybos sektoriaus plėtrai – 1038 mln. Lt;
- Žmogiškųjų išteklių plėtrai – 749 mln. Lt;
- Kaimo plėtrai ir žuvininkystei – 663 mln. Lt;
- Techninei paramai, kuri apima ES struktūrinių fondų lėšų administravimą ir priežiūrą – 124 mln. Lt.

1 pav. ES struktūrinių fondų paramos Lietuvai struktūra pagal BPD prioritetus.

Šaltinis: [www. finmin.Lt](http://www.finmin.lt)

Verslo įmonės ES struktūrinių fondų parama gali pasinaudoti pagal BPD prioritetus, priemones ir remtinas veiklos rūšis. Rengiant šį projektą yra atsižvelgiama į to dokumento 4 prioritetą „Kaimo plėtra ir žuvininkystė“. Jo priemonė „kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros

skatinimas“. Šios priemonės tikslas – sukurti tinkamas sąlygas gyventi ir dirbti kaime. Pagal šį projektą išskiriamos remtinios veiklos grupės, tarp kurių yra kaimo turizmo ir amatų skatinimas (kaimo turizmas ir poilsio paslaugos ; tradiciniai ir netradiciniai amatai). Pareiškėju gali būti kaimo gyventojai, teisės aktų nustatyta tvarka įregistravę savo valdas; ūkininkai; žemės ūkio bendrovės; kooperatinės bendrovės; įmonės, kaimo gyvenamojoje vietoje veikiančios ne mažiau kaip 12 mėnesių ir veiklos metu turinčios ne daugiau kaip 50 darbuotojų. Maksimalus paramos dydis 2004 -2006 metais pagal šią priemonę sudaro 50% visų tinkamų išlaidų, bet ne daugiau 375 tūkst. eurų. Lietuvos kaimo plėtros 2007 – 2013 metų programa dar nėra patvirtinta ir yra projekto stadijoje, tačiau teikiantiems paraiškas pagal pirmąją veiklos sritį „kaimo turizmo veiklos skatinimas“ galės būti finansuojama iki 50% visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, o paramos suma vienam projektui negalės viršyti 200 tūkst. eurų

ES struktūriniai fondai remia tik tuos projektus, kurie:

- Atitinka bendrą BPD strategiją, Lietuvos nacionalinę politiką ir ES politikos kryptis;
- Atitinka BPD, BPD prioriteto ir priemonės, pagal kuriuos skiriamas finansavimas, tikslus;
- Kuria pridėdamąją vertę;
- Finansų atžvilgiu yra tęstiniai;
- Be ES paramos neįmanomi įgyvendinti;
- Neprieštarauja BPD nurodytoms horizontalaus lygio sritims (žr.2 lentelę);
- Turi sėkmingam įgyvendinimui būtinus administracinius ir finansinius gebėjimus.

2 lentelė. Projekto atrankos kriterijai

HORIZONTALAUS LYGIO SRITYS	APIBŪDINIMAS
Darnus vystymasis	<i>Projektai turi padėti siekti darnaus vystymosi politikos tikslų: suderinti aplinkos apsaugos, ekonominius ir socialinius visuomenės tikslus, sudarydami galimybes dabartinei ir būsimosioms kartoms pasiekti visuotinę gerovę neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų.</i>
Lygios galimybės	<i>Projektais turi būti prisidedama prie lygių galimybių visiems asmenims užtikrinimo.</i>
Informacinė visuomenė	<i>Projektais turi būti prisidedama prie informacinės visuomenės plėtros uždavinių vykdymo – skatinama informacinių technologijų infrastruktūros plėtra ir</i>

	<i>institucijų bei gyventojų gebėjimų naudotis informacinėmis technologijomis tobulinimas.</i>
Regioninė plėtra	<i>Projektams turi būti daromas teigiamas poveikis konkrečiam regiono ekonominei ir socialinei plėtrai.</i>

Atrenkant projektus pirmenybė teikiama tiems projektams, kuriuos įgyvendinant numatomas didesnis projekto teikėjo indėlis. (BPD (2005) p. 19.)

ES parama kaimo turizmo ir amatų projektams Lietuvoje buvo skirta pagal dvi finansines priemones: Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (SAPARD) III krypties „Ekonominės veiklos plėtra ir alternatyvių pajamų skatinimas“ 2 sektorių „Kaimo turizmo ir poilsio paslaugos“ ir 5 sektorių „Tradiciniai amatai“ bei pagal Lietuvos 2004 – 2006 m. bendrojo programavimo dokumento (BPD) 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritį „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas. Pagal pirmą priemonę buvo pateiktos 45 paraiškos prašant daugiau 20 mln. litų paramos. Parama skirta 17 projektų, skiriant 6,2 mln. litų SAPARD paramą. Taip pat reikia pažymėti, kad pagal šios krypties 5 sektorių „Tradiciniai amatai“ paraiškų paramai gauti nebuvo pateikta. Kaimo turizmo ir poilsio paslaugų išskyrimas į atskirą sektorių rodo, kad ši veikla kaimo plėtros strateginiuose dokumentuose įvardinta kaip gana reikšminga, tačiau šios veiklos plėtrai per visą SAPARD programos laikotarpį buvo skirta 1 proc. visų SAPARD programos lėšų. [41]

Pagal BPD 4.4. priemonę buvo gauta 118 paraiškų, prašoma paramos suma 44 proc. viršijo šiam laikotarpiui planuotą skirti paramą. 2004 – 2006 metais kaimo turizmo ir amatų skatinimo projektams planuota skirti 72,5 mln. litų ES struktūrinių fondų paramos. Pagal šią veiklos sritį „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“ pasirašytos 58 sutartys ir projektams skirta 54,9 mln. litų paramos.

Pagal valstybės teikiamą paramą, visos bendrosios žemės ūkio politikos priemonės finansuojamos iš ES biudžeto. Valstybės pagalbos priemonės (3 lenetlė) pasirenkamos ir finansuojamos nacionaliniu principu, t.y. šalis pati pasirenka, ką ir kiek remti savomis lėšomis. Ši parama turi atitikti bendrą ES galiojančią tvarką ir būti suderinta su ES Komisija. Pinigines lėšas numatoma skirti paramai nelaimės atveju, paskolų palūkanų kompensavimui, draudimo įmokų kompensavimui ir kt. Nacionalinių priemonių rėmimui kasmet bus skiriama per 100 mln. Lt. Parama žemės ūkiui ir kaimo plėtrai pagal ES BŽŪP priemones 2001, 2002 ir 2004-2006 m. absoliučiais ir išvestiniais dydžiais (kai tiesioginės išmokos sudaro 40% ES išmokų lygio).

Projektus teikia valstybės ir savivaldybės institucijos, nacionalinių ir regioninių parkų direkcijos, viešosios įstaigos, valstybės ir savivaldybių institucijos (Valstybinis turizmo departamentas ir savivaldybių turizmo informacijos centrai ir seniunijos, saugomų teritorijų direkcijos), kiti juridiniai asmenys, užsiimantys turizmo, laisvalaikio ir kultūrine veikla. Numatoma įgyvendinančioji institucija Ūkio ministerija. (Nevedomskas, M., Žygelytė, J., (2000).

3 lentelė. Numatomas finansinis svoris

Metai	Visa vertė mln. €	ES fondų dalis (ERDF)	Lietuvos viešasis bendraf finansavimas	Privatus indėlis
1	2	3	4	5
Finansavimo lygis	100%	75%	25%	0%
2004	84	63	21	
2005	88	66	22	
2006	92	69	23	
VISO	264	1198	66	

Mokslininkai mano, kad remdami projektus galimas turizmo paslaugų įmonių pajamų didėjimas, atvykstamojo turizmo (paslaugų eksportas) didėjimas, užimtumo augimas kaimiškose vietovėse, platesnis gamtos ir kultūros vertybių apsaugos reikšmės ir praktinio panaudojimo suvokimas. Pagerėja vietovių, kuriuose įgyvendinami projektai, socialinė ir verslo aplinka, atsiranda galimybės taikyti pažangias informacines ir mokymo technologijas, atsiranda naujos veiklos rūšys, ypač jaunimui. Pagerėja regionų ir šalies turizmo įvaizdis. (Kriaučiūnas, E. (2003).

1.4 Panaudotų metodų charakteristika

Šiandien kompiuteriai yra universali informacinių procesų organizavimo priemonė. Jais yra rengiama įmonių ir atskirų asmenų dokumentacija, organizuojamas duomenų saugojimas, automatinis apdorojimas, individualus ir grupinis darbas su kompiuterio saugomais duomenimis. Be jų šiandien neįsivaizduojama nei stambių organizacinių struktūrų, nei daugelio profesijų atstovų

asmeninė veikla. Taigi šiame darbe susipažinsime su statistikos apdorojimu ir viena iš statistikos apdorojimo programa SPSS.

Sąvoką „Statistika“ pirmą kartą pavartojo vokiečių mokslininkas Achenvalis. Pirmą kartą jis pradėjo dėstyti naują discipliną 1746 m. Marburgo universitete, kurią pavadino „Statistika“. Nuo to laiko skaitmeninius duomenis apie visuomenės gyvenimo reiškinius ir pradėta vadinti statistika.

Statistika – tai valstybės ribose esančių reiškinių padėtis, jų būklės atspindys. Šiuo metu statistika suprantama kaip: tai mokslas, nagrinėjantis masinius socialinius ekonominius bei kitus reiškinius, kiekybiniu aspektu su jų kokybiniu turiniu vietos ir laiko sąlygomis. (Bitinas, B. (2006)).

1.4.1 Statistinės analizės sistema SPSS

Šiuolaikinėje visuomenėje yra būtina gerai, tikslingai ir kokybiškai apdoroti statistinius duomenis. Tam tikslui yra sukurta daug įvairių duomenų apdorojimo programų. Viena iš tų programų yra SPSS.

SPSS padeda organizacijoms paversti duomenis žiniomis, naudojant nuspėjamąją analizę. Pagrindinė jėga ir išskirtinumas yra technologijų ir patyrimo gilumas ir visapusiškumas duomenų tvarkyme ir statistinėje analizėje - technologijose, leidžiančiose nuspėjamąją analizę padaryti imanomą.[48]

SPSS technologijos analitikams suteikia žymiai platesnes galimybes, nei įprastos duomenų bazių valdymo ar MS-Excel technologijos. SPSS technologijos taikomos visame duomenų analizės cikle: planavime, duomenų surinkime, duomenų prieigoje ir valdyme, analizėje, ataskaitų kūrimo ir platinime. SPSS jau daugiau nei 30 metų yra nepamainomas įrankis verslo analitikų ir statistikos specialistų rankose, ieškančių spartesnių ir teisingesnių sprendimų, faktų patvirtinimo, tendencijų ar išimčių duomenyse. [48]

Įmonės, kuriose jau yra įdiegtos modernios verslo duomenų analizės sistemos, greitai pajunta tiesioginę finansinę naudą iš istorinių ir sukauptų duomenų analizės bei siekia tolimesnių rezultatų, kuriuos gali gauti taikydami statistinės analizės metodus. SPSS yra seniai veikianti kompanija, kurianti sudėtingais statistiniais ir matematiniais algoritmais pagrįstus analitinius programinius paketus, suteikiančius galimybę siekti maksimalių duomenų analizės rezultatų bei prognozuoti.

1.4.2 Koreliacinė analizė, ekonominių rodiklių tarpusavio ryšio analizė

Koreliacija reiškia savitarpio santykiavimą, priklausomybę. Statistikoje koreliacijos sąvoka apima dviejų, ir daugiau kaip dviejų, statistinių eilučių priklausomybę, kuri vienu ar kitu metodu gali būti nagrinėjama.

S. Martišius teigia, kad priklausomybės tarp socialinių reiškinių buvimas ar nebuvimas dažniausiai nustatoma statistikos skaičiais, nubrėžtomis kreivėmis. Kai savitarpio priklausomybė tarp nagrinėjamų dydžių yra akivaizdi – grafinis vaizdavimas pirmame tyrimo etape yra visai pakankamas. Statistinių grafikų pagalba galima konstatuoti koreliacinio ryšio buvimą ar nebuvimą. Dažnai svarbiau žinoti priklausomybės stiprumo laipsnį. Ši dydį jau reikia apskaičiuoti. Tam tikslui pasiekti naudojami įvairūs koreliacijos ir kiti priklausomybę matuojantieji dydžiai.

Statistinė stebėjimo duomenų analizė atliekama naudojant įvairias kompiuterines programas pvz EXEL programa.

Nagrinėjant koreliacinius ryšius, svarbu nustatyti ne tik jų formą bei analitinę išraišką, bet ir koreliacinio ryšio stiprumą. Šis analizės būdas leidžia surasti koreliacinę matricą, kurią sudaro koreliacijos koeficientai tarp atskirų parametrų. Norint atlikti šią analizę reikia pasinaudoti *Correlation* nuoroda (6 pav.):

- *Tools → Data analysis ⇒ Correlation;*
- Atsivėrusiame lange:
  - nurodyti analizuojamų duomenų ląsteles, kurių turi būti ne mažiau kaip du stulpeliai;
  - Grupuoti pagal stulpelius;
  - Pažymėti ląsteles, į kurias turi būti išvesti išanalizuoti duomenys.[ ]

Rezultatų interpretacija. Gausime koreliacinę matricą, kurioje susikertant eilutei su stulpeliu gauname koreliacijos koeficientą (r). Jei susikirtimo vietoje yra dydis lygus 1(r=1), tai galima sakyti, kad abudu dydžiai pilnai koreliuoja, t. y. koreliuoja pats su savimi. Jeigu koeficiento absoliuti reikšmė (be skaičiaus ženklo) daugiau kaip 0,95, tai tarp dydžių yra linijinė priklausomybė (ženklas parodo tiesies kryptį). Jeigu koeficiento reikšmė yra tarp 0,8 ir 0,95, tai tarp dydžių yra stipri linijinė priklausomybė. Esant reikšmei tarp 0,6 ir 0,8 – yra linijinis ryšys, o esant mažiau nei 0,4 – linijinės priklausomybės tarp dydžių nustatyti nepavyko.

1.5 Investicinio projekto efektyvumo įvertinimo kriterijai

Kiekvienas verslas prasideda nuo pradinės investicijos, o jo vystymasis ir naujų idėjų realizavimas neįsivaizduojamas be tolesnio investavimo proceso. Verslo organizacija, ieškodama racionaliausių investavimo sprendimų, visus potencialius investicinius projektus siekia kuo tiksliau įvertinti, prognozuodama jų rezultatus. (Čiburienė, Pabijanskas, 2004.31, p. 43).

Įprastinė projekto sąvoka – visuma dokumentacijos, brėžinių, apskaičiavimų, būtinų konkrečiam objektui sukurti. Šiandien projektų valdymas būtinas sprendžiant verslo, socialinius, mokslo, technikos, technologijų, inovacijų, investicijų bei kitus uždavinius. (Neverauskas, Stankevičius, Viliūnas, Černiūtė, 2004, p. 7)

Ekonominis – finansinis investicinių projektų vertinimas – tai racionalus būdas pasirinkti sprendimą. Kiekviena komercinė organizacija privalo mokėti nustatyti perspektyvias investavimo kryptis, kad, sukaupti pinigų investicijoms, galėtų teisingai pasirinkti finansavimui

Autoriai projektą apibūdina kaip svarbiausią dokumentą, pagrindžiantį kapitalo investavimo būtinumą, kuriame nuosekliai išdėstomos pagrindinės projekto charakteristikos ir finansiniai rodikliai, susiję su jo realizavimu. Siekiant padaryti racionalų sprendimą, kada reikia pasirinkti vieną ar kelias alternatyvas iš visų potencialių investavimo krypčių, jos yra vertinamos, remiantis ūkinės finansinės naudos matais kaip kiekvieno projekto vertės rodikliais.

Pagrindiniai investicinių projektų vertinimo tikslai:

- nuspręsti, kurioms investicijoms yra geriausia naudoti organizacijos pinigus;
- užtikrinti, kad iš investicijų bus gautas optimalus pelnas;
- garantuoti, kad projekto bei visos organizacijos rizika bus minimali;
- padėti pagrindus tolesnei kiekvienos investicijos panaudojimo analizei;

Projekto efektyvumo vertinimo metu yra:

- sukuriama kiekvieno inžinerinio projekto finansinės bei ekonominės naudos įvertinimo sistema;
- indentifikuojamas kiekvieno projekto rizikos laipsnis ir galimi netikėtumai;
- nustatomos prognozuojamos pajamos ir išlaidos. (Čiburienė, Pabijanskas, 2004.31, p. 44).

Investicinių projektų įvertinimo metodų palyginimas yra pateiktas priede.

Atsipirkimo laiko trukmė

Verslą padeda plėtoti ne tik paprastos idėjos, bet ir sudėtingi projektai, planai. Jiems įgyvendinti reikia investicijų, t.y. piniginių išteklių gamybos priemonėms sukurti arba modernizuoti. Investicinėms idėjoms realizuoti paprastai reikia pradinio kapitalo ir laiko. Tai rodo, kad investavimo sprendimų finansinis įvertinimas sietinas su gautinu pelnu, išleistiniais ir gautiniais pinigų srautais ir laiku.

Investicijų atsipirkimo laiko trukmė padeda įvertinti, per kiek metų (mėnesių) atsiperka projektas. Šis būdas labai populiarus, nes dabartinėmis sąlygomis Lietuvos verslininkas dažnai koncentruoja dėmesį į projekto atsipirkimo trukmę dėl dviejų priežasčių:

1. Ilga atsipirkimo trukmė rizikinga;
2. Ilga atsipirkimo trukmė atitraukia lėšas, kurios reikalingos verslui jau šiandien.

Be to, esant nepakankamai stabilioms verslo sąlygoms, visai natūralus įmonių noras kuo greičiau gauti maksimalią naudą. (Kvedaraitė, V., 1997, p. 24).

H.M. Weingartner teigia, kad atsipirkimo periodas gali būti naudingas apytikslis rizikos matas situacijoje, kai neapibrėžta gali būti tik projekto gyvavimo trukmė. Jis teigia, jog tikimybė, kad investicija atneš pelną (arba, kraštutiniu atveju, neatneš nuostolių) tuo didesnė kuo trumpesnis atsipirkimo laikas.

Kitas privalumas, dažnai priskiriamas atsipirkimo laiko metodui, yra tas, kad jeigu akcentuojamas likvidumas, tai jis leidžia firmai išlaikyti lankstumą, o to pasekoje lengviau išnaudoti nelauktas galimybes. Šis argumentas turi reikšmės tik firmoms, kurių investicinių lėšų galimybės yra ribotos, kadangi priešingu atveju šios galimybės gali būti finansuojamos papildomų kapitalo rinkos fondų sąskaita. (Norvaišienė, R., Bagdzevičienė, R., 2000.13)

Kiekviena investicija susijusi su rizika. Jei investuodama įmonė rizikuoja savo finansiniais ištekliais, ji, žinoma stengiasi kuo greičiau juos susigrąžinti. Todėl išryškėja atsipirkimo laiko sąvoka. Atsipirkimo laiką reikia skaičiuoti norint susigrąžinti pradines realizuojamos priemonės išlaidas ir gauti grynąjį pelną. Atsipirkimo laiko paskaičiavimas pradedamas nuo to momento, kai padaromos pirmosios investicijos.

Numatomos priemonės atsipirkimo laikas apskaičiuojamas iš pradinių investicijų tai priemonei įgyvendinti atimant metinį pelną, gaunamą iš jau funkcionuojančios priemonės. Tie metai, kai pasiektas pelnas susilygins su investicijų suma bus baigiamieji metai, kai investicijos bus kompensuotos gautomis pajamomis (pelnu). Atsipirkimo periodas apskaičiuojamas pagal formulę pateiktą 4 priede.

Atsipirkimo laiko investicijų vertinimo metodas turi tiek privalumų, tiek trūkumų. „Šis metodas nepripažįsta pinigų vertės pasikeitimo, lyginant ją su pradinėmis išlaidomis. Taip pat

nekreipiamą dėmesio į grynųjų pinigų įplaukas pasibaigus atsipirkimo laikotarpiui“ (A.V. Rutkauskas, V. Damašienė, 2002, p. 238)

Atsipirkimo periodas parodo santykinį investicinio pasiūlymo patrauklumą. Jis nustato, koks bus periodų, reikalingų pradinei investicijai padengti, skaičius, t.y. jis nustato, kiek reikės periodų, kad kumuliatyvinis investicinio projekto naudingumas susilygintų su kumuliatyviniais jo kaštais. Šiame metode, kaip ir prieš tai nagrinėtuose, yra operuojama pinigų srautais, t.y. tiek projekto naudingumas, tiek ir jo kaštai yra išreiškiami pinigų srautais. Kiekvienai iš alternatyvų apskaičiuojamas atsipirkimo periodas ir gautos reikšmės tarpusavyje palyginamas. Pasirenkama ta alternatyva, kurios atsipirkimo periodas yra trumpiausias. (Audrius Džikevičius “Investicinių projektų efektyvumo vertinimas”).

Modifikuotos vidinės pelno normos (MIRR) metodas

Modifikuotos vidinės pelno normos atveju projekto generuojami tarpiniai pinigų srautai reinvestuojami su ribine norma – kapitalo kaštų norma. Modifikuota vidinė pelno norma yra diskonto norma, kuri projekto generuojamų pinigų srautų būsimą vertę prilygina investicijų esamai vertei, kai tarpiniai pinigų srautai reinvestuojami su nustatyta ribine norma. Galutinė vertė surandama susumavus projekto pinigų srautų būsimąsias vertes. (Džikevičius, A., 2004).

Modifikuota vidinė pelno norma yra investicijų pelningumas. Jei projekto modifikuota vidinė pelno norma yra didesnė nei kapitalo kaštų norma (diskontavimo norma), projektas yra patraukli investavimo alternatyva. Jei modifikuota vidinė pelno norma yra mažesnė nei kapitalo kaštų norma, projektas turėtų būti atmestas.

Modifikuota IRR turi svarbų pranašumą prieš IRR metodą. MIRR atveju daroma prielaida, kad visi projekto pinigų srautai yra reinvestuojami pagal vidutinius įmonės kapitalo kaštus. Pasirinkus IRR metodą, daroma prielaida, kad kiekvieno projekto pinigų srautai reinvestuojami pagal paties projekto IRR. Reinvesticijos pagal kapitalo kaštus dažnai koraktiškesnės, todėl MIRR yra patikimesnis projekto pelningumo rodiklis. MIRR išsprendžia ir IRR daugiavariantiškumo problemą. MIRR priimtinesnis už IRR kaip projekto realaus pelningumo charakteristika, bet vis dėlto, alternatyvius skirtingo dydžio projektus, geriau naudoti NPV kriterijų, kadangi jis parodo, kiek projektas padidins įmonės vertę. (Džikevičius, A., 2004).

Rentabilumo koeficientas (U) arba rentabilumo indeksas (PI)

Rentabilumo koeficientas “U” išreiškia dabartinių pajamų ir tai pačiai datai diskontuotų investicinių išlaidų santykį. Kartais jis dar vadinamas pelningumo indeksu.

Apskaičiuojant rentabilumo koeficientą “U”, lyginamos dvi dabartinės pajamų dalys – pajamų ir investicinė. Jei rentabilumo koeficientas “U” lygus vienetui, tai šitai reiškia, kad kapitalinių įdėjimų pelningumas tiksliai atitinka normatyvą. Kai $U < 1$, investicijos nerentabilios, kadangi neužtikrina šio normatyvo.

Kiti mokslinės literatūros šaltiniai šį koeficientą vadina rentabilumo indeksu (PI – Profitability Index). Tai grynosios dabartinės vertės (NPV) nustatymo metodo tęsinys. PI rodiklis, skirtingai nuo NPV, yra santykinis dydis tarp dabartinės teigiamų ir dabartinės neigiamų piniginių srautų vertės.

Rentabilumo indeksas yra santykinis rodiklis, leidžiantis palyginti vertinamus investicinius projektus. Atliekant kompleksinę analizę, jis leidžia išskirti efektyvesnį projektą tuomet, kai kitais metodais buvo gauti panašūs įvertinimai.

Ir NPV, ir IRR rodikliai, ir PI metodas įvertina pinigų laiko vertę ir naudoja visus pasiūlytojo projekto pinigų srautus, tačiau kai svarstomi du ar daugiau skirtingų dydžių projektai, PI metodu galima pasirinkti projektus, kurie skirsis nuo projektų, pasirinktų NPV metodu. (Ališauskas, K., Kazlauskienė, Ž., 2005, p.155).

Grynosios dabartinės vertės (NPV) metodas

Vienas iš labiausiai paplitusių pinigų laiko vertės principo pritaikymo sričių yra grynosios dabartinės vertės (Net Present Value – NPV) projektų įvertinimo būdas. Šis būdas gana patikimai padeda atsakyti į klausimą, ar įgyvendinus projektą, padidės savininkų turtas. (Kvedaraitė, V., 1997, p. 26).

Grynoji dabartinė vertė yra vertė numatomų mokėjimų, diskontuotų su pasirenkama palūkanų norma. L. Juozaitienė (2000, p.149) teigia, kad “dabartinė turto vertė (NPV) – tai diskontuoti (sumažinti) planuojamų pinigų srautai. Diskonto tarifas atitinka investuotojo reikalaujamą pelningumo (investicijų grąžos) koeficientą.

Vertinant investicijas grynosios dabartinės vertės metodu apskaičiuojamos konkuruojančių projektų grynosios dabartinės vertės su pasirenkama palūkanų norma. Kai $NPV > 0$ – projektas priimtinas; kai $NPV < 0$ – projektas nepriimtinas. Jei įmonė investuoja lėšas į projektą, kurio $NPV = 0$, tai jos dabartinių akcininkų turtas nesikeičia (t.y. įmonės vertė padidėja investicijų suma, tačiau akcijų vertė nesikeičia).

Projektai su neigiama grynąja dabartine verte atmetami, nes diskontuota išlaidų vertė didesnė už numatomų įplaukų diskontuotą vertę. Ir priešingai, projektai su teigiamu atsakymu nagrinėjami toliau, kadangi diskontuotosios būsimosios pajamos didesnės už diskontuotą investicijų vertę. Geresniu laikomas tas projektas, kurio grynoji dabartinė vertė yra didesnė. (P. Katauskis 2001, p.176)

Kaip teigia V. Damašienė ir A. Rutkauskas (2002, p.239), grynosios dabartinės vertės metodas sudėtingesnis. Jo esmė yra ta, kad visi grynujų pinigų srautai ateityje perskaičiuojami į esamą jų vertę, atimant pradines investicijas.

Projektų rizikos įvertinimas

Išvystitos rinkos sąlygomis kiekvienas verslas patiria didesnę ar mažesnę riziką. Nė viena įmonė nėra garantuota, kad jos veikla visą laiką bus tęstina, kad jos paslaugos nuolat turės paklausą, kad dėl paklausos svyravimų reikės keisti veiklos apimtį, atleisti darbuotojus, daryti papildomas išlaidas ir pan. Įmonės vadovai, siekdami didesnio pelno, imasi rizikingos veiklos, o nenorintys rizikuoti dažniausiai merdi arba, neišlaikę konkurencijos, bankrutuoja. Todėl įmonių vadovai turi mokėti įvertinti savo verslo riziką, žinoti jos ribas ir neperžengti jų, kad nepatirtų bankroto. (Mackevičius, J., Poškaitė, D., 1998, p. 575).

Vertinant investicinius projektus, kaip teigia V. Kvedaraitė (1997, p.29) plačiausiai yra žinomi šie rizikos analizės metodai:

- statistiniai;
- išlaidų tikslingumo analizės;
- ekspertinio įvertinimo;
- analitinis;
- analogų panaudojimo.

Tačiau šie metodai yra gana sudėtingi. O L. Juozaitienė (2000, p. 152) siūlo naudotis tokiais rizikos įvertinimo metodais: jautrumo analizė, analizė pagal scenarijus ir Monte Karlo modeliavimo metodu.

Jautrumo analizė dažnai naudojama, bet ji nepakankama, nes išskirtinė įmonės rizika priklauso nuo šių kintamųjų galimų reikšmių svyravimų, kurie gali būti įvertinti tik tikimybinio būdu.

Analizės naudojant scenarijus metodo esmė – „blogų“ ir „gerų“ aplinkybių tikimybinis įvertinimas, lyginant su labiausiai tikėtina situacija arba su baziniu atveju.

Kai pesimistinis variantas, visiems įėjimo kintamiesiems suteikiamos blogiausios prognozuojamos reikšmės. Kai labiausiai tikėtinas variantas, įėjimo kintamiesiems suteikiamos labiausiai tikėtinos reikšmės. Kai optimistinis scenarijus, priimamos geriausios reikšmės. Kiekvienam scenarijui priimama grynoji projekto vertė ir to įvykio tikimybė. Pesimistinio, labiausiai tikėtino ir optimistinių variantų tikimybės yra atitinkamai lygios 0,3; 0,45; ir 0,25. Galima apskaičiuoti ir laukiamą NPV vertę, tačiau apskaičiuoti įvykių tikimybes gana sudėtinga. Ši analizė naudinga norint įvertinti išskirtinę įmonės riziką. (L. Juozaitienė, 2000, p.152).

Šis metodas kritikuojamas nemoksliškumu ir primytivumu, tačiau juo plačiai naudojama praktikoje prognozuoti įvairiose srityse: nuo akcijų rinkoje iki karinių operacijų vertinimo. Tokie subjektyvūs įvertinimai, pasirodo, be galo naudingi. Jų tikslingumsa priklauso nuo kompetentingų žmonių, suinteresuotų kuo geresne pasirinkimo sėkme.

Baigiant skyrelį, atkreiptinas dėmesys į tai, kad vis daugiau Vakarų šalių finansininkų laikosi tokios nuomonės, jog šiuolaikinėmis sąlygomis, priimant finansų valdymo sprendimus, nebe tiek svarbu yra vadovautis finansų analizės rezultatais. Svarbiau yra sugebėti racionaliai valdyti būsimus pinigų srautus ir riziką. (Neverauskas, B., Stankevičius, V., 2000)

2. KAIMO TURIZMO PLĖTROS GALIMYBIŲ ĮVERTINIMAS ŠIAULIŲ APSKRITYJE

Vietinis ir tarptautinis turizmas sudaro pagrindą konkurencingam turizmo paslaugų sektoriaus plėtojimui ir sėkmingai jo veiklai. Pajamos, gaunamos iš atvykstamojo turizmo, yra priskiriamos paslaugų eksportui, kurių augimas patvirtina Lietuvos turizmo produkto gebėjimus konkuruoti tarptautinėse turizmo rinkose. Lietuvos apgyvendinimo, maitinimo ir kitų turizmo paslaugų konkurencinis potencialas yra kokybiškos paslaugos ir neaukštos kainos. Tai leidžia turizmo paslaugų sektoriui pritraukti daugiau turistų, panaudoti Lietuvos kultūrinius ir gamtinius turizmo išteklius kuriant patrauklius turistinius produktus, išlaikyti užimtas darbo vietas, skatina kurti naujas, taip pat formuoti naujas veiklų nišas verslui.

2.1 Kaimo turizmo plėtra kitose ES valstybėse

Šiuolaikinis organizuotas kaimo turizmas įvairiose šalyse prasidėjo skirtingai: vienur jau 6-ame, kitur tik 9-ame XX amžiaus dešimtmetyje. Pirmiausia paslaugų teikėjai ėmė jungtis į įvairias visuomenines organizacijas. Šiuo periodu buvo labai svarbus vietinis ir tarptautinis bendradarbiavimas. Jis labiausiai paplitęs Anglijoje, Australijoje, Danijoje, Prancūzijoje, Suomijoje. Be paslaugų teikėjų sąjungų, didelį poveikį kaimo turizmui daro politinė, ekonominė šalies padėtis ir valdymo institucijų požiūris į kaimo turizmą. Valdžios institucijos įdiegia kaimo turizmo plėtrą skatinančius projektus. Daugelyje šalių kaimo turizmas organizuojamas remiantis mokslininkų tyrimais.

Prancūzijoje vienoje iš pirmųjų pradėta domėtis kaimo turizmu. Joje sukurta pavyzdinė kaimo turizmo sistema, kuria naudojama kaip sektinu pavyzdžiu. 1951m. prasidėjo naujas judėjimas “Gites de France”, palaikomas žemės ūkio ir turizmo departamentų. 1955m. buvo įkurta nacionalinė federacija “Gites de France”. Tais pačiais metais buvo užregistruotos 146 kaimo užėigos, priklausančios šiai federacijai, 1979m. jų buvo jau 28 574, o 1990m. – net 49 492.

Rumunijoje kaimo turizmo plėtrą skatino 1994 metais įkurta Nacionalinė kaimo, ekologinio ir kultūrinio turizmo asociacija ir bendradarbiavimas su tarptautinėmis organizacijomis. Asociacijos

tikslas – remti kaimo turizmą ir informuoti juo suinteresuotus žmones ir įmones. Šiuo metu ji turi 19 pagalbininkų įvairiuose regionuose, yra EUROGITES (Europos ūkių ir kaimo turizmo federacija) narė. Rumunijoje kaimo turizmas prasidėjo 1920 metais, jo raida nuolat priklausė nuo politinių įvykių, todėl veikla buvo silpna. 1970-ųjų metų pradžioje apie 40 kaimų iš visų etnografinių zonų pradėjo gaivinti turizmą. Turistai iš įvairių šalių praleisdavo savo atostogas Rumunijos kaime. Vėliau dėl politinių priežasčių išliko tik du turistiniai kaimai. Nuo 1990m. prasidėjo kaimo turizmo įteisinimas, mokymas, tyrimas ir tarptautinis bendradarbiavimas. Užregistruota 2000 ūkių, atvėrusių savo vartus turistams.

Didžiojoje Britanijoje verčiasi apie 380 000 žmonių, kasmet gaudami apie 12 milijardų svarų sterlingų pajamų. Trečdalis tų pajamų gaunama iš trumpalaikių vienos dienos ar savaitgalio kelionių į kaimą.

Kaimo turizmas tapo naująja žemdirbystės rūšimi, tiesiog nauju verslu, išstumdamas tradicinius ūkininkavimo būdus. Štai pietvakarinėje dalyje esančios Vait salos gyventojai beveik atsisakė tradicinės augalininkystės bei gyvulininkystės ir daugiau nei 70 proc. salos žemdirbių verčiasi kaimo turizmu.

Didžiosios Britanijos ūkiuose mėginama grįžti atgal į praeitį. Prieš trisdešimt metų buvo remiami žemdirbiai, kad numelioruotų pelkes ir paverstų jas dirbama žeme, o dabar valstybė teikia subsidijas, kad atkovotą iš pelkių ir gamtos dirbamą žemę vėl paverstų tuo, kuo ji buvo tūkstantmečiais. Ūkininkams teikia subsidijas ir įvairios gamtos apsaugos ir kitokios organizacijos, už natūralios gamtos išsaugojimą.

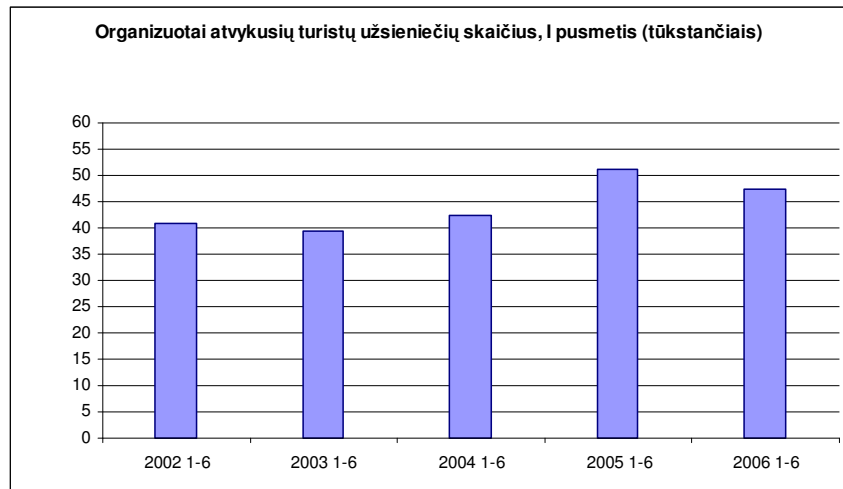
Latvijos turizmo asociacija buvo įkurta 1993m. ir šiuo metu vienija apie 120 narių. Asociacijos tikslas yra bendras turizmo vystymas Latvijos kaime, siekiant sukurti modernią poilsio ir pramogų sferą natūralioje kaimo aplinkoje.

Latvijos kaimo turizmo asociacija taiko labai aukštus įstojimo kriterijus naujiems nariams. Asociacijos darbuotojai reguliariai tikrina savo narius. Asociacija yra Europos kaimo turizmo asociacijos EUROGITES narė, o tai neabejotinai padeda jai sparčiau vystyti kaimo turizmo verslą šalyje. Sėkmingai bendradarbiauja bei dalinasi patirtimi su kaimo turizmo organizacijomis Suomijoje, Islandijoje, Vokietijoje ir Ispanijoje

Užsienio valstybių patirtis rodo, kad įvykiais paremta turizmo marketingo strategija galėtų būti viena iš priemonių Lietuvai pritraukti turistų srautus, sukurti unikalų šalies įvaizdį ir paversti jį prekės ženklu, išskirti iš kitų globalios turizmo sistemos dalyvių, orientuotų į tą patį tikslinės rinkos segmentą, ir tokiu būdu užsitikrinti konkurencingumą globalioje turizmo sistemoje

2.2 Kaimo turizmo situacijos analizė Lietuvoje ir Šiaulių apskrityje

Vertinant kaimo turizmo būklę, tikslinga būtų aptarti bendrą turizmo Lietuvoje statistiką. *Atvykstamasis turizmas*. Statistikos departamento duomenimis, Lietuvos kelionių organizatoriai 2004 m. I pusmetį aptarnavo 43 286 turistus iš užsienio valstybių. Po įstojimo į Europos sąjungą per 2005 metų tą patį laikotarpį pastebimas ryškus užsienio turistų srauto padidėjimas, jis siekė 52 412 užsienio svečių. Tai sudaro 21%. Tačiau 2006 m. I pusmetį aptarnavo 47 404 užsieniečius, tai 7,4% mažiau nei per tą patį 2005 m. laikotarpį (žr. 2 pav.):

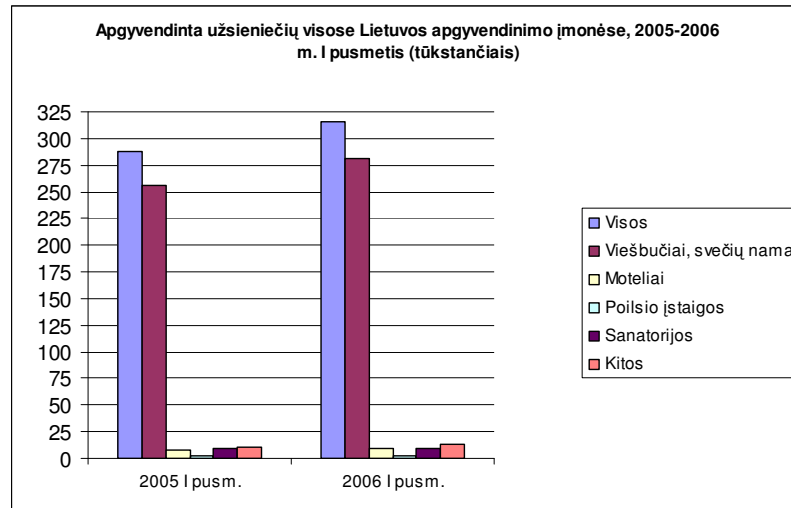
2 pav. Organizuotai atvykusių turistų skaičiaus kitimas

Už organizuotas turistines keliones Lietuvos atvykstamojo turizmo kelionių organizatoriams (I ketv. – 56 kelionių organizatoriams, II ketv. – 73) turistai sumokėjo beveik 21301 tūkst. litų, tai 14,2% mažiau, palyginus su 2005 m. I pusmečiu.

Reikia pastebėti, kad atvykstamojo turizmo kelionių organizatoriai per 2006 m. I pusmetį, lyginant su 2005 m. I pusmečiu, aptarnavo 1,9% mažiau vienadienių užsienio lankytojų.

Statistikos departamento išankstiniais apgyvendinimo įmonių tyrimo duomenimis, 2006 m. sausio – birželio mėnesiais apgyvendinimo įmonėse nakvojo beveik 639,9 tūkst. svečių, t.y. 16,1% daugiau nei per tą patį 2005 m. laikotarpį, užsienio svečių buvo apgyvendinta 315,6 tūkstančio, t.y.

49,3% visų svečių, ir tai 9,9% daugiau nei per 2005 metų I pusmetį. Lietuvos viešbučiuose ir svečių namuose apsistojo 476,8 tūkstančiai svečių (tai 74,5% visų apsigyvenusių svečių) ir tai 19,3% daugiau, nei per 2005 m. I pusmetį. Tarp svečių buvo 280,7 tūkstančiai užsieniečių – 9,5% daugiau, nei per tą patį 2005 m. laikotarpį (žr. 3 pav.).

3 pav. Apgyvendintų užsieniečių visose apgyvendinimo įmonėse kitimas

Per 2006 m. sausio – birželio mėnesius Lietuvos kurortuose, lyginant su tuo pačiu 2005 m. laikotarpiu, užsienio svečių padidėjo atitinkamai: Druskininkų viešbučiuose, svečių namuose ir moteliuose apsistojo 27,6% daugiau, o Birštono - apsistojo net 108,6% daugiau, Palangos – 41,6% daugiau, Neringos - apsistojo 8,9% daugiau užsieniečių, nei per tą patį 2005 m. laikotarpį. Vilniaus viešbučiuose, svečių namuose ir moteliuose apsistojo 63 % visų užsienio svečių, apsistojusių Lietuvos viešbučiuose, svečių namuose ir moteliuose, - 183,5 tūkstančio, tai 8,1% daugiau, nei per tą patį 2005 m. laikotarpį. Lietuvos kurortams, didėjant svečių skaičiui, pagrindine problema tampa svečių užimtumo klausimas, kurį galima išspręsti ir toliau gerinant pramogų ir laisvalaikio infrastruktūrą.

Lietuvos apgyvendinimo įmonių bendras užimtumas 2006 II ketvirtį buvo 45,7% (numeriu) ir 36,4% (vietų), viešbučių ir svečių namų atitinkamai: 46,5% (numeriu) ir 36,7 % (vietų). Reikia pabrėžti, kad šiuo atveju išsiskyrė Vilniaus viešbučiai ir svečių namai, nes jų užimtumas atitinkami buvo: 60,5% (numeriu) ir 46,3% (vietų).

Nepaisant aptarnautų svečių skaičiaus didėjimo, apgyvendinimo įstaigų skaičius Lietuvoje yra nepakankamas. Ypač nepakanka pigaus apgyvendinimo, tokio kaip kempingai, turistinės

stovyklos ir pan., o Vilniuje – turistinės klasės viešbučių. Kaimo vietoje viešbučių stygiaus problemą dalinai išsprendžia kaimo turizmo paslaugų teikėjai. Reikia pastebėti, kad Lietuva pilnai neišnaudoja savo galimybių kai kurių turizmo rinkų atžvilgiu negalėdama pasiūlyti tam tikrų apgyvendinimo paslaugų, ypač tai liečia Skandinavijos šalis, kurių turistams būtina išplėta

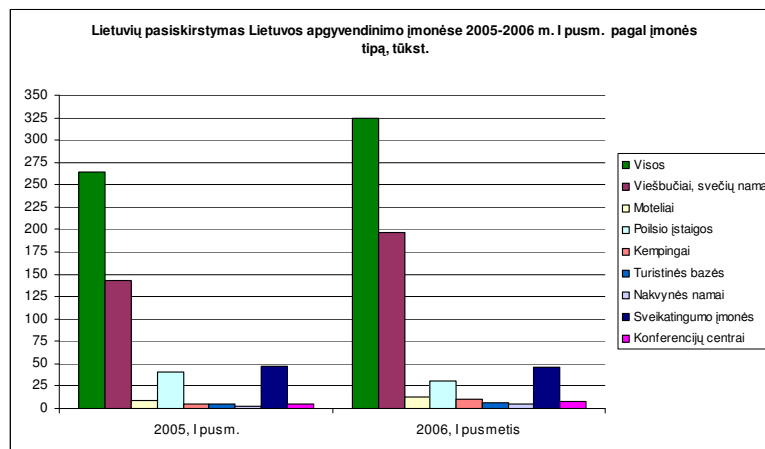
kempingų sistema. Tai patvirtina faktas, kad užsienio svečių Lietuvos kempinguose per 2006 m. I pusmetį, lyginant su 2005 m. I pusmečiu, padidėjo 20 proc.

Lietuvos atvykstamojo turizmo kelionių organizatoriai aptarnavo maždaug 15% visų užsienio svečių, gyvenusių Lietuvos kolektyvinio apgyvendinimo įstaigose. Tai rodo, kad pagrindinę dalį atvykusių turistų sudaro individualūs turistai, todėl, norint skatinti atvykstamąjį turizmą, ypač iš prioritetinių turizmo rinkų, pirmiausiai reiktų įgyvendinti priemones, galinčias padidinti individualių turistų srautą. Viena iš pagrindinių tokių priemonių yra Lietuvos turizmo informacijos centrų įkūrimas prioritetinėse šalyse bei šių centrų pilnas išlaikymas, t.y. aprūpinimas būtiniais leidiniais vietos kalba bei lėšų skyrimas vietinei rinkodarinei veiklai. Kita priemonė - Nacionalinė turizmo informacijos sistema, padedanti individui susirasti apgyvendinimą, pramogas, aktyvų poilsį, vykstančius renginius ir pan. Lietuvoje.

Vietinis turizmas. Statistikos departamento išankstiniais duomenimis per 2006 m. I pusmetį po savo šalį keliavo 872,3 tūkstančio vietinių turistų (10,3% daugiau, lyginant su 2005 m. I pusmečiu) ir 4060,3 tūkstančio vietinių vienadienių lankytojų (0,7% daugiau, lyginant su 2005 m. I pusmečiu). Vietiniai turistai kelionėms išleido beveik 107,4 mln. litų, 26,5% daugiau, nei per tą patį 2005 m. laikotarpį.

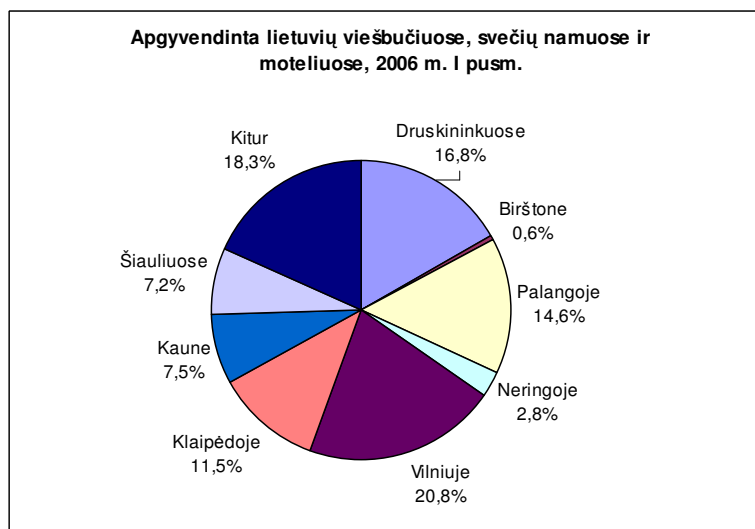
Apie šio sektoriaus augimą galima spręsti ir iš kolektyvinio apgyvendinimo statistikos. Preliminariais Statistikos departamento duomenimis 2006 m. I pusmetį kolektyvinio apgyvendinimo įstaigose gyveno 324,3 tūkstančiai Lietuvos gyventojų ir tai sudaro 50,7% visų svečių. Lietuvos gyventojų buvo apgyvendinta 22,8% daugiau, lyginant su 2005 m. I pusmečiu. Lietuvos viešbučiuose, svečių namuose ir moteliuose apsistojo 208,8 tūkstančio Lietuvos gyventojų (64,4% visų Lietuvos gyventojų, apsistojusių kolektyvinio apgyvendinimo įstaigose 2006 m. I pusmetį), net 37,5 proc. daugiau, nei 2005 m. I pusmetį. Lietuvos sveikatingumo įmonėse 2006 m. I pusmetį apsistojo 46,3 tūkstančiai (14,3% visų), poilsio įstaigose – 30,8 tūkstančiai (9,5% visų), kempinguose – 10,3 tūkstančiai (3,2% visų), žr. 4 pav.:

4 pav. Apgyvendinta vietinių turistų visose apgyvendinimo įmonėse

Lietuvos viešbučiuose, svečių namuose ir moteliuose 2006 m. I pusmetį apsistojo 37,5% daugiau lietuvių, nei 2005 m. I pusmetį. Lietuvos kurortų viešbučiuose, svečių namuose ir moteliuose 2006 m. I pusmetį apsistojo 72,5 tūkst. lietuvių - beveik 22,3% visų Lietuvos gyventojų, apsistojusių kolektyvinio apgyvendinimo įstaigose. Atitinkamai lietuvių 2006 m. I pusmetį apsistojo viešbučiuose, svečių namuose ir moteliuose: Druskininkų 35 tūkst., tai 35,9% daugiau, Birštono - 1232 svečiai, tai 55,9% daugiau, Palangos - 30,4 tūkst., tai - 31,7% daugiau, Neringos - 5850, tai 83,6% daugiau nei 2005 m. I pusmetį. Vilniaus viešbučiuose, svečių namuose ir moteliuose per 2006 m. I pusmetį Lietuvos gyventojų apsistojo 43,4 tūkst. (tai 20,8% visų lietuvių, apsistojusių Lietuvos viešbučiuose, svečių namuose ir moteliuose) - 29,8% daugiau nei per 2005 m. I pusmetį (žr. 5 pav.):

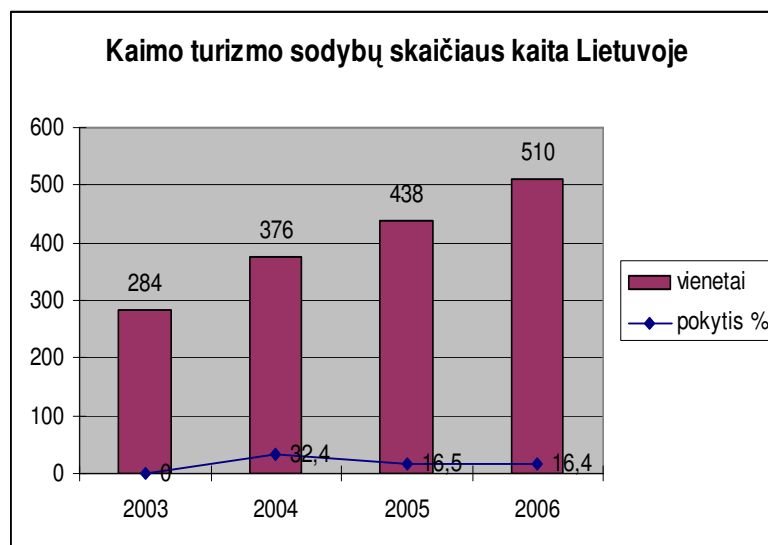
5 pav. Apgyvendintų vietinių turistų pasiskirstymas pagal miestus

Lietuvos sveikatingumo įmonėse 2006 m. I pusmetį apsistojo tik 2% mažiau svečių, nei per tą patį 2005 m. laikotarpį, Lietuvos gyventojai sudarė 83% visų apsistojusių svečių – tai akivaizdžiai rodo, kad Lietuvos gydomieji kurortai atsigauna vietinio turizmo dėka

Nacionalinės turizmo informacijos sistemos duomenimis (6 pav.) 2003 metais veikė 284 kaimo turizmo sodybos, 2004 metais – 376, 2005 metais – 438, 2006 metais – 510 kaimo turizmo sodybų ir jų skaičius per šį laikotarpį išaugo 1,8 karto. Daugiausia kaimo turizmo sodybų 2006 metais buvo Utenos apskrityje (36 proc.), Vilniaus apskrityje (15 proc.) ir Alytaus apskrityje (15 proc.) visų kaimo turizmo sodybų. Tokį pasiskirstymą daugiausiai sąlygoja gamtovaizdžio ypatumai. Gražiose, ežeringose vietovėse sodybų paklausa yra didžiulė.

Pagal nacionalinės turizmo informacijos sistemos pateiktą kaimo turizmo sodybų skaičiaus kaitą Lietuvoje, galima daryti išvadą, jog kaimo turizmo sodybų skaičius Lietuvoje nuolat didėja – kas metus padaugėja nuo 70 iki 90 kaimo turizmo sodybų.

Žymesis augimas pastebimas 2004 metais (6 pav.), kai sodybų skaičius lyginant su 2003 metais padidėjo 32,4 proc. 2005 ir 2006 metais kaimo sodybų augimas buvo panašus, apie 16,5 proc. Remiantis kaimo turizmo asociacijos prognozėmis, 2010 metais kaimo turizmo sodybų skaičius gali išaugti iki 2500.

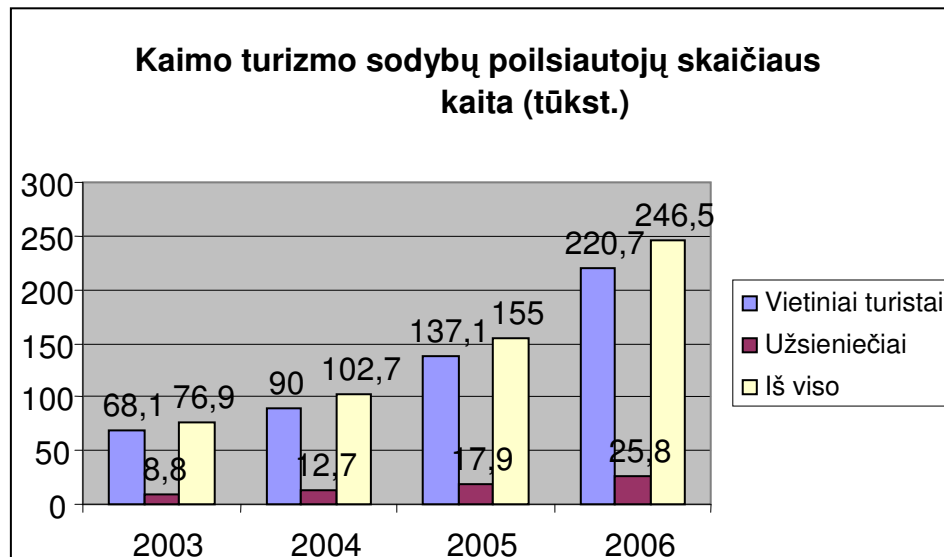
6 pav. Kaimo turizmo sodybų dinamika Lietuvoje

Analizuojant poilsiautojų pasiskirstymą Lietuvos kaimo sodybose (7 pav.), tenka konstatuoti, kad didžiąją jų dalį sudaro Lietuvos gyventojai. 4 lentelėje pateiktas poilsiautojų skaičius ir jo pokytis. Remiantis Lietuvos kaimo turizmo asociacijos duomenimis kaimo turizmo sodybose 2006 metais apsilankė 246,5 tūkst. poilsiautojų. Iš jų apie 25,8 tūkst. užsieniečių, atitinkamai metinis padidėjimas buvo 44,1 proc. ir 220,7 tūkst. vietinių turistų, kurių metinis padidėjimas siekė 61 proc.

4 lentelė. Poilsiautojų skaičius kaimo turizmo sodybose (tūkst.)

Metai	Vietiniai turistai tūkst.	Užsieniečiai tūkst.	Iš viso tūkst.	Visų poilsiautojų skaičiaus pokytis
2003	68,1	8,8	76,9	-
2004	90	12,7	102,7	33,5%
2005	137,1	17,9	155	51%
2006	220,7	25,8	246,5	59%

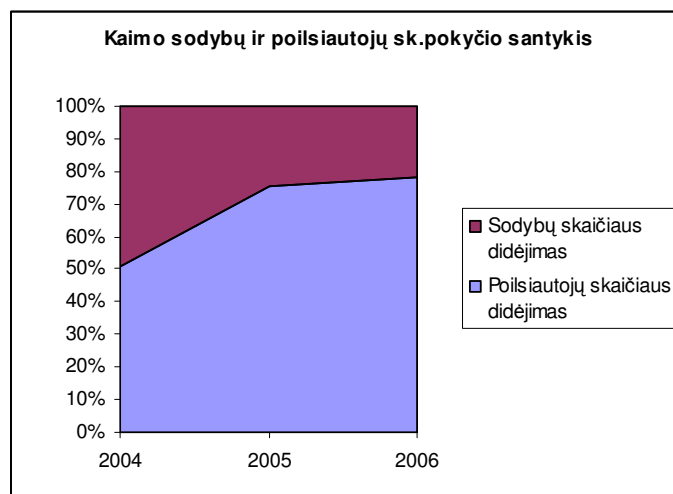
Kaimo turizmo sodybose 2005 metų duomenimis apsilankė 155,0 tūkst. poilsiautojų, iš jų apie 17,9 tūkst. užsieniečių ir atitinkamai metinis padidėjimas lyginant su 2004 m. buvo 52 proc. - Lietuvos gyventojų ir 40 proc. - užsieniečių. Kaimo turizmo sodybose daugiausia užsieniečių buvo iš Vokietijos, Lenkijos, Latvijos, Rusijos. 2004 m. apsilankė 102,7 tūkst. poilsiautojų, iš jų 12,7 tūkst. užsieniečių, kur metinis padidėjimas lyginant su 2003 metais buvo 44,3 proc. Lietuviai poilsiautojų tarpe sudarė 87,6 procento. 2004 m., palyginti su 2003 m., kaimo turizmo sodybose ilsėjosi 33,5 procento daugiau poilsiautojų, iš jų 32,1 procento daugiau Lietuvos gyventojų ir 44,1 procento daugiau užsieniečių. 2004 m. vidutinė poilsiautojo buvimo trukmė buvo 3,2 nakvynės, o 2003 m. – 3,4 nakvynės. Vidutinė Lietuvos gyventojų buvimo trukmė - 3,1, o užsieniečių – 3,6 nakvynės. Didžioji dalis poilsiautojų atvyksta tik savaitgaliais. Lietuvos gyventojas, poilsiaudamas kaimo sodyboje, vidutiniškai už nakvynę sumokėjo - 17,2 lito, o užsienietis - 22,7 lito.

7 pav. Kaimo turizmo sodybų poilsiautojų skaičiaus dinamika.

Lietuvos turizmo asociacijos duomenimis 2001 metais sodybas aplankė 64 052 žmonių, o per sekančius 5 metus poilsiautojų skaičius išaugo iki 246,5 tūkstančių.

Didėjantis poilsiautojų skaičius pastebimas nuo 2004 metų. Tam įtakos galėjo turėti Lietuvos įstojimas į Europos sąjungą. Lietuvos gyventojai pradėjo aktyviau domėtis poilsiu kaime. Toks didelis poilsiautojų skaičiaus augimas sukelia apgyvendinimo problemą kaimo turizmo sodybose. 8 paveikslas rodo, kad poilsiautojų skaičius kaimo turizmo sodybose didėja sparčiau, nei kuriasi kaimo turizmo sodybos. Išaugus paklausai, sodybų šeimininkai nebepajėgs priimti visų norinčių poilsiautojų, todėl natūralu, kad poilsiautojų skaičiaus augimas lems kainos augimą kaimo turizmo sodybose. Kaip teigia Regina Sirusienė, Lietuvos kaimo turizmo asociacijos prezidentė,

8 pav. Kaimo turizmo sodybų ir poilsiautojų skaičiaus juose santykis

“kol kas šio verslo atstovai tegali pasidžiaugti, kad paklausa jau seniai viršija pasiūlą ir sodybų šeimininkai gali ne tik džiaugtis nenutrūkstamčiu lankytojų srautu, bet ir diktuoti kainas”.

Pagal statistikos departamento 2005 metais pateiktus duomenis (žr. 5 lentelė) matome, kad gautos pajamos iš kaimo turizmo apgyvendinimo veiklos taip pat auga.

5 lentelė. Kaimo turizmo verslo gautos pajamos iš pagrindinės (apgyvendinimo) veiklos
2001 – 2006 metais (Lt)

METAI	2001	2002	2003	2004	2005	2006
PAJAMOS	4099328	4514688	4921600	6572800	7397290	8221780
PAJAMŲ POKYTIS		10 %	9 %	33,6 %	12 %	11,1%

Nuo 2001 metų iki 2004 metų pajamos padidėjo 2473,472 Lt., tai sudaro 60,3 % pajamų augimą.. 2005 metais išauga 12 %,o 2006 metais padidėja 11,1 %.

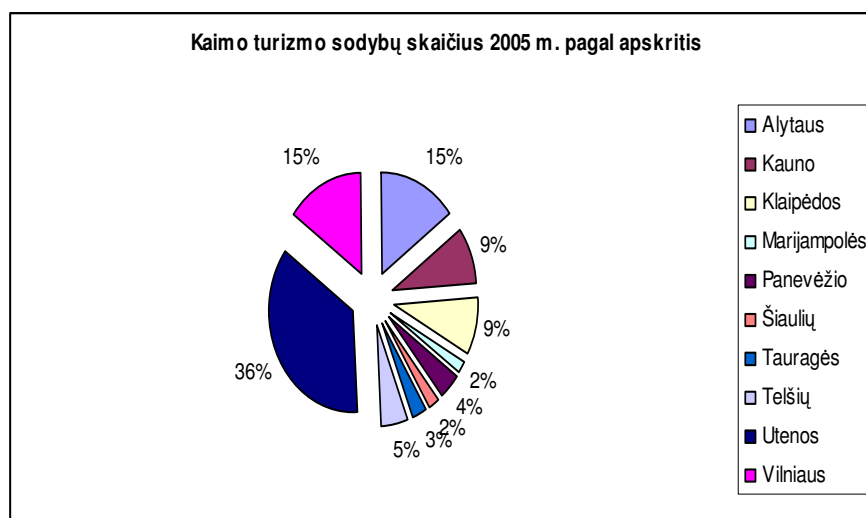
Kaimo turizmas Lietuvoje labai populiarus. Jis populiarus ne tiek tarp užsieniečių, kiek tarp vietinių Lietuvos gyventojų, triukšmingą pajūrį mielai iškeičiančių į ramų poilsį kaimo sodyboje. Tai byloja, kad ateityje Lietuvoje bus plėtojamas vietinis turizmas. Tam būtina tinkamai pasiruošti, tai yra pasiekti, kad kaimo turizmo sodybos savo svečiams garantuotų ne tik malonų poilsį, bet ir puikų aptarnavimą, kas įmanoma tik tuo atveju, jei kaimo turizmo sodyba bus orientuota į klientą, ir į kokybišką jo aptarnavimą.

Pagal statistikos departamento pateiktus duomenis (6 lentelė) Šiaulių apskrityje nuo 2003 iki 2005 m. sodybų skaičius mažėjo. Per šį laikotarpį sumažėjo 10 sodybų. Tačiau 2006m.. Šiaulių apskrityje oficialiai veikiančių sodybų buvo 16. Tokiam ženkliam sodybų skaičiaus padidėjimui galėjo turėti įtakos ES struktūrinių fondų parama.

6 Lentelė. Kaimo sodybų skaičius Šiaulių apskrityje.

Metai	2003	2004	2005	2006
Kaimo turizmo sodybų skaičius	18	13	8	16
Dalis visų sodybų	6,3%	3,5%	1,8%	3,1%

Nors Šiaulių apskritis turi gamtinį ir kultūrinį potencialą, tačiau kaimo turizmo sodybų skaičius yra mažas. Lyginant visos Lietuvos mastu (9 pav.) Šiaulių apskrities kaimo sodybų tenkanti dalis 2005 metais sudaro tik apie 2%. Dėl gražaus kraštovaizdžio daugiausia kaimo turizmo sodybų yra Utenos 36%, ir po 15% Vilniaus ir Alytaus apskrityse.

9 pav. Kaimo turizmo sodybų pasiskirstymas pagal apskritis

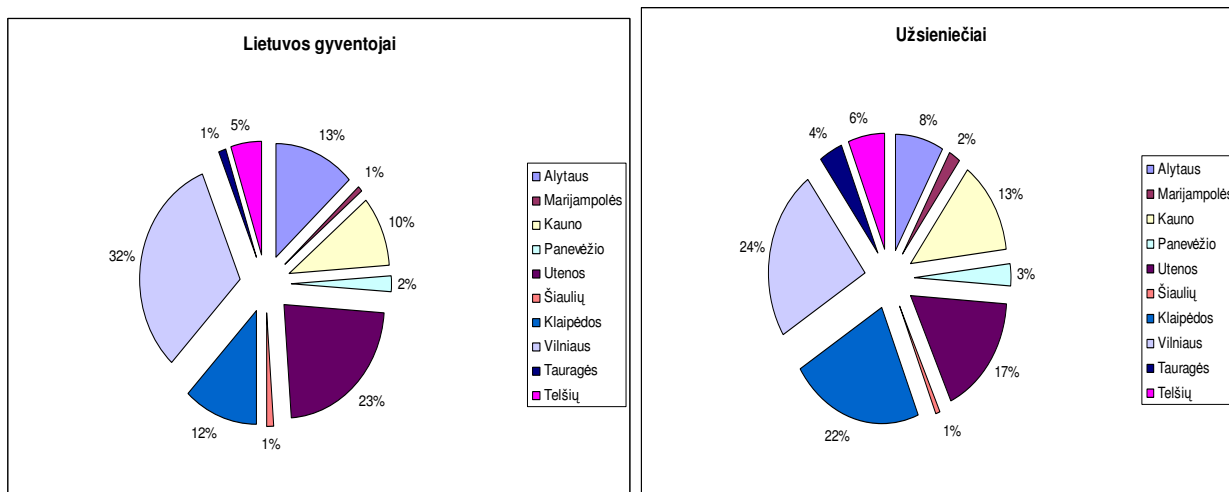
Poilsiautojų skaičius kaimo turizmo sodybose Šiaulių apskrityje (žr. 7 lentelė) nuolatos didėja. Didžiausias turistų padidėjimas buvo 2005 metais. Poilsiautojų skaičius padidėjo 38%, tačiau kasmet mažėja atvykusių užsieniečių skaičius į kaimo turizmo sodybas.

Tai rodo, kad į Šiaulių apskritį atvykę poilsiautojai iš užsienio nakvoti nelieta. Jie renkasi kitų apskričių kaimo sodybas. Lietuviai poilsiautojai pradėjo aktyviau domėtis kaimo turizmo teikiamomis paslaugomis. 2006 metais prognozuojamas padidėjimas iki 1517 tūkst. poilsiautojų apsilankusių kaimo turizmo sodybose Šiaulių apskrityje ir tai sudaro 16,7 % padidėjimą.

7 lentelė. Poilsiautojų skaičius kaimo turizmo sodybose Šiaulių apskrityje

Metai	2003	2004	2005	2006
Poilsiautojų sk.	771	941	1300	1517
Pokytis		22%	38%	16,7%
Užsieniečiai	153	226	150	95
Pokytis		48%	-33 %	-36 %
Užsieniečių poilsiautojų dalis	19,8%	24,0%	11,5%	6,3 %
Lietuvos gyventojai	1405	2600	4100	5447,5
Pokytis		85 %	57,7 %	32,9 %

Lyginant poilsiautojų skaičiaus kaitą pagal apskritis (10 pav.) matome, kad didžiausias turistų padidėjimas 2005 metais buvo Vilniaus apskrityje. Lietuvos gyventojai sudarė 32% poilsiautojų ir 24 % atvykę užsienio turistai. Taip pat didelį turistų susidomėjimą sulaukė Utenos apskritis, kur bendras turistų skaičius buvo 40%, Klaipėdos apskrityje 34% ir Kauno apskrityje 23%.

10 pav. Poilsiautojų skaičius kaimo turizmo sodybose pagal apskritis 2005 m.

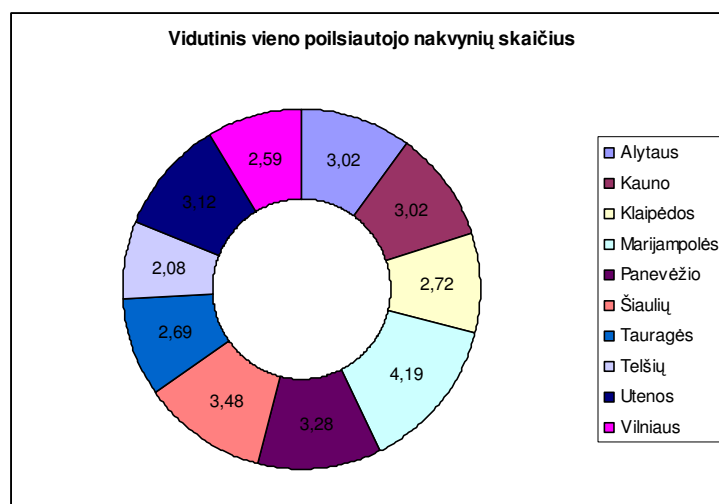
Tokiam poilsiautojų skaičiaus padidėjimui turėjo įtakos ir kaimo turizmo sodybų skaičiaus padidėjimas. Kadangi kaimo turizmo skaičius Šiaulių apskrityje yra labai mažas, tad ir poilsiautojų 2005 metais susilaukiama mažiausiai iš visų apskričių, tik 2% visų poilsiautojų.

Naudojantis statistikos departamento pateiktais duomenimis (8 lentelė) nakvynių skaičius Šiaulių apskrityje augo. 2004 metais padidėjo net 75%, tai galėjo įtakoti Lietuvos įstojimas į Europos sąjungą. Užsieniečiai šiuo laikotarpiu aktyviai lankėsi Šiaulių apskrityje. 2005 metais padidėjimas lygus 28%, tačiau jo augimas buvo mažesnis nei 2004 metais. Tai galėjo įtakoti gyventojų migracija į kitas šalis. Vienam poilsiautojui tenkančių nakvynių skaičius didėjo nuo 2,71 iki 3,48 nakvynių. 2006 metais nakvynių skaičiaus Šiaulių apskrityje padidėjo iki 34%, o vienam poilsiautojui tenkančių nakvynių skaičius iki 4,2 nakvynių per metus.

8 lentelė. Nakvynių skaičius kaimo turizmo sodybose Šiaulių apskrityje

Metai	2003	2004	2005	2006
Nakvynių skaičius	2093	3662	4700	6317
Pokytis		75%	28%	34%
Vid. vieno poilsiautojo nakvynių sk.	2,71	3,89	3,48	4,2

Lyginant vidutinį vieno poilsiautojo nakvynių skaičių pagal apskritis (11 pav.) 2005 metais daugiausia turistų apsislojo Marijampolės apskrities kaimo sodybose, kur tenkanti dalis yra 4,19

11 pav. Vidutinis vieno poilsiautojo nakvynių skaičius pagal apskritis 2005 m.

nakvynių. Tai pat nemažai laiko, daugiau nei 3 paras, poilsiautojai praleidžia Šiaulių ir Panevėžio apskrityse. Mažiausia dalis tenka Telšių apskrityje tik 2 nakvynės.

Turizmo sektoriaus plėtra yra galima visose apskrities vietovėse, ir jos aktyvumą lems vietinių žmonių vykdoma veikla ir kuriamos prielaidos bei nauji sumanymai. Šiaulių apskrityje turizmui yra didelės galimybės, kurios iki šiol nėra panaudojamos.

Paprastai, pagrindiniai žmonių traukos veiksniai yra vertingi kultūros ir gamtos paveldo objektai, gilios amatų ir liaudies meno tradicijos bei jų propagavimas, graži gamtinė aplinka bei paslaugų sektoriaus plėtra. 2004-2006 m. laikotarpiu apskrities vietovėse buvo vykdomi projektai, kurių tikslas gerinti arba kurti rekreacinių zonų infrastruktūrą, orientuotą į aktyvų poilsį, gyvenamosios aplinkos gerinimą bei kultūrinio turizmo plėtotę.

2.3 Koreliacinio ryšio nustatymas tarp ekonominių statistinių rodiklių

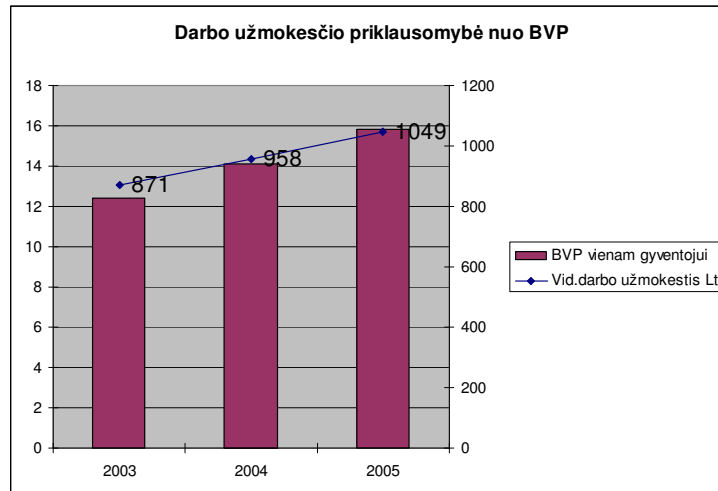
Kaimo turizmo ekonominėje naudingumo analizėje naudojamas makroekonominis modelis. Makroekonominis modelis apima koreliacinę ekonominio naudingumo analizę.. Šios analizės būdu yra nustatyti statistiniai ekonominiai rodikliai su kaimo turizmo pajamomis ir nakvynių skaičiumi. Koreliacinė analizė rodo makro ekonominį naudingumą. 9 lentelėje pateikti statistikos departamento ekonominiai rodikliai Šiaulių apskrityje.

9 lentelė. Koreliacinio ryšio nustatymui panaudoti rodikliai

METAI	BVP vienam gyventojui (tūkst. Lt.)	Vid. Darbo užmokestis (LT.)
2003	12,4	871
2004	14,1	958
2005	15,8	1049

Koreliacijos koeficientas $r = 0,999995$, tai rodo, kad ryšys labai stiprus. Tai reiškia, kad egzistuoja priklausomybė tarp BVP ir vidutinio darbo užmokesčio. Kasmet didėjantis BVP didina vidutinį darbo užmokestį. O tai reiškia, kad didėjant darbo užmokesčiui didėja ir gyventojų pajamos. Tai atspindi grafikas, kuris pavaizduotas 12 pav.

BVP vienam gyventojui nuo 2003 metų iki 2005 metais padidėjus 27%, darbo užmokestis Šiaulių apskrityje padidėjo 20% .

12 pav. Gyventojų pajamų priklausomybė nuo BVP vienam gyventojui

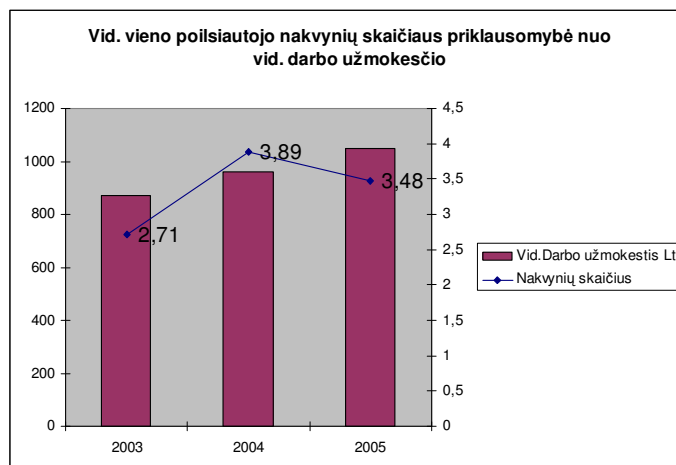
Pagal 10 lentelėje pateiktus statistinius duomenis Šiaulių apskrityje galima nustatyti vidutinio darbo užmokesčio įtaką vidutiniam vieno poilsiautojo nakvynių skaičiui kaimo turizmo sodybose.

10 lentelė. Koreliacinio ryšio nustatymui panaudoti rodikliai

METAI	VID. DARBO UŽMOKESTIS LT.	VID. VIENO POILSIAUTOJO NAKVYNIŲ SKAIČIUS
2003	871	2,71
2004	958	3,89
2005	1049	3,48

Koeficientas $r = 0,7913634$ rodo, kad koreliacija stipri. Tai reiškia, kad darbo užmokestis įtakoja poilsiautojų nakvynių skaičių kaimo turizmo sodybose. Gerėjant pragyvenimo lygiui, daugiau pajamų skiriama sveikatos stiprinimui, poilsiui. Ko pasekoje didėja kaimo turizmo populiarumas. Tai atspindi 18 pav. Vidutinis darbo užmokestis 2003 m. buvo 871 Lt. poilsiautojai vidutiniškai praleisdavo 2,27 nakvynes kaimo sodybose. 2004 metais, kai darbo užmokestis buvo 958 Lt., vidutinis nakvynių skaičius padidėjo iki 3,64 parų. Poilsio laiko trukmę 2004 m. galėjo įtakoti seimo priimtas įstatymas dėl švenčių dienų sutampančių su poilsio dienomis perkėlimu. Toks pasikeitimas įstatiminėje bazėje nulemia ilgesnius savaitgalius, ko pasekoje atsirado galimybė ilgiau praleisti poilsį kaimo sodybose.

Vadinasi, galima teigti, kad augant pajamoms, didėja kaimo turizmo poilsio laiko trukmė. Tačiau taip gali būti ne visada. 2005 metais (13 pav), padidėjus pajamoms, nakvynių skaičius šiek tiek sumažėjo. Tai galėjo nulemti Šiaulių apskrities gyventojų masinis išvykimas dirbti į užsienį.

13 pav. Nakvynių skaičiaus kaimo turizmo sodybose priklausomybė nuo darbo užmokesčio Šiaulių apskrityje

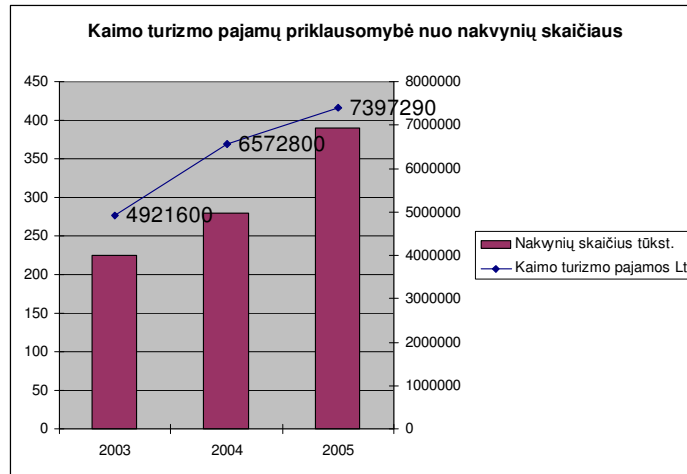
Vidutiniam darbo užmokesčiui nuo 2003 m. iki 2005 metais padidėjus 20%, vidutinis vieno poilsiautojo nakvynių skaičius Šiaulių apskrityje padidėjo 52%.

Iš 11 lentelėje pateiktų duomenų galima nustatyti, kaip kaimo turizmo nakvynių skaičius Lietuvoje gali įtakoti kaimo turizmo pajamas.

11 lentelė. Koreliacinio ryšio nustatymui panaudoti rodikliai

METAI	NAKVYNIŲ SKAIČIUS TŪKST.	KAIMO TURIZMO PAJAMOS
2003	225,7	4921600
2004	279,8	6572800
2005	389,7	7397290

Koeficientas $r = 0,927012012926$ rodo, kad koreliacija labai stipri, vadinasi poilsiautojų nakvynių skaičius kaimo turizmo sodybose stipriai įtakoja kaimo turizmo pajamas. 14 pav. pavaizduotas grafikas rodo nakvynių skaičiaus kasmetinį didėjimą. Tuo pačiu didėjimo tendenciją turi ir verslo pajamos.

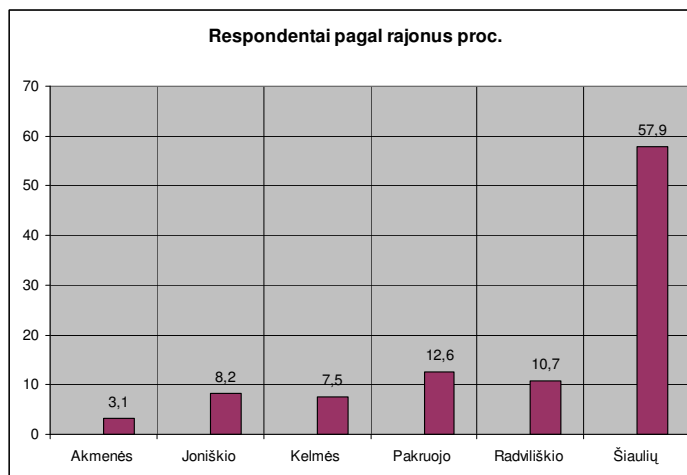
14 pav. Kaimo turizmo sodybų Lietuvoje pajamų priklausomybė nuo nakvynių skaičiaus.

Poilsiautojų nakvynių skaičiui nuo 2003m. iki 2005m. padidėjus 52%, kaimo turizmo pajamos Lietuvoje padidėjo 50%.

2.5 Apklauskos duomenų analizė Šiaulių apskrityje

Apklausiai atlikti buvo pateikta anketa. Didžiąją dalį klausimyno sudaro uždari ir du atviri klausimai. Anketa nesudėtinga, kad respondentų nevargintų ir jie nesugaišdami daug laiko galėtų atsakyti tiksliai į tyrėjų rūpimus klausimus.

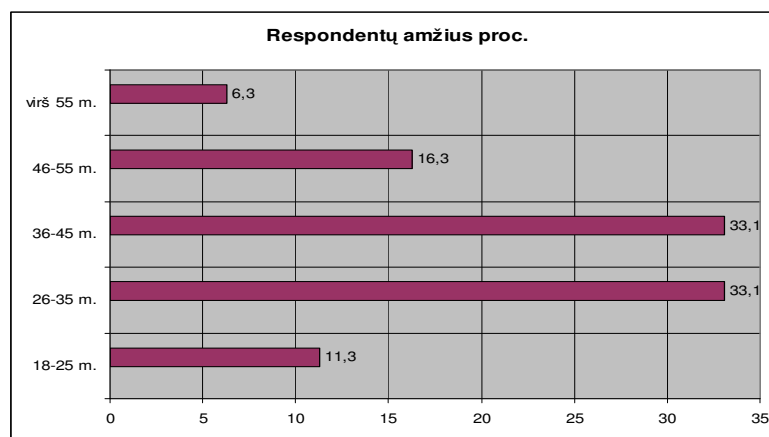
Tyrimo dalyvavo 160 respondentų iš kurių 98 moterys ir 62 vyrai. Moterys sudaro 61,6%, vyrai – 38,4%. Pagal Šiaulių apskrities rajonus respondentai pasiskirstė sekančiai žr. į 15 pav.

15 pav. Apklaustųjų pasiskirstymas pagal Šiaulių apskrities raj.

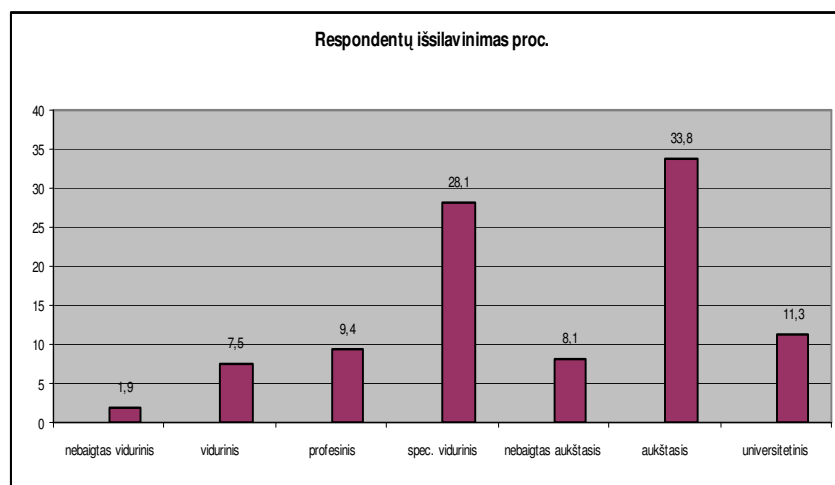
Didžioji dalis apklaustųjų (57,9%) buvo Šiaulių miesto ar raj. gyventojai. Likusi 42,1% dalis pasiskirstė pagal kitus Šiaulių apskrities rajonus. Mažiausiai apklausoje dalyvavo Akmenės raj, kur sudarė tik 3,1% apklaustųjų.

Respondentų pasiskirstymą pagal amžių rodo 16 pav. Daugiausia respondentų pasiskirstė į dvi amžiaus grupes. Po 53 respondentus, kuriems yra nuo 26 iki 35 metų ir nuo 36 iki 45 metų. Jie sudarė po 33,1% . Mažiau respondentų (26) buvo, kurių amžius yra nuo 46 iki 55 metų , tai sudarė 16,3% visų apklaustųjų. 18 respondentų sudarė 11,3%, kurių amžius yra nuo 18-25 metų. Tik 10 respondentų apklausta, kurie priskirti virš 55 metų grupei, ir sudarė 6,3%.

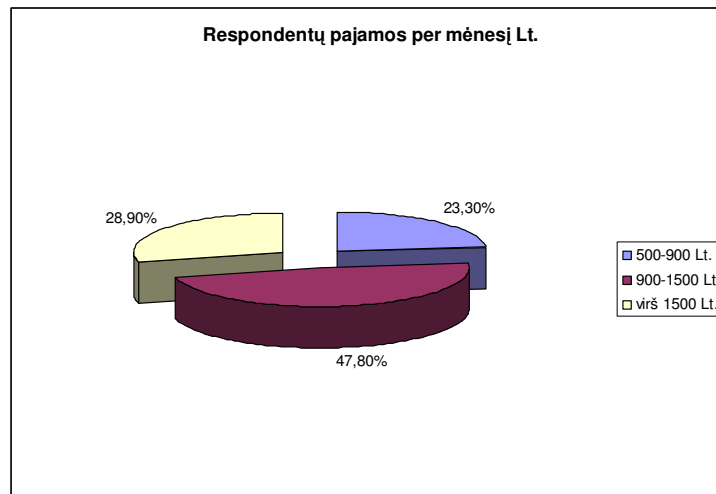
16 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes.

Apklausoje daugiausia dalyvavo respondentų su aukštuoju išsilavinimu ir spec. viduriniu. Iš 160 apklaustųjų 54 turi aukštąjį ir 45 respondentai spec. vidurinį išsilavinimą. 18 apklaustųjų minėjo turintys universitetinį išsilavinimą (17 pav.).

17 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

Tyrimo metu, buvo tikslinga sužinoti, kokios yra respondentų pajamos per mėnesį. 18 paveikslas rodo, kad 76 respondentai paminėjo, kad jų pajamos patenka į vidutinę grupę nuo 900 iki 1500 Lt, tai sudaro 47,8%. 46 apklaustieji t.y. 47,8% minėjo gaunantys daugiau nei 1500 lt. pajamų per mėnesį.

18 pav. Apklaustųjų pasiskirstymas pagal pajamas

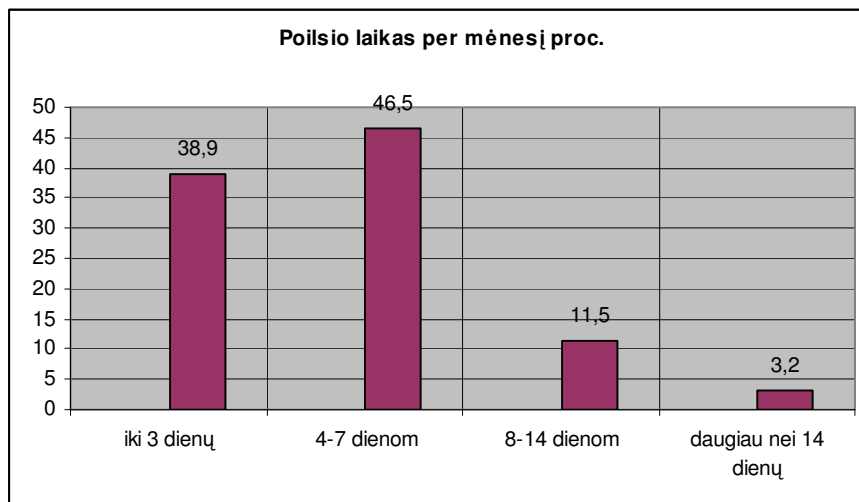
Mažesnę dalis, kurią sudaro 23,3% apklaustųjų, tvirtino uždirbantys ne daugiau 900Lt.

Į klausimą, ar respondentai domisi poilsiu kaimo sodyboje, net 91,2% apklaustųjų norėtų savo laisvalaikį praleisti kaimo turizmo sodyboje. Tik 8,8% respondentų nesidomi poilsiu kaime.

Taip pat didžioji dalis 76,7% pageidautų, kad šis poilsis būtų arčiau miesto, nes tai būtų patogiau ir mažesnės išlaidos kelionei. Tai galėtų paskatinti dažnesnį apsilankymą toje poilsio vietoje.

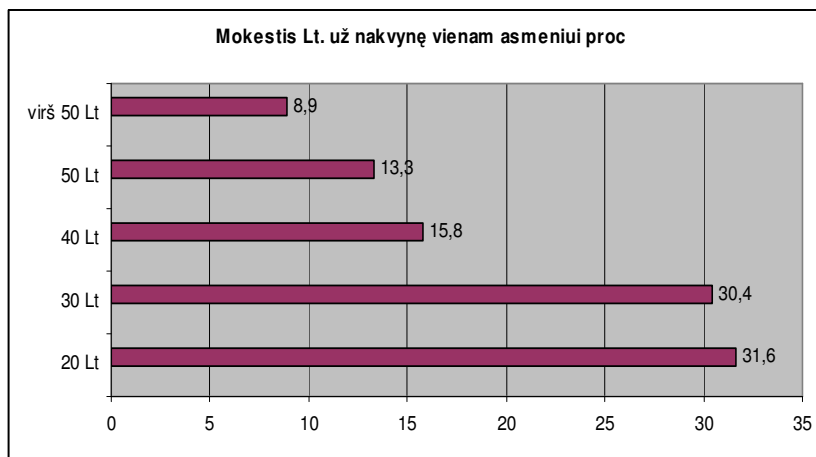
Įdomu ir tai, kad 70% apklaustųjų mano, kad kaimo turizmo sodybų Šiaulių apskrityje yra per mažai. Taip pat beveik 80% norėtų, kad jos būtų įkurtos ne gyvenvietėse o daugiau atokesniose vietovėse, vienkiemiuose.

Investicinio projekto gaunamų pajamų iš apgyvendinimo veiklos prognozavimui reikalinga sužinoti, kiek laiko savo poilsiui per metus respondentai norėtų praleisti kaimo sodyboje ir kiek respondentai už šią paslaugą pasiryžę mokėti. Remiantis apkaluso duomenimis (19 pav.) , iš 157 atsakiusių į šį klausimą 46,5% mielai poilsiautų nuo 4 iki 7 dienų, 38,9% norėtų praleisti apie tris dienas, 11,5% pabūvotų nuo vienos iki dviejų savaitių. Pati mažiausia dalis, kurią sudaro 3,2% galėtų atostogauti ilgiau nei dvi savaites. Tai rodo, kad Šiaulių apskrities gyventojai linkę ilsėtis kaimo turizmo sodybose. Tai gali sudaryti prielaidas investicinio projekto užimtumui nustatyti.

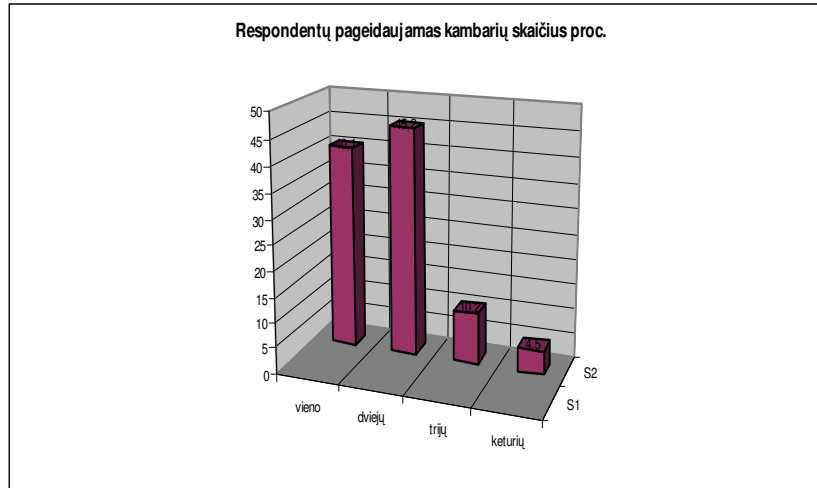
19 pav. Kaimo sodyboje praleistų dienų skaičius per mėnesį

Iš 158 atsakusių į klausimą (20 pav.) kokią kainą už nakvynę vienam asmeniui jie pasirengę išleisti, buvo sužinota, kad 31,6% apklaustųjų pasiruošę mokėti tik 20 Lt. už parą vienam asmeniui. 30,4% respondentų sumokėtų 30 Lt, 15,8% – 40 Lt., 13,3% – 50 Lt. ir 8,9% virš 50 Lt. Tai reiškia, kad 62% apklaustųjų mokėtų iki 30 Lt. už nakvynę, o 38% galėtų mokėti nuo 40 Lt. Iki 50 Lt. ir daugiau. Tačiau paklausai viršijant pasiūlą už šią paslauga ateityje ko gero teks mokėti brangiau.

20 pav. Respondentų pasirengimas sumokėti už nakvynę

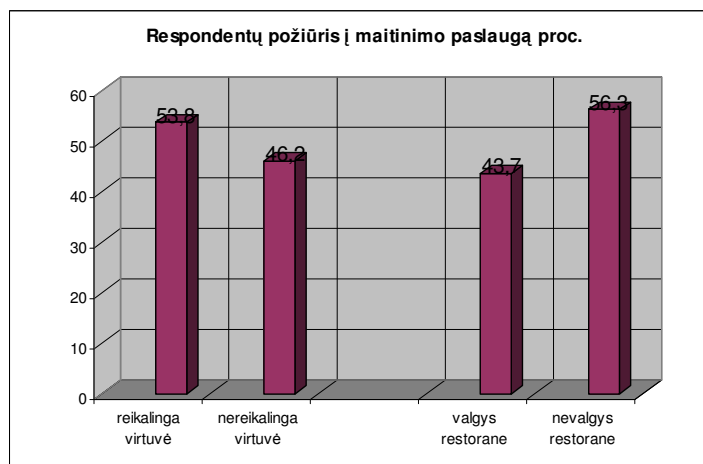
Projektuojant kaimo sodybą būtina sužinoti kokių apartamentų norėtų poilsiautojai. Ar jiems reikalinga virtuvė, kur jie patys galėtų pasigaminti valgyti, ar jie mieliau pasinaudotų restorano paslaugomis? (21 pav.)

21 pav. Respondentų kambarių skaičiaus pageidavimas ilsintis kaimo sodyboje

Taigi apklausos metu buvo išsiaiškinta, kad iš 157 atsakiusių į šį klausimą 71 respondentas (45%) norėtų apsigyventi dviejų kambarių apartamentuose ir 63 (40%) viename kambaryje. Tik labai maža dalis pageidautų 3 ar 4 kambarių apartamentų

Įvertinant apklaustųjų požiūrį į maitinimo paslaugas (22 pav.), numatyta investiciniame projekte, gyvenamuosiuose kambariuose numatyti įrengti mini virtuves, nes 53,8% respondentų norėtų patys gaminti maistą poilsiaudami kaimo turizmo sodyboje.

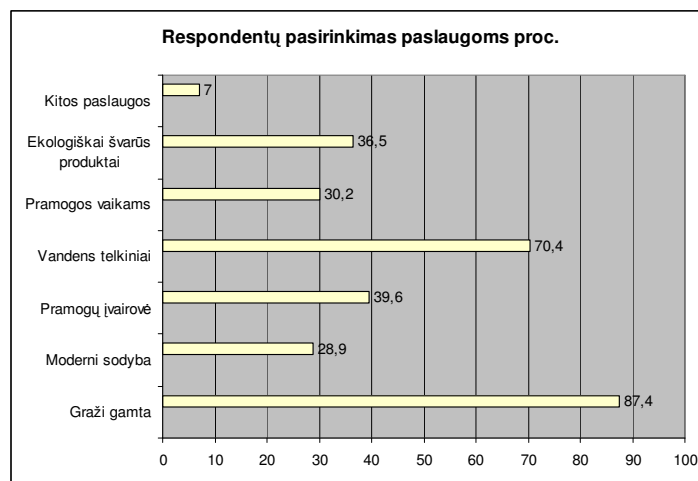

22 pav. Respondentų nuomonė į maitinimo paslaugas

Kita dalis (56,3%) pageidautų maitintis restorane. Todėl restoranas taip pat bus numatomas investiciniame projekte.

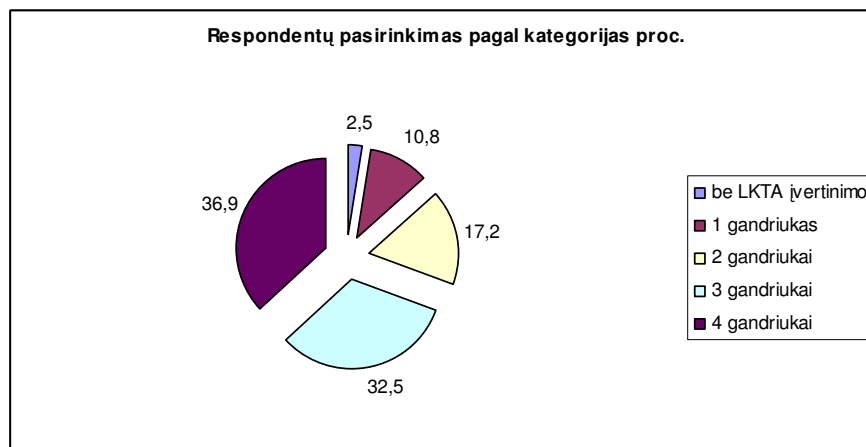
Labai įvairiai pasiskirstė respondentų nuomonė apie teikiamas paslaugas, kurios gali įtakoti poilsiautojų pasirinkimą kaimo turizmo sodyboje (23 pav). 139 kartus buvo paminėta, kad poilsiautojams rūpi graži gamta, tam jie skiria didžiausią dėmesį, 112 kartų minimi vandens telkiniai, kurie turi taip pat didelę reikšmę poilsiautojams, 63 kartus paminėta pramogų įvairovė ir 58 kartus ekologiškai švarūs produktai. Taip pat poilsiautojams reikalinga moderni sodyba, kuri paminėta 46 kartus ir pramogos vaikams. Tik nedaug respondentų norėtų kitų paslaugų. Vadinasi poilsiautojų pagrindinis noras yra pabėgti nuo miesto šurmulio ir pasiimti iš gamtos ramybės.

23 pav. Respondentų pasirinkimas kaimo sodybą lemiantys veiksniai

Skirstant sodybas pagal kategorijas (24 pav.) iš 157 atsakiusių į šį klausimą, pasirinkimas ryškiai išsiskiria 4 gandriukų kaimo sodybai, nes 36,9% apklaustųjų norėtų savo laisvalaikį praleisti tokio tipo kaimo sodyboje. Taip pat didelę paklausą turi ir trijų gandriukų sodyba, kuriai savo pasirinkimą atidavė 51 apklaustasis, tai sudaro 32,5%. Likusieji respondentai pasirinktų sodybą, kuri teikia mažiau paslaugų ir yra prastesnės kokybės.

Įdomu ir tai, kad anketoje buvo išskirti ir atviri klausimai kuriais siekta išsiaiškinti, kokiose sodybose jie yra pabuvoję ar norėtų apsilankyti. Tačiau į šiuos klausimus atsakė vos keli ir minėjo tas pačias gerai jau žinomas sodybas. Kitų nuomonė buvo tokia, kad jiems trūksta informacijos.

24 pav. Respondentų pasirinkimas poilsiauti pagal suteiktas kategorijas

SPSS programos pagalba galima sužinoti apklaustųjų nuomonę pagal tam tikrą požymį. Pagal amžiaus gupes buvo nustatytas apklaustųjų požiūris į kaimo turizmo verslo perspektyvą.

Iš 12 lentelės duomenų matyti, kad potenciali šios paslaugos vartotojų grupė yra nuo 18-55 metų amžiaus.

12 lentelė. Sodybų pakankamumas pagal amžiaus grupes

		Ar manote, kad Šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai?		Iš viso:
		taip	ne	
Amžius	18-25 m.	29,4%	70,6%	100,0%
	26-35 m.	22,7%	77,3%	100,0%
	36-45 m.	22,9%	77,1%	100,0%
	46-55 m.	45,5%	54,5%	100,0%
	virš 55 m.	66,7%	33,3%	100,0%
Iš viso:		30,0%	70,0%	100,0%

Nes didžioji dalis nemano, kad Šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai, jie norėtų didesnių šios paslaugos pasirinkimo galimybių. Kita grupė kurios amžius virš 50 metų mano kitaip. Jiems užtenka tokios pasiūlos, kokia yra dabar.

Taip pat aktualu sužinoti, kokia kaina yra priimtina vienam asmeniui už parą vienai ar kitai amžiaus grupei (13 lentelė). Pastebėta, kad didžioji dalis apklaustųjų, kainą visuose amžiaus grupėse pasirenko vienodai nuo 20-30 Lt už parą. Mažesnė dalis 38% galėtų sumokėti nuo 40-50 ir daugiau Lt. už nakvybę.

13 lentelė. Kaina už nakvynę pagal amžiaus grupes

		Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina?					Iš viso:
		20 Lt	30 Lt	40 Lt	50 Lt	virš 50 Lt	
Amžius	18-25 m.	27,8%	38,9%	16,7%	16,7%		100,0%
	26-35 m.	34,6%	34,6%	11,5%	9,6%	9,6%	100,0%
	36-45 m.	32,7%	21,2%	17,3%	19,2%	9,6%	100,0%
	46-55 m.	23,1%	34,6%	15,4%	11,5%	15,4%	100,0%
	virš 55 m.	40,0%	30,0%	30,0%			100,0%
Iš viso:		31,6%	30,4%	15,8%	13,3%	8,9%	100,0%

Analizuojant paslaugos kainos ir respondento gyvenamosios vietos ryšį, tenka konstatuoti, kad didžiausią kainą pasiruošę mokėti Pakruojo rajono gyventojai (14 lentelė).

14 lentelė. Kaina už nakvynę pagal rajonus

		Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina?					Iš viso:
		20 Lt	30 Lt	40 Lt	50 Lt	virš 50 Lt	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	40,0%	20,0%	20,0%	20,0%		100,0%
	Joniškio raj.	30,8%	23,1%	30,8%	7,7%	7,7%	100,0%
	Kelmės raj.	41,7%	8,3%	33,3%	8,3%	8,3%	100,0%
	Pakruojo raj.	10,0%	50,0%	5,0%	15,0%	20,0%	100,0%
	Radviliškio raj.	29,4%	5,9%	29,4%	23,5%	11,8%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	35,2%	35,2%	11,0%	12,1%	6,6%	100,0%
Iš viso:		31,6%	30,4%	15,8%	13,3%	8,9%	100,0%

40% Akmenės raj. respondentų mano, kad galėtų sumokėti tik 20 Lt. Tačiau kiti 60% sumokėtų nuo 30-50 Lt. Joniškio rajone 84% žmonių galėtų sumokėti nuo 20-40 Lt už parą. Panašiai pasiskirstė ir kiti Šiaulių apskrities rajonai. Pagrindinę dalį apie 80% norėtų už nakvynę kaimo turizmo sodyboje sumokėti nuo 20-40 Lt.

15 lentelė. Kaina už nakvynę pagal respondentų pajamas

		Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina					Iš viso:
		20 Lt	30 Lt	40 Lt	50 Lt	virš 50 Lt	
Asmens pajamos	500-900 Lt	59,5%	13,5%	16,2%	10,8%		100,0%
	900-1500 Lt	30,7%	38,7%	17,3%	8,0%	5,3%	100,0%
	virš 1500 Lt	11,1%	28,9%	13,3%	24,4%	22,2%	100,0%
Iš viso:		31,8%	29,9%	15,9%	13,4%	8,9%	100,0%

Skirstant kainą pagal asmens pajamas pastebėta, kad mažiausias pajamas gaunantys respondentai, kurie sudaro 59,5%, mokėtų 20Lt. už nakvynę. 15 lenelėje vidutines pajamas, nuo 900-1500 Lt gaunantys 69,4% respondentų mokėtų nuo 20-30 Lt. O beveik 60% respondentų, kurių pajamos daugiau kaip 1500 Lt mokėtų nuo 40-50 Lt ir daugiau. Vadinasi kuo didesnės gyventojų pajamos tuo jie daugiau pasiryžę mokėti už paslaugas.

16 lentelė. Virtuvės butinybė pagal rajonus

		Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė?		Iš viso:
		taip	ne	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	60,0%	40,0%	100,0%
	Joniškio raj.	53,8%	46,2%	100,0%
	Kelmės raj.	66,7%	33,3%	100,0%
	Pakruojo raj.	75,0%	25,0%	100,0%
	Radviliškio raj.	52,9%	47,1%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	47,3%	52,7%	100,0%
Iš viso:		53,8%	46,2%	100,0%

Į klausimą, ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė (16 lentelė), didžioji dauguma Šiaulių apskrities rajonų apklaustųjų, norėtų, kad jų gyvenamajame kambaryje būtų įrengta asmeninė virtuvė. Tik apie 5% daugiau Šiaulių rajono respondentų pageidautų ir restorano paslaugų.

Kaip matome iš 17 lentelės, kad mažiausias pajamas gaunančius apklaustuosius domina vienas kambarys (56,8%), o didesnes - du kambariai (47,7%). Iš to galima spręsti, kad didesnes pajamas gaunantys žmonės linkę gyventi patogiau.

17 lentelė. Apartamento dydis pagal respondentų pajamas

		Koks kambarių skaičius Jus domina?				Iš viso:
		1	2	3	4	
Šeimos pajamos	500-900 Lt	56,8%	29,7%	8,1%	5,4%	100,0%
	900-1500 Lt	38,7%	52,0%	6,7%	2,7%	100,0%
	virš 1500 Lt	29,5%	47,7%	15,9%	6,8%	100,0%
Iš viso:		40,4%	45,5%	9,6%	4,5%	100,0%

Apklausos analizė parodė, kad gyventojai poilsiui gali išleisti nuo 30-40 Lt., tačiau, 19 lentelė rodo, kad dauguma jų norėtų apsigyventi 3 ir 4 gandriukų kaimo sodyboje, kur jaukiai sutvarkyta aplinka, vienviečiai ir dviviečiai kambariai su visais patogumais. Yra pirtis ar įvairios pirčių rūšys (lietuviška, rusiška, norvegiška (kubilas)). Tačiau tokių sodybų kaina už nakvynę yra gerokai didesnė.

18 lentelė. Sodybų kategorijos pagal rajonus

		Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį?					Iš viso:
		be LKTA įvertinimo	1 gandriukas	2 gandriukai	3 gandriukai	4 gandriukai	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.			20,0%	20,0%	60,0%	100,0%
	Joniškio raj.		16,7%	25,0%	16,7%	41,7%	100,0%
	Kelmės raj.		8,3%	41,7%	33,3%	16,7%	100,0%
	Pakruojo raj.	10,0%	15,0%	5,0%	35,0%	35,0%	100,0%
	Radviliškio raj.		11,8%	11,8%	35,3%	41,2%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	2,2%	9,9%	16,5%	34,1%	37,4%	100,0%
Iš viso:		2,5%	10,8%	17,2%	32,5%	36,9%	100,0%

Daugelis kitų duomenų įvedant tam tikrą požymį pateikti 2 priede.

3. KAIMO TURIZMO HIPOTETINIO INVESTICINIO PROJEKTO MODELIAVIMAS

Turizmo situacija parodė didėjančius atvykusių užsienio turistų srautus. 2 pav. rodo, kad po Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą, užsienio turistai pradėjo aktyviau domėtis Lietuvos kraštu. Nuo 2003 metų užsienio turistų skaičius kasmet vidutiniškai padidėja apie 14%.

Kaimo turizmo sektoriaus rodikliai taip pat turi tendenciją augti. Tačiau statistika rodo (8 pav.), kad smarkiai didėjantys poilsiautojų srautai stipriai lenkia kaimo turizmo sodybų plėtrą. Tai gali nulemti kainos už kaimo turizmo paslaugas augimą.

Remiantis statistikos duomenimis, Šiaulių apskritis kaimo turizmo išsivystymo lygiu labai atsilieka nuo kitų Lietuvos apskričių. Jo rodikliai yra patys mažiausi. Nors poilsiautojų skaičius kasmet vidutiniškai padidėja 26%, tačiau pastebimas užsienio šalių turistų mažėjimas 2005 ir 2006 metais. Tai rodo, kad Šiaulių apskrityje užsieniečiams yra per mažas šios paslaugos pasirinkimas. Jie pageidauja ir šios paslaugos aukštesnės kokybės. Todėl užsieniečiai renkasi kitų apskričių kaimo turizmo sodybas.

Turizmo rodiklių analizė parodė teigiamas tendencijas kaimo turizmo verslo plėtrai Šiaulių apskrityje. Norint pritraukti daugiau turistų ir iš to gauti daugiau pajamų reikia pasiūlyti jiems aukštesnės kokybės paslaugų, tai rodo ir kitų ES valstybių kaimo turizmo išsivystymo lygis.

Šiam tikslui pasiekti magistro baigiamajame darbe siūlomas kaimo turizmo sodybos hipotetinis investicinis projekto modelis, kurio efektyvumo vertinimo rodikliai nustato kaimo turizmo plėtros galimybes Šiaulių apskrityje.

Kaimo turizmo investicinio projekto modelio sudarymui buvo atlikta Šiaulių apskrities gyventojų apklausa, kuri padėjo numatyti projekto apimtį, varotojų norus ir galimybes.

3.1 Hipotetinio investicinio projekto pagrindimas

Kad geriau įvertintume kaimo turizmo plėtros galimybes Šiaulių apskrityje, sumodeliuosime tariamą investicinį projektą, pagal kurį bus galima nustatyti, kokios perspektyvos laukia šio sektoriaus plėtros. Išanalizavus apklausos duomenis, įvertiname modeliuojamo investicinio projekto detales.

Tarkime, kad kaimo sodyba įkurta Šiaulių raj. Kurtuvėnų nacionaliniame parke.

Ji randasi kaimo turizmui vystytis palankioje padėtyje, nes yra arti Šiaulių miesto (apie 20 km.). Sodybos šeimininkų valdas sudaro 5 ha. miško ir 2 ha. žemės. Kurtuvėnai garsėja ne tik ten vykstančiais renginiais, kurie tampa vis populiaresni, bet ir gražia gamta. Sodybą supa įvairūs vandens telkiniai iš kurių didžiausias Bijotės ežeras. Tai sudaro puikias galimybes šiam verslui plėtoti.

Sodybos šeimininkai šiuo verslu jau verčiasi daugiau kaip vienerius metus. Tačiau didėjant poilsiautojų poreikiams sodyba nebegali pasiūlyti kokybiškų paslaugų, nes namas senas ir nedidelis. Norint ateityje gauti daugiau pajamų iš kaimo turizmo verslo reikia sodybą iš esmės renovuoti.

Rengiamas pastatyti 6 kambarių rąstinis namas su mansarda. 5 kambariai bus įrengiami per du aukštus. Pirmame aukšte holas su minimalia virtuve, antrame – miegamieji. Kiekvienas kambarys turės savo išėjimą į terasą, kad poilsiautojai galėtų mėgautis gamta arti savo gyvenamosios vietos. Vienas kambarys bus padalintas į du atskirus miegamuosius poilsiautojams, kuriems nereikia atskiros virtuvės. Esamą pastatą norima renovuoti į restoraną ir į 50 vietų konferensijų salę. Taip pat iškasti tvenkinį, kuris trauktų poilsiautojus pažvejoti, pasimaudyti ir žiemą pačiauzyti, šalia jo įrengti pirtelę. Sutvarkyti sodybos aplinką, pastatyti pavesinę su židiniu ir įrengti vaikų žaidimo aikštelę.

3.2 Projekto biudžetas ir finansavimo šaltiniai

Atliekant investicinių projektų ekonominį įvertinimą, labai svarbu įvertinti projekto finansavimo būdą. Yra įvairių projekto finansavimo būdų, kaip ES struktūrinių fondų parama, nuosavas kapitalas, įvairios paskolos ir kiti būdai.

Numatomas įsigyti turtas pateiktas 3 priede. Jį sudaro nekilnojamasis turtas, reikalingas inventoriui ir kitas turtas.

Projekto biudžetas sudarytas 19 lentelėje. Bendra projekto vertė yra 1 690 560 Lt.

Investicinio projekto įgyvendinimui planuojama gauti paramos iš ES struktūrinių fondų. Maksimali galima paramos suma yra 690 560 Lt. Likusi projekto biudžeto dalis 1 000 000 Lt. finansuojamas kitų šaltinių. 800 000 Lt. planuojama pasiskolinti iš banko 10 metų laikotarpiui. Likusią dalį 200 000 Lt. investuoja pats sodybos savininkas nuosavomis lėšomis.

19 lentelė. Projekto finansavimas

Eil.nr.	PAVADINIMAS	SUMA Lt.
1.	Projekto vertė	1 386 259
2.	+ 18% PVM	304 300
3	Bendra projekto vertė:	1 690 560
4.	- ES fondų parama	690 560
5.	Likutinė finansuojama projekto vertė	1 000 000
6.	Banko paskola: a) paskolos aptarnavimo išlaidos (1,5%) b) palūkanos (5,78%)	800 000
7.	Nuosavos lėšos	200 000

3.3 Pinigų srautų planavimas

Investicinio projekto ekonominis vertinimas grindžiamas projektuojamais pinigų srautais. Šie srautai rodo būsimas investicijas bei veiklos pajamas ir išlaidas. Prognozuojamos veiklos išlaidos per metus sudaro 273 684 Lt. Jų struktūra pateikta 3 priede. Tai sudaro administracinės, energetinės ir kitos išlaidos per mėnesį.

Hipotetinio investicinio projekto modelyje, prognozuojamoms pajamoms įvertinti, parenkami du projekto variantai A ir B. Kiekvienam iš šio modelio variantų įvedamas nekintamas užimtumo rodiklis 55% ir kintamasis - kaina už nakvynę. Sudėjus pajamas gautas iš neapgyvendinimo veiklos ir apgyvendinimo veiklos gauname prognozuojamas bendrasias veiklos pajamas.

Apklausos analizės duomenimis, poilsiautojai kaimo turizmo sodybose, galėtų už nakvynę mokėti 40 Lt. vienam asmeniui. Todėl darome prielaidą, kad A variante keturvietis kambarys kainuoja 160 Lt už parą. B variante kainą padidiname iki 250 Lt. už parą, žinodami, kad paklausa kaimo turizmo poilsiu auga.

Bendrosios prognozuojamosios veiklos pajamos A ir B variantų pateiktos 20 lentelėje.

20 lentelė. Prognozuojamos bendrosios veiklos pajamos

Variantai	Apgyvandinimo užimtumas per metus	Kaina už parą (Lt)	Pajamos iš apgyvendinimo veiklos (Lt)	Pajamos iš neapgyvendinimo veiklos (Lt.)	Bendrosios veiklos pajamos (Lt)
A	55%	160	192 000	120 000	312 000
B	55%	250	300 000	120 000	420 000

21 ir 22 lentelėje pavaizduoti prognozuojami grynieji pinigų srautai projekto A ir B variantui. Einamosios pajamos, tai busimos pajamos po investavimo. Einamosioms išlaidoms priskiriama: administracinės, energetinės ir kitos išlaidos. Grynasis pinigų srautas – tai laukiamos grynosios pajamos ateityje.

A variantas.

21 lentelė. Prognozuojami grynieji pinigų srautai (tūkst. Lt)

Pavadinimas	0	1-10 m.
EINAMOSIOS PAJAMOS	0	312 000
EINAMOSIOS IŠLAIDOS	0	273 684
INVESTICINĖS IŠLAIDOS	1000	0
GRYNASIS PINIGŲ SRAUTAS	-1000	32 569

B variantas.

22 lentelė. Prognozuojami grynieji pinigų srautai (tūkst. Lt)

Pavadinimas	0	1-10 m.
EINAMOSIOS PAJAMOS	0	420 000
EINAMOSIOS IŠLAIDOS	0	273 684
INVESTICINĖS IŠLAIDOS	1000	0
GRYNASIS PINIGŲ SRAUTAS	-1000	124 369

3.4 Projekto trukmė ir kiekybiniai projekto rezultatai

Labai svarbu įvertinti ir investicinio projekto riziką. Investicinio projekto įgyvendinimo galimybės visada siejamos su tam tikrais trukdžiais ir nesklandumais. Todėl sunku tiksliai įvertinti jo ekonominį efektyvumą. Nors ir yra tam tikros rizikos vertinimo taisyklės, tačiau gana dažnai sprendimai priimami vadovaujantis intuicija.

Atsipirkimo periodas

Kiekviena investicija susijusi su rizika. Investuodama įmonė rizikuoja savo finansiniais ištekliais, ji stengiasi kuo greičiau juos susigrąžinti. Todėl išryškėja atsipirkimo laiko sąvoka, t.y. laiko, per kurį bus gautos grynosios įplaukos, padengiančios investicijų išlaidas.

Projekto atsipirkimo periodas įvertina per kiek laiko projekto generuojami pinigų srautai padengia pradines investicijas.

A variantas atsiperka daugiau kaip per 40 metų. Todėl investicija į šį projektą nepriimtina, nes 160 Lt kaina gaunama už keturių asmenų apgyvendinimą viename dviejų kambarių bute yra per maža.

B variantas

23 lentelė. Atsipirkimo periodo duomenys (Lt)

METAI	BENDRIEJI GRYNŲJŲ PINIGŲ SRAUTAI
0	-1000 000
1	-882 137
2	-770 435
3	-664 58
4	-564 266
5	-469 197
6	-379 101
7	-293 721
8	-212 804
9	-136 123
10	-63 452
11	542

Atsipirkimo periodas yra lygus 10 metų. 11 – aisiais metais pinigų srautai viršija investicijas.

3.5 Projekto efektyvumo koeficientų vertinimas

Rentabilumo koeficientas (U)

Rentabilumo indeksas yra santykinis rodiklis, leidžiantis palyginti vertinamus investicinius projektus. Atliekant kompleksinę analizę, jis leidžia išskirti efektyvesnį projektą tuomet, kai kitais metodais buvo gauti panašūs įvertinimai.

Šis rodiklis išreiškia dabartinių pajamų ir tai pačiai datai diskontuotų investicinių išlaidų santykį. Kartais jis dar vadinamas pelningumo indeksu.

Šiam koeficientui gauti imame duomenis iš lentelių, gryniesi pinigų srautai. Gauname:

A variantas $U = 0,2452$

B variantas $U = 0,9365$

Projektas (A) visiškai nepelninga investicija, nes koeficientas yra gerokai mažesnis už 1.

Projekto (B) koeficientas yra arti vieneto todėl investicija laikoma mažai pelninga.

Modifikuotos vidinė pelno normos (MIRR) metodo taikymas

Modifikuota vidinė pelno norma yra investicijų pelningumas. Modifikuota IRR turi svarbų pranašumą prieš IRR metodą. MIRR atveju daroma prielaida, kad visi projekto pinigų srautai yra reinvestuojami pagal vidutinius įmonės kapitalo kaštus. Pasirinkus IRR metodą, daroma prielaida, kad kiekvieno projekto pinigų srautai reinvestuojami pagal paties projekto IRR. Reinvesticijos pagal kapitalo kaštus dažnai korektiškesnės, todėl MIRR yra patikimesnis projekto pelningumo rodiklis. MIRR priimtinesnis už IRR kaip projekto realaus pelningumo charakteristika.

Planuojami projektų A ir B variantų gryniesi pinigų srautai yra pateikti 24 ir 25 lentelėse. Apskaičiavus gauname:

(A) MIRR = -19,5 %

(B) MIRR = 12,5 %

Apskaičiavus gauname, kad A variantas visiškai nepelningas, nes jo koeficientas neigiamas. O variantas B turi 12,5% pelningumą.

Grynosios dabartinės vertės (NPV) metodo taikymas

Šio metodo esmė yra ta, kad visi grynujų pinigų srautai ateityje perskaičiuojami į esamą jų vertę, atimant pradines investicijas. Taikant tą metodiką, reikia pasirinkti planuojamą pelningumą, turto naudojimo laiką ir prognozuoti būsimuosius pinigų srautus. Jei rezultatas gaunamas teigiamas, projektas priimtinas. Apskaičiavus A ir B projekto atsipirkimo laiką, nustatoma jų dabartinė vertė.

Taikant šį metodą remiamės prognozuojamomis pinigų srautų lentelėmis. Apskaičiavus gauname:

A variantas NPV = -754,7418 tūkst.Lt.

B variantas NPV = -63,4493 tūkst. Lt.

Tiek projekto A variantas, tiek projekto B variantas, pagal šį metodą, yra nepriimtinos alternatyvos, nes jų pinigų srautų grynosios esamos vertės yra neigiamos. Tačiau priimtinesnis projekto B variantas, nes jo rodiklis yra aukštesnis.

3.6 Projekto rizikos įvertinimas

Didžiausias įmonės rizikos šaltinis yra rinka. Tik įvertinus visus galimus rizikos veiksnius ir jos priežastis bei šių veiksnių įtaką projekto B varianto rezultatyvumui, galima nustatyti ar projekto nauda kompensuos galimą riziką.

Analizės naudojant scenarijus (24 lentelė) metodo esmė - „blogų“ ir „gerų“ aplinkybių tikimybinis įvertinimas, lyginant su labiausiai tikėtina situacija arba baziniu atveju. Kiekvienam scenarijui priimama grynoji projekto vertė ir to įvykio tikimybė. Pesimistinio, labiausiai tikėtino ir optimistinių variantų tikimybės yra atitinkamai lygios 0,3, 0,45, 0,25. Pardavimų apimtys ir einamosios išlaidos paimtos iš grynujų pinigų srautų 5 lentelės.

Kai pesimistinis variantas, visiems įėjimo kintamiesiems suteikiamos blogiausios prognozuojamos reikšmės.

24 lentelė. Analizė naudojant scenarijus

SCENARIJUS	METINIS APGYVENDINIMO UŽIMTUMAS	NPV (TŪKST. LT)	MIRR	ĮVYKIO TIKIMYBĖ
PESIMISTINIS	47 %	-351,488	2,64%	0,3
LABIAUSIAI TIKĖTINAS	58%	-29,696	12,61%	0,45
OPTIMISTINIS	68 %	416,615	24,78%	0,25

Darome prielaidą, kad blogiausi metai, kai užimtumas, lyginant su modeliuojamo projekto B variantu, sumažėja 8 %, o einamosios išlaidos lieka nepakitusios ir yra lygios 273,684 tūkst. Lt.. Tuomet pesimistinio varianto grynasis pinigų srautas sumažėja nuo 124,369 tūkst. Lt iki 86,119 tūkst. Lt.

NPV = -351,488 tūkst. Lt., pelningumas sumažėja 288,038 tūkst. Lt., kai įvykio tikimybė 0,3.

MIRR = 2,64%, pelningumas sumažėja 9,86 %.

Kai otimistinis scenarijus, priimamos geriausios reikšmės. Tuomet darome prielaidą, kad užimtumas, lyginant su modeliuojamo projekto B variantu, padidėja 13% ir sudaro 68%. Einamosios išlaidos lieka nepakitusios ir lygios 273,684 tūkst. Lt.. Vadinasi optimistinio varianto prognozuojamas grynasis pinigų srautas padidėja 63,75 tūkst. Lt. ir yra lygus 188,119 tūkst.Lt.

NPV = 416,615 tūkst. Lt., pelningumas, lyginant su B variantu, padidėja 353,165 tūkst. Lt., kai įvykio tikimybė 0,25.

MIRR = 24,78%, pelningumas padidėja 12,28%.

Labiausiai tikėtino varianto tikimybė yra 0,45. Įvertinus ją gauname planuojamo pinigų srauto nedidelį 4,463 Tūkst. Lt. padidėjimą. Vadinasi užimtumo padidėjimas - sumažėjimas įtakos rizikai beveik neturi. todėl šis variantas yra rekomenduotinas, tačiau jo investicija šiai dienai nėra pelninga, nes

NPV = - 29,696 tūkst. Lt. Toks NPV rodiklio 33,753 tūkst Lt. padidėjimas nuo 63,449 tūkst. Lt. rodo situacijos pagerėjimą, rizikos sumažėjimą.

MIRR = 12,61%, šis rodiklis beveik nekinta, jo padidėjimas sudaro 0,1%. Užimtumas labai mažai įtakoja MIRR rodiklį. Remiantis gautu rezultatu reikia keisti ne užimtumą, o kainą.

3.7 Hipotetinio projekto alternatyvų pasirinkimas

Kaimo turizmo investicinio projekto modelis ir jo efektyvumo įvertinimas, naudojant skirtingus projektų efektyvumo įvertinimo metodus, parodė, kokias galimybes turi kaimo turizmo verslo plėtra Šiaulių apskrityje.

Kaimo turizmo sodybos investicinio projekto vertė yra pakankamai brangi. Nors dalį šių lėšų finansuoja Europos sąjunga, tačiau nuosavo kapitalo investicijos lieka didelės. Tokį didelį 200 000 Lt. nuosavą kapitalą gali turėti retas ūkininkas, o ir 800 000 Lt. banko paskola nebus patraukli alternatyva, nes ne kiekvienas gali prisiimti tokią riziką. Čia galima paneigti hipotezę iškeltą šiame darbe, dėl kaimo gyventojų ir ūkininkų pajamų didinimo kaimo turizmo versle. Šiuo verslu gali užsiimti tik patyrę verslininkai.

Įvertinus apklausos duomenų analizę buvo pastebėta, kad dauguma respondentų pasirinktų 4 gandriukų sodybą, todėl galima teigti, kad kaimo turizmo sodybų tendencija yra būtent šiai kategorijai. Taip pat didėjant gyventojų pajamoms didėja ir poreikis aukštesnei paslaugos kokybei. Vadinasi, tie sodybų šeimininkai, kurie neinvestuos lėšų į savo sodybos atnaujinimą, gali žlugti. Visa tai gali stabdyti kaimo turizmo plėtrą ne tik Šiaulių apskrityje, bet ir visoje Lietuvoje, nors poreikis šiai paslaugai yra didelis.

Remiantis apklausos rezultatais 40 Lt kainą, t.y. 160 Lt už keturvietį kambarį nustatyti negalima, nes projekto A atsipirkimo periodas gaunamas daugiau kaip 40 metų. B varianto kaina pajamoms gauti skaičiuojama 62,5 Lt už nakvynę vienam asmeniui, t.y. 250 Lt už keturvietį kambarį. Todėl pasirenkamas projekto B variantas, nes jo atsipirkimo periodas 10 metų. Taigi, atsižvelgiant į kaimo turizmo paklausos analizę, kai jau šiandien paklausa viršija pasiūlą, galima drąsiai teigti, kad kaina už nakvynę kaimo turizmo sodyboje turės didėti.

25 lentelėje pateikti investicinio projekto modelio variantų apibendrinti efektyvumo rodikliai. Projektas A atsiperka daugiau kaip per 40 metų, jo efektyvumo rodikliai rodo neigiamą vertę, todėl šis projektas nesirenkamas.

25 lentelė. Projekto efektyvumo įvertinimo metodų palyginimas

METODAI	ATSIPIRKIMO PERIODAS	RENTABILUMO KOEFICIENTAS (U)	MODIFIKUOTA VIDINĖ PELNO NORMA (MIRR)	GRYNOJI ESAMA VERTĖ (NPV) (TŪKST. LT)
A	Per 40 metų	0,2452	-19,5 %	-754,74
B	10 metų (pasirinkti)	0,9365 (pasirinkti)	12,5 % (pasirinkti)	-63,45 (nepatenkinama)

Įvertinant projekto B variantą, atsižvelgiant į gautus efektyvumo įvertinimo rezultatus, galima teigti, kad rodikliai nerodo didelio pelningumo, tačiau į šį projektą investuoti galima, nes jo atsipirkimo periodas gerokai trumpesnis nei projekto A variantas. Modifikuota vidinė pelno norma MIRR (12,5 %) yra didesnė nei kapitalo kaštų norma (5,52 %), todėl galima teigti, kad projektas yra priimtinas, tačiau grynoji esama vertė (NPV), kuri rodo investuotų pinigų dabartinę vertę yra nuostolinga šiai dienai. Rentabilumo koeficientas (U) rodantis pelningumą yra arti vieneto, todėl projektas B laikomas mažai pelningu.

Atlikus projekto B varianto rizikos įvertinimą (27 lentelė), taikant analizę naudojant scenarijus, labiausiai tikėtinas variantas, kai įvykio tikimybė 0,45 galimas pelningumas 12,6%, o grynoji dabartinė vertė (NPV) padidėja nuo -63,45 iki -29,696.

Taikant rizikos įvertinimą, naudojant scenarijus metodą, užimtumas buvo jo kintamasis rodiklis. Optimistinis variantas, kai užimtumas padidintas iki 68 % rodo geresnes investavimo galimybes.

Tačiau galima prognozuoti ne tik užimtumo didėjimą ar mažėjimą, bet kainos už nakvyne kitimą ir paslaugų plėtrą, kuri galėtų kaimo turizmo sodybos savininkui atnešti papildomų pajamų.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

- ES parama alternatyvioms veikloms kaimo vietovėse plėtoti, kaimo turizmui ir amatams skatinti skiriama tik kaimo gyventojams ir ūkininkams. Norint įgyvendinti kaimo turizmo plėtrą Lietuvoje ir Šiaulių apskrityje reikia keisti neefektyvią lėšų paskirstymo sistemą, kuomet Europos Sąjungos parama būtų prieinama ne tik ūkininkams, bet ir verslininkams.

- Tenka konstatuoti, kad ekologinio ūkio ir kaimo turizmo plėtra nėra pakankama, nors šios šakos yra išskiriamos kaip prioritetinės įgyvendinant Lietuvos turizmo plėtros strategijos tikslus. To priežastimi galima laikyti lėtą infrastruktūros vystymąsi, korupciją.

- Kaimo turizmo verslo plėtojimas yra puiki galimybė kaimo infrastruktūros, o kartu ir visos šalies ekonomikai gerinti, nes diversifikuoti žemdirbių ūkiai, kuriuose įgyvendinamas ne su žemės ūkiu susijusios verslo idėjos, gali tapti svarbiu kaimo ekonomikos plėtros šaltiniu. Tokiu būdu žemės ūkis gali atlikti svarbų vaidmenį, aktyvinant kaimo vietovių ekonomiką.

- Remiant projektus galimas turizmo paslaugų įmonių pajamų didėjimas, atvykstamojo turizmo (paslaugų eksportas) didėjimas, užimtumo augimas kaimiškose vietovėse, platesnis gamtos ir kultūros vertybių apsaugos reikšmės ir praktinio panaudojimo suvokimas. Pagerėja vietovių, kuriuose įgyvendinami projektai, socialinė ir verslo aplinka, atsiranda galimybės taikyti pažangias informacines ir mokymo technologijas. Pagerėja regionų ir šalies turizmo įvaizdis.

- Lietuvos kaimo turizmo asociacijai tapus Europos kaimo turizmo asociacijos EUROGITIS nare, būtų galima sparčiau vystyti kaimo turizmo verslą šalyje.

- Atvykstamojo ir vietinio turizmo kasmetinis didėjimas sudaro prielaidas kaimo turizmo vystimuisi. Nepaisant apgyvendintų poilsiautojų skaičiaus didėjimo, kaimo turizmo sodybų skaičius yra nepakankamas.

- Vertinant kaimo turizmo verslo plėtrą visos Lietuvos mastu, reikia pažymėti, kad sparčiausiai sodybos kuriasi Utenos ir Vilniaus apskrityse. Tai susiję su gražiu kraštovaizdžiu ir unikalia gamta.

- Analizuojant kaimo turizmo verslą Šiaulių apskrityje, tenka konstatuoti, kad poilsiautojų skaičius kaimo turizmo sodybose auga sparčiau nei plečiasi kaimo sodybos. To pasekoje kaina už kaimo turizmo paslaugas ateityje gali didėti. Nepakankamas šios paslaugos

pasiūlos augimas nulemia turistų iš užsienio, kurie liktų nakvynei Šiaulių apskrities sodybose, mažėjimą.

- Koreliacinė analizė parodo, kad augantis BVP didina gyventojų pajamas, ko pasekoje didėja nakvynių skaičius ir kaimo turizmo pajamos. Šis reiškinys turi ir atvirkštinį ryšį. Didėjant kaimo turizmo pajamoms didėja ir bendrasis vidaus produktas. Vadinasi, reikia skatinti vystyti kaimo turizmo verslą, nes tai sukuria pridėtinę vertę.

- Respondentų kaimo sodybos pasirinkimą didžiaja dalimi lemia vieta, kraštovaizdis, gamta.. Todėl regionų, kurie neturi tokių privalumų, kaimo sodybų įkūrimas reikalauja didesnių investicijų ir išradinumo.

- Apklauso analizės duomenys parodė, kad poilsiautojai reikalauja aukštos kokybės kaimo turizmo paslaugų, todėl sodybos, kurios ateityje neinvestuos į savo paslaugų kokybės gerinimą gali žlugti, ko pasekoje sulėtės kaimo turizmo plėtra.

- Parama kaimo turizmo veiklos skatinimui mažėja. 2004-2006 metais maksimalus paramos dydis sudarė 50% visų tinkamų išlaidų, bet ne daugiau 375 tūkst. eurų. Tačiau pagal 2007 – 2013 metų programą, kuri dar nėra patvirtinta, galės būti finansuojama iki 50% visų tinkamų finansuoti išlaidų, o paramos suma vienam projektui negalės viršyti 200 tūkst. eurų. Tai stabdo kaimo turizmo plėtrą Lietuvoje ir Šiaulių apskrityje.

- Įvertinant projekto B variantą, atsižvelgiant į gautus efektyvumo įvertinimo rezultatus, galima teigti, kad rodikliai nerodo didelio pelningumo, tačiau į šį projektą investuoti galima, nes jo atsipirkimo periodas gerokai trumpesnis nei projekto A variantas.

- Taikant rizikos įvertinimą, naudojant scenarijus metodą, užimtumas buvo jo kintamasis rodiklis. Optimistinis variantas, kai užimtumas padidintas iki 68 % rodo geresnes investavimo galimybes. Tačiau galima prognozuoti ne tik užimtumo didėjimą ar mažėjimą, bet kainos už nakvynę kitimą ir paslaugų plėtrą, kuri galėtų kaimo turizmo sodybos savininkui atnešti papildomų pajamų.

- Investicinio projekto efektyvumo įvertinimo duomenimis, investicijos į kaimo turizmo verslą yra didelės ir ilgalaikės, todėl stabdo kaimo turizmo plėtrą. Todėl galima paneigti iškeltą hipotezę, dėl kaimo gyventojų ir ūkininkų pajamų didinimo kaimo turizmo versle. Nors kaimo turizmo verslas yra remiamas iš Europos sąjungos lėšų, tačiau nuosavo kapitalo dalis išlieka pakankamai didelė. Todėl Europos Sąjungos siekis perorientuoti kaimo gyventojus ir Lietuvos ūkininkus imtis kaimo turizmo verslą atsisakant žemdirbystės, yra neefektyvus, nes tik maža dalis

kaimo gyventojų ir Lietuvos ūkininkų gali investuoti nuosavų lėšų į kaimo turizmo verslą. Šiuo verslu gali užsiimti tik patyrę verslininkai.

- Turizmo sektoriaus plėtra yra galima visose apskrities vietovėse, ir jos aktyvumą lems vietinių žmonių vykdoma veikla ir kuriamos prielaidos bei nauji sumanymai. Šiaulių apskrityje turizmui yra didelės galimybės, kurios iki šiol nėra panaudotos.

LITERATŪRA

1. Adomaitytė – Jurašienė, I., Ramanauskienė, J. (2004). Kaimo turizmo verslo plėtros pagrindas – optimali rinkodaros strategijos koncepcija. *Jaunųjų mokslininkų darbai: Lietuvos žemės ūkio universitetas*. Kaunas.
2. Ališauskas, K., Kazlauskienė, Ž., (2005). Investicinių projektų rengimas, valdymas ir vertinimas. Šiaulių universitetas.
3. Astromskienė, A., Sirusienė, R., (2004). SAPARD įtaka ekonominės veiklos plėtrai ir alternatyvių pajamų skatinimui kaimo turizmo versle. Kaunas.
4. Astromskienė, A., Sirusienė, R., (2001). Poilsis kaime. Vadovas sodybų šeimininkams. Kaunas, Lietuvos respublikos žemės ūkio rūmai
5. Andriuškevičiūtė, I., Ramanauskienė, J., (2005). Jaunųjų mokslininkų darbai Nr. 3(7). Socialiniai mokslai. Ekonomika
6. Bitinas, B. (2006). Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas. Vilnius: Kronta.
7. Čiburienė, J., Pabijanskas D., (2004.31). Neapibrėžtų skaičių panaudojimo galimybės finansiniam investicijų projektų vertinimui. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*. Kaunas: VDU.
8. Čiūtienė, A., Martinkus, R., (2002). Kaimo funkcijų sklaidos svarba formuojant miesto ir kaimo vietovių ryšių sistemą. *Regionų plėtra – 2002: Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga: Lietuvos mokslas ir pramonė/ universitetas ir valstybė*.
9. Džikevičius, A. (2002). Investicijų projekto efektyvumo bei rizikos vertinimas imitaciniu modeliavimu. *Verslas vadyba ir studijos*. Vilnius „Technika“ .
10. Franks, C., Mills, B., (2005). How to promote your agency. Marketing tools: it pays to be creative with marketing // *Travel Trade Gazette UK & Ireland*. 2005 September 23
11. Garškienė, A. (1997). Verslo rizika. Vilnius: Lietuvos informacijos institutas.
12. Hopenienė, R., Kamičaitytė, A., (2004.29, p.52) Tolydi turizmo plėtra: Konkurencingos turizmo sistemos kūrimo prielaidos: *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai: Kaunas VDU*)
13. Hassan, S.S (2000). Determinants of Market Competitiveness in an Environmentally Sustainable Tourism Industry// *Journal on Tourism Resarch*, February).
14. Juozaitienė, L. (2000). Įmonės finansai. Analizė ir valdymas. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.

15. Jurgilienė, N. (2004). Turizmo plėtra – savivaldybių išbandymas.
16. Katauskis, P. (2001). Finansų matematika. Vilnius. Lietuvos bankininkystės, draudimo ir finansų institutas.
17. Katauskis P., 2001. Investicijų vertinimas. Finansų matematika. Vilnius: Lietuvos bankininkystės, draudimo ir finansų institutas.
18. Kriaučiūnas, E. (2003). Tarptautinio turizmo regioninės ypatybės. *Regioninė geografija: Geologijos ir geografijos institutas*. Vilnius.
19. Kvedaraitė, V. (1997). Įmonės finansai. Vilnius
20. Liekis, A. (2002). Ilgalaikė Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtotės iki 2015 metų strategija. *Lietuvos mokslas*. Vilnius
21. Lydeka, Z., Drilingas, B. , (2001) Firmos ekonomikos pagrindai. Vilnius.
22. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1998). Finansinė analizė. Vilnius.
23. Matekonienė, J., Navackaitė, L., Dumbauskaitė, J., (2002) Kaimo turizmo vieta tolydžioje kaimo plėtroje. Regionų plėtra – 2002: Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga.
24. Martišius, A., Kėdaitis, V. (2002). Statistika: I dalis. Vilnius.
25. Martišius, A., (2002). Koreliacinės – regresinės analizės pradmenys. Vilnius.
26. Navickas, V., Malakauskaitė, A., (2006.39) Turizmo paslaugų reprezentacija: pažangi užsienio šalių patirtis. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai: Kaunas VDU*
27. Nevedomskas, M., Žygelytė, J., (2000). Europos lėšos ir patirtis – šansas kiekvienam regionui. Europos komitetas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.
28. Neverauskas, B., Stankevičius, V., (2000, 2 (17)). Projektų rizika. Analizė ir atsakomieji veiksniai // *Inžinerinė ekonomika*. Kaunas: Technologija.
29. Neverauskas, B., Stankevičius, V., Viliūnas, V., Černiūtė, I. (2004). Projektų valdymas. Kaunas. Technologija
30. Norvaišienė R. (2004). Įmonės investicijų valdymas. Kaunas: Technologija.
31. Norvaišienė, R., Bagdzevičienė, R. (2000). Investicinių projektų rizikos įvertinimo metodai. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*. Kaunas VDU.
32. Odell, 2005
33. Ramanauskienė, J., Radavičiūtė – Valachova, R. (2004). Lietuvos kaimo turizmo verslo konsultavimas. Lietuvos žemės ūkio universitetas. *Socialiniai mokslai: vadyba*. Kaunas.
34. Rutkauskas A.V., Damašienė V., (2002). Finansų valdymas. Šiaulių universiteto leidykla
35. Vainienė, I., (2002, 2 (19)). Kaimo turizmo problematikos Lietuvoje ir užsienyje lyginamoji analizė. *Tiltai: humanitariniai ir socialiniai mokslai*. Klaipėdos universitetas

36. Vainienė, I., (2001). Kaimo turizmo organizavimas. Vilnius.
37. Vengrauskas, V., Hopenienė, R., Grecevičius, P., Stauskas, V., Raguckas, J. (2002). *Regionų plėtra – 2002: Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga*. Lietuvos mokslas ir pramonė. Universitetas ir valstybė.
38. ES struktūrinių fondų parama privačiam sektoriui. BPD - bendrasis programavimo dokumentas. 2005m.
39. ES struktūrinių fondų paramos vadovas (2004). Lietuvos respublikos ūkio ministerijos sektorius.
40. Vainienė, I., (2001). Kaimo turizmo organizavimas. Vilnius.
41. Žalienė, I, Sabaliauskaitė, A. (2002). Pasaulio ir Lietuvos turizmo raida. Kaunas
42. ES struktūriniai fondai – Lietuvai (2004). Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento ir jo priedo santrauka. ES.
43. Turizmas Lietuvoje (2005). Statistikos departamentas. Vilnius.
44. Verslo plano rengimo metodiniai patarimai paramai pagal SAPARD programą gauti (2001). NMA, LŽŪU, Verslo vadybos katedra. Akademija
45. Ilgalaiškė Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtotės iki 2015 metų startegija (2002 p.743). *Lietuvos mokslas: LRŪM, LMA, VGTU*).
46. Žemdirbių ir kaimo vietovių gyventojų informavimo rengiantis narystei Europos sąjungoje programa (2002): kaimo bendruomenių kūrimas ir stiprinimas . [žiūrėta 2007-02-15].
Prieiga per internetą: <http://www.zum.lt/>
47. Europos kaimo vietovių chartija. Europos Tarybos Parlamentinė asamblėja. Strasbūras, 1995.
48. [www. finmin.Lt](http://www.finmin.lt)
49. <http://www.spss.lt/tr.php>
50. <http://www.siauliai.aps.lt>
51. <http://www.geocities.com/linas312paul/sava2.doc>
52. www.stat.gov.lt
53. [žiūrėta 2006 12 15]. Prieiga per internetą:
<http://www.geocities.com/valerdata/DATA/ImoniuEkonomika>
54. <http://www.atostogoskaime.lt/lt/centrai/>
55. www.nma.lt

PRIEDAI

Gerbiamas respondente,

Magistro baigiamajam darbui atlikti reikalinga Šiaulių apskrities gyventojų apklausa, kaimo turizmo Šiaulių regione paklausai nustatyti.

Domina Jūsų nuomonė apie šios verslo šakos būtinumą Jūsų laisvalaikiui užimti.

Siekiant sustiprinti turizmo produktų konkurencingumą, gerinti turizmo paslaugų infrastruktūros paslaugų kokybę bei kurti laisvalaikio ir pramogų paslaugas, **KVIEČIU JUS** dalyvauti tyrime, pateikti pastabų bei pasiūlymų, kurie bus vertingi įvertinant kaimo turizmo plėtros galimybes Šiaulių apskrityje.

Tyrimą organizuoja Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto ekonomikos katedros magistrantė.

KOKIE VEIKSNIAI LEMIA JŪSŲ PASIRINKIMĄ SAVO LAISVALAIKĮ PRALEISTI KAIMO TURIZMO SODYBOSE?

Anketa yra
**ANONIMINĖ. Vardo ir
pavardės žymėti
nereikia.!**

Tyrimė
dalyvauja 160
Šiaulių apskr.
gyventojų.

Prašome atsakyti nuoširdžiai į
visus klausimus.
Mums Jūsų nuomonė labai svarbi.

KLAUSIMYNAS

Jums tinkančius atsakymus perbraukite taip - Ø arba įrašykite!

ATSAKYKITE KELETA KLAUSIMŲ APIE SAVE

1. Jūsų lytis: ① Moteris ② Vyras	2. Jūsų amžius: ① 18-25 m. ② 26-35 m. ③ 36-45 m. ④ 46-55 m. ⑤ Virš 55 m.	3. Jūsų išsilavinimas: ① Nebaigtas vidurinis ② Vidurinis ③ Profesinis ④ Spec. vidurinis (technikumas) ⑤ Nebaigtas aukštasis ⑥ Aukštasis ⑦ Universitetinis
---	--	---

4 Jūsų gyvenamoji vieta: ① Akmenės raj. ② Joniškio raj. ③ Kelmės raj. ④ Pakruojo raj. ⑤ Radviliškio raj. ⑥ Šiaulių m. ar raj.	5. Jūsų gaunamos grynosios pajamos Lt. per mėnesį: ① 500-900 ② 900-1500 ③ virš 1500
--	---

KAS JUMS SVARBU?

6. Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje? ① Taip ② Ne	7. Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Jūsų miesto. ① Taip ② Ne
--	---

8. Kokiose Šiaulių apskrities sodybose Jūs praleidote savo laisvalaikį per paskutinius trejus metus? Išvardinkite sodybų pavadinimus:

.....

.....

9. Kokias žinote sodybas, kurias dar neapilankėte, bet norėtumėte apsilankyti:

.....

.....

.....

10. Ar manote, kad šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai?

- ➊ Taip
- ➋ Ne

11. Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate?

- ➊ Sodybą kaime/gyvenvietėje
- ➋ Vienkiemis

12. Kokį laiko tarpą per metus Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje?

- ➊ iki 3 dienų
- ➋ 4 – 7 dienom
- ➌ 8 – 14 dienų
- ➍ daugiau nei 14 dienų

13. Kokia kaina (Lt.) vienam asmeniui už parą Jums priimtina:

- ➊ 20
- ➋ 30
- ➌ 40
- ➍ 50
- ➎ virš 50

14. Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė?

- ❶ Taip
- ❷ Ne

15. Ar pageidaujate restorano paslaugų?

- ❶ Taip
- ❷ Ne

16. Koks kambarių skaičius Jus domina?

- ❶ Vienas
- ❷ Du
- ❸ Trys
- ❹ Keturi

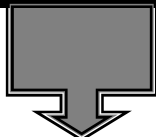
17. Kokios paslaugos Jus domina ilsintis kaimo sodyboje?

- ❶ Graži gamta
- ❷ Moderni sodyba
- ❸ Pramogų įvairovė
- ❹ Vandens telkiniai
- ❺ Pramogos vaikams
- ❻ Ekologiškai švarūs produktai
- ❼ Kita

18. Kurią iš kategorijų Jūs pasirinktumėte norėdami praleisti laisvalaikį kaimo sodyboje?

- 1 Raidė "N" prie sodybos pavadinimo sąrašuose arba sodybos mini-svetainėje nurodo, kad sodyba yra naujai priimta į LKTA ir laukia įvertinimo.
- 2 Nakvynė ant šieno svirne arba kukliai įrengtoje sodyboje. Svečiai gyvena savarankiškai, teikiama nedaug paslaugų.
- 3 Svečiai gyvena sodyboje, vasarnamyje. Sanitariniai mazgai, dušo kabinos bendri visiems poilsiautojams. Svečių būstas tvarkomas, galima tartis dėl maitinimo. Yra pirtis.
- 4 Svečiai gyvena sodyboje atskirai nuo šeimininkų. Kambariai dviečiai ir trivečiai. Sanitariniai mazgai, dušo kabinos ne kiekviename kambaryje. Poilsiautojams skirta virtuvė, indai. Yra pirtis, galimos įvairios pirčių rūšys.
- 5 Jaukiai sutvarkyta sodybos aplinka. Vienviečiai ir dviečiai kambariai su visais patogumais, aptarnavimo paslaugos, gausi atrakcijų pasiūla, kulinarinio paveldo tradicijos, švenčių, seminarų, konferencijų organizavimas. Yra pirtis, galimos įvairios pirčių rūšys (lietuviška, rusiška, norvegiška (kubilas)).

DĖKOJAME UŽ IŠSAKYTĄ NUOMONĘ!!!
Linkime sėkmės!

PRIEDAS

Lytis * Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje

		Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje		Iš viso
		taip	ne	
Lytis	moteris	92,8%	7,2%	100,0%
	vyras	88,5%	11,5%	100,0%
Iš viso		91,1%	8,9%	100,0%

Lytis * Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Šiaulių

		Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Šiaulių		Iš viso
		taip	ne	
Lytis	moteris	78,6%	21,4%	100,0%
	vyras	73,3%	26,7%	100,0%
Iš viso		76,6%	23,4%	100,0%

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

Lytis * Ar manote, kad Šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai

		Ar manote, kad Šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai		Iš viso
		taip	ne	
Lytis	moteris	28,4%	71,6%	100,0%
	vyras	32,2%	67,8%	100,0%
Iš viso		30,0%	70,0%	100,0%

Lytis * Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate

		Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate		Iš viso
		sodybą kaime/gyvenvietėje	vienkiemis	
Lytis	moteris	18,6%	81,4%	100,0%
	vyras	23,0%	77,0%	100,0%
Iš viso		20,3%	79,7%	100,0%

Lytis * Kokį laiko tarpą Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje

		Kokį laiko tarpą Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje				Iš viso
		iki 3 dienų	4-7 dienom	8-14 dienom	daugiau nei 14 dienų	
Lytis	moteris	41,2%	46,4%	9,3%	3,1%	100,0%
	vyras	33,9%	47,5%	15,3%	3,4%	100,0%
Iš viso		38,5%	46,8%	11,5%	3,2%	100,0%

Lytis * Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina

2 PRIEDO TĖSINYS

		Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina					Iš viso
		20 Lt	30 Lt	40 Lt	50 Lt	virš 50 Lt	
Lytis	moteris	35,1%	36,1%	11,3%	12,4%	5,2%	100,0%
	vyras	26,7%	20,0%	23,3%	15,0%	15,0%	100,0%
Iš viso		31,8%	29,9%	15,9%	13,4%	8,9%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Reikšmingumo lygmuo (p)
Pearson Chi-Square	11,591(a)	4	0,021

Lytis * Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė

		Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė		Iš viso
		taip	ne	

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

Lytis	moteris	54,6%	45,4%	100,0%
	vyras	51,7%	48,3%	100,0%
Iš viso		53,5%	46,5%	100,0%

Lytis * Ar pageidaujate restorano paslaugų

		Ar pageidaujate restorano paslaugų		Iš viso
		taip	ne	
Lytis	moteris	44,3%	55,7%	100,0%
	vyras	43,3%	56,7%	100,0%
Iš viso		43,9%	56,1%	100,0%

Lytis * Koks kambarių skaičius Jus domina

		Koks kambarių skaičius Jus domina				Iš viso
		1	2	3	4	
Lytis	moteris	37,1%	47,4%	10,3%	5,2%	100,0%
	vyras	45,8%	40,7%	10,2%	3,4%	100,0%
Iš viso		40,4%	44,9%	10,3%	4,5%	100,0%

Lytis * Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį

		Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį					Iš viso
		be LKTA įvertinimo	1 gandriuokas	2 gandriuokai	3 gandriuokai	4 gandriuokai	
Lytis	moteris	3,1%	8,2%	14,4%	35,1%	39,2%	100,0%
	vyras	1,7%	13,6%	22,0%	28,8%	33,9%	100,0%
Iš viso		2,6%	10,3%	17,3%	32,7%	37,2%	100,0%

2 PRIEDO TĘSINYS

Amžius * Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje

		Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje		Iš viso
		taip	ne	
Amžius	18-25 m.	94,4%	5,6%	100,0%
	26-35 m.	86,8%	13,2%	100,0%
	36-45 m.	94,2%	5,8%	100,0%
	46-55 m.	88,5%	11,5%	100,0%
	virš 55 m.	100,0%		100,0%
Iš viso		91,2%	8,8%	100,0%

Amžius * Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Šiaulių

		Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Šiaulių		Iš viso
		taip	ne	

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

Amžius	18-25 m.	83,3%	16,7%	100,0%
	26-35 m.	75,0%	25,0%	100,0%
	36-45 m.	79,2%	20,8%	100,0%
	46-55 m.	69,2%	30,8%	100,0%
	virš 55 m.	80,0%	20,0%	100,0%
Iš viso		76,7%	23,3%	100,0%

Amžius * Ar manote, kad Šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai

		Ar manote, kad Šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai		Iš viso
		taip	ne	
Amžius	18-25 m.	29,4%	70,6%	100,0%
	26-35 m.	22,7%	77,3%	100,0%
	36-45 m.	22,9%	77,1%	100,0%
	46-55 m.	45,5%	54,5%	100,0%
	virš 55 m.	66,7%	33,3%	100,0%
Iš viso		30,0%	70,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Reikšmingumo lygmuo (p)
Pearson Chi-Square	10,522(a)	4	0,032

2 PRIEDO TĖSINYS

Amžius * Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate

		Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate		Iš viso
		sodybą kaime/gyvenvietėje	vienkiemis	
Amžius	18-25 m.	22,2%	77,8%	100,0%
	26-35 m.	30,2%	69,8%	100,0%
	36-45 m.	11,5%	88,5%	100,0%
	46-55 m.	19,2%	80,8%	100,0%
	virš 55 m.	10,0%	90,0%	100,0%
Iš viso		20,1%	79,9%	100,0%

Amžius * Kokį laiko tarpą Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje

					Iš viso
Kokį laiko tarpą Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje					
	iki 3 dienų	4-7 dienom	8-14 dienom	daugiau nei 14 dienų	

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

Amžius	18-25 m.	47,1%	23,5%	17,6%	11,8%	100,0%
	26-35 m.	32,7%	53,8%	11,5%	1,9%	100,0%
	36-45 m.	40,4%	46,2%	11,5%	1,9%	100,0%
	46-55 m.	42,3%	46,2%	7,7%	3,8%	100,0%
	virš 55 m.	40,0%	50,0%	10,0%		100,0%
Iš viso		38,9%	46,5%	11,5%	3,2%	100,0%

Amžius * Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina

		Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina					Iš viso
		20 Lt	30 Lt	40 Lt	50 Lt	virš 50 Lt	
Amžius	18-25 m.	27,8%	38,9%	16,7%	16,7%		100,0%
	26-35 m.	34,6%	34,6%	11,5%	9,6%	9,6%	100,0%
	36-45 m.	32,7%	21,2%	17,3%	19,2%	9,6%	100,0%
	46-55 m.	23,1%	34,6%	15,4%	11,5%	15,4%	100,0%
	virš 55 m.	40,0%	30,0%	30,0%			100,0%
Iš viso		31,6%	30,4%	15,8%	13,3%	8,9%	100,0%

Amžius * Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė

		Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė		Iš viso
		taip	ne	
Amžius	18-25 m.	44,4%	55,6%	100,0%
	26-35 m.	59,6%	40,4%	100,0%
	36-45 m.	46,2%	53,8%	100,0%
	46-55 m.	61,5%	38,5%	100,0%
	virš 55 m.	60,0%	40,0%	100,0%
Iš viso		53,8%	46,2%	100,0%

2 PRIEDO TĘSINYS

Amžius * Ar pageidaujate restorano paslaugų

		Ar pageidaujate restorano paslaugų		Iš viso
		taip	ne	
Amžius	18-25 m.	61,1%	38,9%	100,0%
	26-35 m.	44,2%	55,8%	100,0%
	36-45 m.	48,1%	51,9%	100,0%
	46-55 m.	23,1%	76,9%	100,0%
	virš 55 m.	40,0%	60,0%	100,0%
Iš viso		43,7%	56,3%	100,0%

Amžius * Koks kambarių skaičius Jus domina

		Koks kambarių skaičius Jus domina				Iš viso
		1	2	3	4	

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

Amžius	18-25 m.	35,3%	35,3%	23,5%	5,9%	100,0%
	26-35 m.	42,3%	40,4%	11,5%	5,8%	100,0%
	36-45 m.	28,8%	61,5%	5,8%	3,8%	100,0%
	46-55 m.	53,8%	30,8%	11,5%	3,8%	100,0%
	virš 55 m.	60,0%	40,0%			100,0%
Iš viso		40,1%	45,2%	10,2%	4,5%	100,0%

Amžius * Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį

		Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį					Iš viso
		be LKTA įvertinimo	1 gandriukas	2 gandriukai	3 gandriukai	4 gandriukai	
Amžius	18-25 m.		16,7%	11,1%	5,6%	66,7%	100,0%
	26-35 m.	3,8%	5,8%	17,3%	30,8%	42,3%	100,0%
	36-45 m.	2,0%	13,7%	21,6%	29,4%	33,3%	100,0%
	46-55 m.	3,8%	7,7%	19,2%	53,8%	15,4%	100,0%
	virš 55 m.		20,0%		50,0%	30,0%	100,0%
Iš viso		2,5%	10,8%	17,2%	32,5%	36,9%	100,0%

Išsilavinimas * Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje

		Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje		Iš viso
		taip	ne	
Išsilavinimas	vidurinis	100,0%		100,0%
	profesinis arba spec. vidurinis	94,9%	5,1%	100,0%
	aukštasis	87,1%	12,9%	100,0%
Iš viso		91,2%	8,8%	100,0%

2 PRIEDO TĘSINYS

Išsilavinimas * Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Šiaulių

		Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Šiaulių		Iš viso
		taip	ne	
Išsilavinimas	vidurinis	86,7%	13,3%	100,0%
	profesinis arba spec. vidurinis	78,3%	21,7%	100,0%
	aukštasis	73,8%	26,2%	100,0%
Iš viso		76,7%	23,3%	100,0%

Išsilavinimas * Ar manote, kad Šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai

		Ar manote, kad Šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai	Iš viso

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

		taip	ne	
Išsilavinimas	vidurinis	42,9%	57,1%	100,0%
	profesinis arba spec. vidurinis	38,0%	62,0%	100,0%
	aukštasis	22,4%	77,6%	100,0%
Iš viso		30,0%	70,0%	100,0%

Išsilavinimas * Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate

		Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate		Iš viso
		sodybą kaime/gyvenvietėje	vienkiemis	
Išsilavinimas	vidurinis	13,3%	86,7%	100,0%
	profesinis arba spec. vidurinis	18,3%	81,7%	100,0%
	aukštasis	22,6%	77,4%	100,0%
Iš viso		20,1%	79,9%	100,0%

Išsilavinimas * Kokį laiką tarpą Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje

		Kokį laiką tarpą Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje				Iš viso
		iki 3 dienų	4-7 dienom	8-14 dienom	daugiau nei 14 dienų	
Išsilavinimas	vidurinis	42,9%	28,6%	14,3%	14,3%	100,0%
	profesinis arba spec. vidurinis	36,7%	55,0%	6,7%	1,7%	100,0%
	aukštasis	39,8%	43,4%	14,5%	2,4%	100,0%
Iš viso		38,9%	46,5%	11,5%	3,2%	100,0%

2 PRIEDO TĘSINYS

Išsilavinimas * Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina

		Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina					Iš viso
		20 Lt	30 Lt	40 Lt	50 Lt	virš 50 Lt	
Išsilavinimas	vidurinis	46,7%	20,0%	26,7%	6,7%		100,0%
	profesinis arba spec. vidurinis	46,7%	26,7%	15,0%	10,0%	1,7%	100,0%
	aukštasis	18,1%	34,9%	14,5%	16,9%	15,7%	100,0%
Iš viso		31,6%	30,4%	15,8%	13,3%	8,9%	100,0%

Išsilavinimas * Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė

		Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė		Iš viso
		taip	ne	
Išsilavinimas	vidurinis	40,0%	60,0%	100,0%

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

	profesinis arba spec. vidurinis	55,0%	45,0%	100,0%
	aukštasis	55,4%	44,6%	100,0%
Iš viso		53,8%	46,2%	100,0%

Išsilavinimas * Ar pageidaujate restorano paslaugų

		Ar pageidaujate restorano paslaugų		Iš viso
		taip	ne	
Išsilavinimas	vidurinis	26,7%	73,3%	100,0%
	profesinis arba spec. vidurinis	36,7%	63,3%	100,0%
	aukštasis	51,8%	48,2%	100,0%
Iš viso		43,7%	56,3%	100,0%

Išsilavinimas * Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį

		Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį					Iš viso
		be LKTA įvertinimo	1 gandriukas	2 gandriukai	3 gandriukai	4 gandriukai	
Išsilavinimas	vidurinis		6,7%	13,3%	40,0%	40,0%	100,0%
	profesinis arba spec. vidurinis	3,4%	13,6%	28,8%	28,8%	25,4%	100,0%
	aukštasis	2,4%	9,6%	9,6%	33,7%	44,6%	100,0%
Iš viso		2,5%	10,8%	17,2%	32,5%	36,9%	100,0%

2 PRIEDO TĘSINYS

Gyvenamoji vieta * Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje

		Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje		Iš viso
		taip	ne	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	80,0%	20,0%	100,0%
	Joniškio raj.	100,0%		100,0%
	Kelmės raj.	83,3%	16,7%	100,0%
	Pakruojo raj.	85,0%	15,0%	100,0%
	Radviliškio raj.	88,2%	11,8%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	94,5%	5,5%	100,0%
Iš viso		91,8%	8,2%	100,0%

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

Gyvenamoji vieta * Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Šiaulių

		Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Šiaulių		Iš viso
		taip	ne	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	40,0%	60,0%	100,0%
	Joniškio raj.	84,6%	15,4%	100,0%
	Kelmės raj.	50,0%	50,0%	100,0%
	Pakruojo raj.	70,0%	30,0%	100,0%
	Radviliškio raj.	82,4%	17,6%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	82,4%	17,6%	100,0%
Iš viso		77,2%	22,8%	100,0%

Gyvenamoji vieta * Ar manote, kad Šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai

		Ar manote, kad Šiaulių apskrityje kaimo sodybų yra pakankamai		Iš viso
		taip	ne	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	33,3%	66,7%	100,0%
	Joniškio raj.	38,5%	61,5%	100,0%
	Kelmės raj.	30,0%	70,0%	100,0%
	Pakruojo raj.	16,7%	83,3%	100,0%
	Radviliškio raj.	35,3%	64,7%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	30,4%	69,6%	100,0%
Iš viso		30,0%	70,0%	100,0%

2 PRIEDO TĘSINYS

Gyvenamoji vieta * Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate

		Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate		Iš viso
		sodybą kaime/gyvenvietėje	vienkiemis	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	20,0%	80,0%	100,0%
	Joniškio raj.	23,1%	76,9%	100,0%
	Kelmės raj.	16,7%	83,3%	100,0%
	Pakruojo raj.	30,0%	70,0%	100,0%
	Radviliškio raj.	17,6%	82,4%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	18,5%	81,5%	100,0%
Iš viso		20,1%	79,9%	100,0%

Gyvenamoji vieta * Kokį laiko tarpą Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

		Kokį laiką tarpą Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje				Iš viso
		iki 3 dienų	4-7 dienom	8-14 dienom	daugiau nei 14 dienų	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	20,0%	60,0%	20,0%		100,0%
	Joniškio raj.	23,1%	38,5%	15,4%	23,1%	100,0%
	Kelmės raj.	33,3%	58,3%	8,3%		100,0%
	Pakruojo raj.	50,0%	40,0%	10,0%		100,0%
	Radviliškio raj.	29,4%	52,9%	17,6%		100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	42,2%	45,6%	10,0%	2,2%	100,0%
Iš viso		38,9%	46,5%	11,5%	3,2%	100,0%

Gyvenamoji vieta * Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina

		Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina					Iš viso
		20 Lt	30 Lt	40 Lt	50 Lt	virš 50 Lt	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	40,0%	20,0%	20,0%	20,0%		100,0%
	Joniškio raj.	30,8%	23,1%	30,8%	7,7%	7,7%	100,0%
	Kelmės raj.	41,7%	8,3%	33,3%	8,3%	8,3%	100,0%
	Pakruojo raj.	10,0%	50,0%	5,0%	15,0%	20,0%	100,0%
	Radviliškio raj.	29,4%	5,9%	29,4%	23,5%	11,8%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	35,2%	35,2%	11,0%	12,1%	6,6%	100,0%
Iš viso		31,6%	30,4%	15,8%	13,3%	8,9%	100,0%

2 PRIEDO TĘSINYS

Gyvenamoji vieta * Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė

		Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė		Iš viso
		taip	ne	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	60,0%	40,0%	100,0%
	Joniškio raj.	53,8%	46,2%	100,0%
	Kelmės raj.	66,7%	33,3%	100,0%
	Pakruojo raj.	75,0%	25,0%	100,0%
	Radviliškio raj.	52,9%	47,1%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	47,3%	52,7%	100,0%
Iš viso		53,8%	46,2%	100,0%

Gyvenamoji vieta * Ar pageidaujate restorano paslaugų

		Ar pageidaujate restorano paslaugų		Iš viso
		taip	ne	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	40,0%	60,0%	100,0%
	Joniškio raj.	53,8%	46,2%	100,0%
	Kelmės raj.	25,0%	75,0%	100,0%
	Pakruojo raj.	40,0%	60,0%	100,0%
	Radviliškio raj.	58,8%	41,2%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	42,9%	57,1%	100,0%
Iš viso		43,7%	56,3%	100,0%

Gyvenamoji vieta * Koks kambarių skaičius Jus domina

		Koks kambarių skaičius Jus domina				Iš viso
		1	2	3	4	
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.	60,0%	40,0%			100,0%
	Joniškio raj.	38,5%	38,5%		23,1%	100,0%
	Kelmės raj.	50,0%	50,0%			100,0%
	Pakruojo raj.	25,0%	45,0%	25,0%	5,0%	100,0%
	Radviliškio raj.	35,3%	52,9%	11,8%		100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	42,2%	44,4%	10,0%	3,3%	100,0%
Iš viso		40,1%	45,2%	10,2%	4,5%	100,0%

2 PRIEDO TĘSINYS

Gyvenamoji vieta * Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį

		Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį				Iš viso	
		be LKTA įvertinimo	1 gandriukas	2 gandriukai	3 gandriukai		4 gandriukai
Gyvenamoji vieta	Akmenės raj.			20,0%	20,0%	60,0%	100,0%
	Joniškio raj.		16,7%	25,0%	16,7%	41,7%	100,0%
	Kelmės raj.		8,3%	41,7%	33,3%	16,7%	100,0%
	Pakruojo raj.	10,0%	15,0%	5,0%	35,0%	35,0%	100,0%
	Radviliškio raj.		11,8%	11,8%	35,3%	41,2%	100,0%
	Šiaulių m. ir raj.	2,2%	9,9%	16,5%	34,1%	37,4%	100,0%

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

Iš viso	2,5%	10,8%	17,2%	32,5%	36,9%	100,0%
----------------	------	-------	-------	-------	-------	--------

Šeimos pajamos * Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje

		Ar Jums įdomus poilsis kaimo sodyboje		Iš viso
		taip	ne	
Šeimos pajamos	500-900 Lt	91,9%	8,1%	100,0%
	900-1500 Lt	92,0%	8,0%	100,0%
	virš 1500 Lt	89,1%	10,9%	100,0%
Iš viso		91,1%	8,9%	100,0%

Šeimos pajamos * Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Šiaulių

		Ar norėtumėte daugiau laisvalaikio praleisti kaimo sodyboje, kuri yra arčiau Šiaulių		Iš viso
		taip	ne	
Šeimos pajamos	500-900 Lt	81,1%	18,9%	100,0%
	900-1500 Lt	74,7%	25,3%	100,0%
	virš 1500 Lt	76,1%	23,9%	100,0%
Iš viso		76,6%	23,4%	100,0%

Šeimos pajamos * Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate

		Kokį sodybos tipą Jūs mėgstate		Iš viso
		sodybą kaime/gyvenvietėje	vienkiemis	
Šeimos pajamos	500-900 Lt	21,6%	78,4%	100,0%
	900-1500 Lt	19,7%	80,3%	100,0%
	virš 1500 Lt	20,0%	80,0%	100,0%
Iš viso		20,3%	79,7%	100,0%

2 PRIEDO TĘSINYS

Šeimos pajamos * Kokį laiko tarpą Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje

		Kokį laiko tarpą Jūs norėtumėte praleisti laisvalaikį sodyboje				Iš viso
		iki 3 dienų	4-7 dienom	8-14 dienom	daugiau nei 14 dienų	
Šeimos pajamos	500-900 Lt	43,2%	35,1%	16,2%	5,4%	100,0%
	900-1500 Lt	36,0%	52,0%	9,3%	2,7%	100,0%
	virš 1500 Lt	38,6%	47,7%	11,4%	2,3%	100,0%
Iš viso		38,5%	46,8%	11,5%	3,2%	100,0%

Šeimos pajamos * Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina

		Kokia kaina vienam asmeniui už parą Jums priimtina	Iš viso

		20 Lt	30 Lt	40 Lt	50 Lt	virš 50 Lt	
Šeimos pajamos	500-900 Lt	59,5%	13,5%	16,2%	10,8%		100,0%
	900-1500 Lt	30,7%	38,7%	17,3%	8,0%	5,3%	100,0%
	virš 1500 Lt	11,1%	28,9%	13,3%	24,4%	22,2%	100,0%
Iš viso		31,8%	29,9%	15,9%	13,4%	8,9%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Reikšmingumo lygmuo (p)
Pearson Chi-Square	39,748(a)	8	0,000

Šeimos pajamos * Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė

		Ar Jums reikalinga asmeninė virtuvė		Iš viso
		taip	ne	
Šeimos pajamos	500-900 Lt	48,6%	51,4%	100,0%
	900-1500 Lt	57,3%	42,7%	100,0%
	virš 1500 Lt	53,3%	46,7%	100,0%
Iš viso		54,1%	45,9%	100,0%

Šeimos pajamos * Ar pageidaujate restorano paslaugų

		Ar pageidaujate restorano paslaugų		Iš viso
		taip	ne	
Šeimos pajamos	500-900 Lt	24,3%	75,7%	100,0%
	900-1500 Lt	44,0%	56,0%	100,0%
	virš 1500 Lt	57,8%	42,2%	100,0%
Iš viso		43,3%	56,7%	100,0%

2 PRIEDO TĘSINYS

Chi-Square Tests			
	Value	df	Reikšmingumo lygmuo (p)
Pearson Chi-Square	9,283(a)	2	0,010

Šeimos pajamos * Koks kambarių skaičius Jus domina

		Koks kambarių skaičius Jus domina				Iš viso
		1	2	3	4	
Šeimos pajamos	500-900 Lt	56,8%	29,7%	8,1%	5,4%	100,0%
	900-1500 Lt	38,7%	52,0%	6,7%	2,7%	100,0%

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

	virš 1500 Lt	29,5%	47,7%	15,9%	6,8%	100,0%
Iš viso		40,4%	45,5%	9,6%	4,5%	100,0%

Šeimos pajamos * Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį

		Kokios kategorijos sodyboje pasirinktumėt praleisit laisvalaikį					Iš viso
		be LKTA įvertinimo	1 gandriukas	2 gandriukai	3 gandriukai	4 gandriukai	
Šeimos pajamos	500-900 Lt		18,9%	21,6%	29,7%	29,7%	100,0%
	900-1500 Lt	2,7%	8,0%	20,0%	37,3%	32,0%	100,0%
	virš 1500 Lt	4,5%	9,1%	9,1%	27,3%	50,0%	100,0%
Iš viso		2,6%	10,9%	17,3%	32,7%	36,5%	100,0%

3 PRIEDAS

1 lentelė

Numatomas įsigyti nekilnojamas turtas

EIL. NR.	PAVADINIMAS	KIEKIS	VIENETO KAINA LT.	SUMA LT.
----------	-------------	--------	-------------------	----------

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

1.	Raštinis namas	250 kv.m.	3300	825 000
2.	Židiniai	5	10 000	50 000
3.	Restoranas ir konferencijų salė	200 kv.m.	2500	360 000
4.	Raštinė pirtis	50 kv.m.	2800	125 000
	Iš viso:			1 360 000

2 lentelė

Kiti investiciniai įdėjimas

EIL. NR.	PAVADINIMAS	KIEKIS	SUMA LT.
1.	Tvenkinys	1	70 000
2.	Poilsiavietė	1	20 000
3.	Aplinkos sutvarkymas	1	20 000
4.	Vaikų žaidimo aikštelė	1	10 000
5.	Restorano virtuvės įrengimas	1	60 000
6.	Konferencijų salė	1	50 000
7.	Kitos išlaidos	-	9 000
	Iš viso:		239 000

3 PRIEDO TĘSINYS

3 lentelė

Numatomas įsigyti kitas turtas

EIL. NR.	PAVADINIMAS	KIEKIS	VIENETO KAINA LT.	SUMA LT.
----------	-------------	--------	-------------------	----------

Choržauskienė S. Kaimo turizmo verslo plėtros galimybių įvertinimas Šiaulių apskrityje

1.	Dvigulė lova	7	2000	14 000
2.	Spinta	6	700	4200
3.	Šviestuvai	14	40	560
4.	Kilimėlis prie lovos	6	50	300
5.	Antklodės	24	40	960
6.	Pagalvės	24	40	960
7.	Patalynė	24	90	2160
8.	Rankšluosčiai	50	50	2500
9.	Sofa-lova	5	1800	9 000
10.	Kavos stalielis	7	200	1400
11.	Kilimėlis prie stalielio	7	140	900
12.	Televizorius	8	700	5600
13.	Virtuvės komplektas	5	2000	10 000
14.	Šaldytuvai	6	800	4800
15.	Viryklės	5	1500	9000
16.	Mikrobangų krosnelės	5	200	1000
17.	Stalas su kėdėmis	5	1000	5000
18.	Kėdės restoranui	50	300	15 000
19.	Stalas	10	1000	10 000
20.	Keturatis motociklas	2	14 000	14 000
21.	Kitos išlaidos	-	-	10 000
	Iš viso:			91 560

3 PRIEDO TĘSINYS

4 lentelė

Administracinės ir kitos išlaidos vienam mėnesiui

Eil.nr.	PAVADINIMAS	KIEKIS	SUMA LT.	SUMA LT.
1.	Kambarinė	2	1200	2400
2.	Virėja	2	1500	3000

3.	Barmenė	2	1200	2400
4.	Padavėja	3	1200	3600
5.	Administratorius	1	1500	1500
6.	Vadybininkas	1	1500	1500
7.	Finansininkas	1	1500	1500
	Iš viso:			15 900
8.	Savininko mokestis 30,98%			4925,82
9.	Garantinis mokestis 0,2%			31.80
	Iš viso:			20 857,62

5 lentelė

Kitos išlaidos vienam mėnesiui

Eil.nr.	PAVADINIMAS	SUMA Lt.
1.	Elektra	500
2.	Šildymas	750
3.	Aplinkos priežiūra	200
4.	Išlaidos pirties kūrenimui	200
5.	Reklama	200
6.	Kitos išlaidos	100
	Iš viso:	1950

4 PRIEDAS

Grynasis pinigų srautas A varianto randamas:

$$(312 - 273,684) (1 - 0,15) - 0 = 32,569 \text{ tūkst. Lt.}$$

Grynasis pinigų srautas B varianto randamas:

$$(420 - 273,684) (1 - 0,15) - 0 = 124,369 \text{ tūkst. Lt.}$$

Apskaičiuojami svertiniai kapitalo kaštai:

$$WCC = \sum_{i=1}^n D_i P_i$$

$$K_{liz} = i(1 - mp); \quad \Delta i = \frac{AI}{PS} \div n; \quad \text{galutinė } K_{liz} = (i + \Delta i)(1 - mp).$$

$$k = WCC(1 + IR) + IR$$

Skaičiuojamas rentabilumo koeficientas U:

$$U = \frac{\sum_{t=0}^n \frac{CF^+}{(1+k)^t}}{\left| \sum_{t=0}^n \frac{CF^-}{(1+k)^t} \right|}.$$

Surandama modifikuota vidinė pelno norma:

$$MIRR = \sqrt[t-1]{\frac{FVCF^+}{FVCF^-}} - 1.$$

Skaičiuojama grynoji esamoji vertė NPV, tūkst. Lt.:

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{NCF_t}{(1+k)^t};$$

Rizikos įvertinimo apskaičiavimas:

$$P' = \sum P_i \times \Pi_i;$$

4 PRIEDAS

Projektų efektyvumo rodikliai	Investicijų atsipirkimo trukmė	Rentabilumo koeficientas (U)	Modifikuota vidinė pelno norma (MIRR)	Grynoji dabartinė vertė (NPV)
Metodų savybės	<i>Įvertinamas investicijų atsipirkimo laikotarpis</i>	<i>Tai pelningumo indeksas</i>	<i>Parodo investicijų pelningumą</i>	<i>Tai vertė numatomų mokėjimų, diskontuotų pasirinkama palūkanų norma</i>
Metodų ypatybės	<i>Padeda nustatyti per kiek laiko projekto generuojami pinigų srautai padengia pradines investicijas</i>	<i>Išreiškia santykį tarp dabartinių pajamų ir tai pačiai datai diskontuotų investicinių išlaidų</i>	<i>Prilygina projekto generuojamų pinigų srautų būsimą vertę su investicijų esama verte</i>	<i>Parodo, kiek įgyvendinamas projektas padidins įmonės vertę</i>

Privalumai	<i>Šis būdas populiarus, nes didelis dėmesys skiriamas į projekto atsipirkimo trukmę</i>	<i>Leidžia išskirti efektyvesnį projektą tuomet, kai kitais metodais buvo gauti panašūs įvertinimai</i>	<i>Turi svarbų pranašumą prieš IRR, nes MIRR atveju daroma prielaida, kad visi projekto pinigų srautai yra reinestuojami pagal vidutinius įmonės kapitalo kaštus</i>	<i>Šis būdas gana patikimas padeda nustatyti, ar įgyvendinus projektą padidės savininkų turta</i>
Trūkumai	<i>Šis būdas ignoruoja pinigų srautus, gautinus po atsipirkimo, t.y. neįvertina projekto finansinių padarinių vėliau</i>			<i>Šis metodas sudėtingesnis, nes jo es yra ta, kad visi grynujų pinigų srautai ateityje perskaičiuojami į esam jų vertę, atimant pradin investicijas</i>

Investicinių projektų įvertinimo metodų palyginimas

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

**KAIMO TURIZMO VERSLO PLĖTROS GALIMYBIŲ ĮVERTINIMAS
ŠIAULIŲ APSKRITYJE**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, ekonomika**

Magistro darbo autorius Sigita Choržauskienė.....

Vadovas doc.dr. Henrikas Karpavičius.....

Recenzentas.....

.....